

Επίσημη Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης

C 226

Έκδοση
στην ελληνική γλώσσα

Ανακοινώσεις και Πληροφορίες

57ο έτος
16 Ιουλίου 2014

Περιεχόμενα

I Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή

497η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014

2014/C 226/01	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αγορακεντρικά μέσα για τη μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στην ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	1
2014/C 226/02	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος και το μέλλον των ελεύθερων επαγγελμάτων στην ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών του 2020» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) .	10
2014/C 226/03	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Το καθεστώς του ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου: απόψεις, ρόλος και συμβολή της κοινωνίας πολιτών» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	17
2014/C 226/04	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο αντίκτυπος των κοινωνικών επενδύσεων στην απασχόληση και στους δημόσιους προϋπολογισμούς» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)	21

III Προπαρασκευαστικές πράξεις

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

497η σύνοδος ολομέλειας της ΕΟΚΕ της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014

2014/C 226/05	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής: “Πραγμάτωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και πλήρης αξιοποίηση της δημόσιας παρέμβασης”» C(2013) 7243 final.	28
2014/C 226/06	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους ναυτικούς, που τροποποιεί τις οδηγίες 2008/94/ΕΚ, 2009/38/ΕΚ, 2002/14/ΕΚ, 98/59/ΕΚ και 2001/23/ΕΚ» COM(2013) 798 final — 2013/0390 COD	35

EL

2014/C 226/07	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/96/ΕΕ σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς το οποίο ισχύει για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών» COM(2013) 814 final — 2013/0400 (CNS)	40
2014/C 226/08	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 861/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών, και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1896/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής» COM(2013) 794 final — 2013/0403 (COD)	43
2014/C 226/09	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία της τεχνολογίας και των επιχειρηματικών πληροφοριών που δεν αποκαλύπτονται (εμπορικών απορρήτων) κατά της παράνομης απόκτησης, χρήσης και αποκάλυψής τους» COM(2013) 813 final — 2013/0402 (COD)	48
2014/C 226/10	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη σύσταση της κοινής επιχείρησης Shift2Rail» COM(2013) 922 τελικό — 2013/0445 (NLE)	54
2014/C 226/11	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αύξηση του κεφαλαίου του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων» COM(2014) 66 final — 2014/0034 (COD)	61
2014/C 226/12	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας» COM(2013) 821 final — 2013/0407 (COD) «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ειδικές διασφαλίσεις για παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινικές διαδικασίες» COM(2013) 822 final — 2013/0408 (COD) «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προσωρινή χορήγηση ευεργετήματος πένιας σε υπόπτους ή κατηγορούμενους σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας τους και με τη χορήγηση ευεργετήματος πένιας στα πλαίσια της διαδικασίας εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης» COM(2013) 824 final — 2013/0409 (COD) «Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προώθηση του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις που παρέχονται σε υπόπτους ή κατηγορούμενους — Ενίσχυση των βάσεων του ευρωπαϊκού χώρου ποινικής δικαιοσύνης» COM(2013) 820 final	63
2014/C 226/13	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τον καθορισμό των μέγιστων επιτρεπτών επιπέδων ραδιενέργειας στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές λόγω πυρηνικού ατυχήματος ή σε περίπτωση εκτάκτου κινδύνου από ακτινοβολίες» COM(2013) 943 final — 2013/0451 NLE	68
2014/C 226/14	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 89/608/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ και 91/496/ΕΟΚ όσον αφορά τις παραπομπές στη ζωοτεχνική νομοθεσία» COM(2014) 4 final — 2014/0033 COD	69
2014/C 226/15	Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους ζωοτεχνικούς και γενεαλογικούς όρους για το εμπόριο και την εισαγωγή στην Ένωση ζώων αναπαραγωγής και του αναπαραγωγικού τους υλικού» COM(2014) 5 final — 2014/0032 (COD)	70

I

(Ψηφίσματα, συστάσεις και γνωμοδοτήσεις)

ΓΝΩΜΟΔΟΤΗΣΕΙΣ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

497Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 25ΗΣ ΚΑΙ 26ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 2014

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Αγορακεντρικά μέσα για τη μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στην ΕΕ» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 226/01)

Εισηγητής: ο κ. **Martin SIECKER**

Συνεισηγητής: ο κ. **Lutz RIBBE**

Στις 18 Σεπτεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Αγορακεντρικά μέσα για τη μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στην ΕΕ

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, αγροτική ανάπτυξη, περιβάλλον», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 3 Μαρτίου 2014.

Κατά την 297η σύνοδο ολομέλειας, της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 123 ψήφους υπέρ, 2 ψήφους κατά και 6 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η πρόοδος όσον αφορά τη μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών στην ΕΕ δεν υπήρξε μέχρι σήμερα αρκετά σθεναρή. Εάν η ΕΕ επιθυμεί να επιτύχει τους στόχους που έχει θέσει για το 2050, κατά τρόπο αποδοτικό από πλευράς κόστους και κοινωνικά αποδεκτό –όπως αυτοί έχουν συμφωνηθεί από τα κράτη μέλη και έχουν υποστηριχθεί με διάφορες γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ– τότε απαιτείται ταχύτερη πρόοδος. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί χάρη στον συνδυασμό ενός σαφούς και αποτελεσματικού ρυθμιστικού πλαισίου με προβλέψιμα αγορακεντρικά χρηματοδοτικά μέσα. Οι στόχοι που συμφωνήθηκαν από τα κράτη μέλη για τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα αποσκοπούν να επιβραδύνουν τόσο την εξάντληση των πόρων όσο και την αύξηση της θερμοκρασίας του πλανήτη και, κατά συνέπεια, να αποτρέψουν μια περιβαλλοντική κρίση. Για να εκπληρωθεί αυτό όμως, θα πρέπει να συμπεριληφθεί στους μεσοπρόθεσμους στόχους η διάδοση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η σταδιακή ουσιαστική κατάργηση της χρήσης άνθρακα, εκτός εάν η τεχνολογία δέσμευσης του άνθρακα αποδειχθεί βιώσιμη και κοινωνικά αποδεκτή.

1.2 Οι επιπτώσεις της τρέχουσας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης έχουν φέρει την τιμολόγηση της ενέργειας στο επίκεντρο των συζητήσεων, λόγω του αντίκτυπου των υψηλών τιμών ενεργειακών τιμών στις δαπάνες ενέργειας των νοικοκυριών στο σημερινό πλαίσιο της λιτότητας και της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας. Η ενέργεια θεωρείται ως τροχοπέδη στις προσπάθειες εξόδου από την κρίση και όχι ως μέρος της λύσης. Παράλληλα με την αντιμετώπιση αυτών των ουσιαστικών προβληματισμών, είναι ζωτικό να δρομολογηθεί, ειδικά στον τομέα της ενέργειας, ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα μετάβασης, στο οποίο θα αναληφθούν συγκεκριμένες δεσμεύσεις τόσο όσον αφορά τον καθορισμό ενός σαφούς προσανατολισμού όσο και την επιδίωξη σταθερότητας στις διάφορες πολιτικές και τους συναφείς μηχανισμούς στήριξης. Ο ζωτικός ρόλος των αγορακεντρικών μέσων έγκειται στο ότι αφενός πρέπει να προωθήσουν τη μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και, αφετέρου, να στηρίξουν την οικονομική ανάκαμψη.

1.3 Με την περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση επιδιώκεται η χρήση μηχανισμών της αγοράς για την αντιμετώπιση των αρνητικών εξωτερικών επιδράσεων που συνδέονται με τη χρήση των φυσικών πόρων. Αυτό επιτυγχάνεται κατά τρόπο δημοσιονομικά ουδέτερο, με τον περιορισμό της φορολογίας επί της εργασίας. Ταυτόχρονα με την περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» εφαρμόζεται κατά τρόπο πιο συστηματικό, μέσω της σταδιακής κατάργησης των επιβλαβών για το περιβάλλον επιδοτήσεων και της μετακύλισης του βάρους της φορολογίας από την εργασία στη χρήση πόρων. Κατ' αυτόν τον τρόπο, η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση μπορεί να διορθώσει ελλείψεις της αγοράς, να βελτιώσει την οικονομική απόδοση, να συμβάλει στην ανάπτυξη νέων βιομηχανιών που εξασφαλίζουν βιώσιμες τοπικές θέσεις εργασίας, να επιτρέψει τη διαμόρφωση ενός σαφούς προβλέψιμου περιβάλλοντος για την πραγματοποίηση καινοτόμων περιβαλλοντικών επενδύσεων και, μετά από περιόδους ύφεσης, να συνεισφέρει στην αποκατάσταση της δημοσιονομικής σταθερότητας, καθιστώντας δυνατή την εξασφάλιση πρόσθετων εσόδων.

1.4 Οι τιμές της ενέργειας αυξήθηκαν σε όλους τους τομείς. Αυτό προκαλεί σε πολλά κράτη μέλη ισχυρές αντιδράσεις από τα νοικοκυριά και τη βιομηχανία. Κρίνεται σκόπιμο να πραγματοποιηθεί ενδελεχής έρευνα προκειμένου να προσδιοριστούν οι αιτίες αυτών των αυξήσεων τιμών (παραγωγή, διανομή, φορολογία), να εντοπιστούν οι περιπτώσεις όπου οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας οδήγησαν σε αύξηση των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και οι περιπτώσεις όπου συνέβαλαν στη διατήρηση ή τη μείωση των τιμών αυτών. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει τα κράτη μέλη να δρομολογήσουν προσεκτικά περιβαλλοντικές φορολογικές μεταρρυθμίσεις, ιδιαίτερα μάλιστα σε περιόδους κρίσης, ως πρώτο βήμα προς μία ουσιαστική μεταρρύθμιση των φορολογικών συστημάτων τους σε εύθετο χρόνο. Κεντρικό στοιχείο αυτής της μεταρρύθμισης θα πρέπει να είναι η εξασφάλιση ικανοποιητικής τιμολόγησης του άνθρακα στην ΕΕ και, συνεπώς, και σε παγκόσμιο επίπεδο, κατόπιν σχετικών συμφωνιών. Η ΕΟΚΕ προτρέπει την Επιτροπή να μεριμνήσει, ώστε η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση να αποβεί αναπόσπαστο και μόνιμο στοιχείο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, αποδίδοντας ξεχωριστή έμφαση στην προώθηση της ενεργειακής απόδοσης.

1.5 Σήμερα, η χρήση αγορακεντρικών μέσων στην ΕΕ χαρακτηρίζεται από ελλιπή συνέπεια και συνοχή. Τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν αξιοποιούν πλήρως τις οικονομικά αποδοτικές ευκαιρίες που προσφέρει η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών για την ανάπτυξη της καινοτομίας και τον εκσυγχρονισμό της ευρωπαϊκής βιομηχανίας, καθώς και την ενίσχυση της απασχόλησης. Ο τομέας της αυτοκινητοβιομηχανίας αποτελεί ένα καλό παράδειγμα για το πώς υλοποιήθηκε με επιτυχία ο στόχος της μείωσης χρήσης των καυσίμων υδρογονανθράκων με τον ορθό συνδυασμό ρυθμιστικών και αγορακεντρικών μέσων. Πρέπει να ενισχύσουμε και να βελτιώσουμε τα αγορακεντρικά μέσα κατά τρόπο που να σταλεί ένα ισχυρό, συνεκτικό μήνυμα στις αγορές. Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη να ακολουθήσουν και να θέσουν σε εφαρμογή τις αρχές που διέπουν τις ορθές πρακτικές που εκτίθενται στην πρόσφατη ανακοίνωση της Επιτροπής για τις εσωτερικές αγορές ενέργειας και στο έγγραφο καθοδήγησης που την συνοδεύει⁽¹⁾. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η ολοκλήρωση της ενιαίας αγοράς ενέργειας θα εξαλείψει τις σημαντικές τιμολογιακές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών. Επιπλέον, η ολοκλήρωση των διακρατικών ενεργειακών δικτύων θα περιορίσει το κόστος της μετάβασης στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας ενισχύοντας την ευρύτερη χρήση των εφεδρικών μονάδων παραγωγής ενέργειας.

1.6 Πέρα από τις πολιτικές για θέματα ενέργειας, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι τα αγορακεντρικά μέσα μπορούν να εφαρμοστούν και σε άλλες στρατηγικές με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικής χρήσης φυσικών πόρων και τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, όπως, λόγω χάρη, στην ανακύκλωση, τη βιωσιμότερη διαχείριση των αποβλήτων και την ενδυνάμωση της αιφόρου γεωργίας.

1.7 Η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση ενθαρρύνει τη μετακύλιση του βάρους της φορολογίας από την εργασία στη χρήση πόρων, πράγμα που διευκολύνει τη διατήρηση των θέσεων εργασίας και τη δημιουργία νέων σε όλο το φάσμα πολλών οικονομικών τομέων. Σε έναν συγκεκριμένο τομέα, όπως αυτός της ενέργειας, παρέχεται εναλλακτικά η δυνατότητα φορολόγησης των επιβλαβών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα που παράγονται από ορυκτά καύσιμα και χρησιμοποίησης των εσόδων για την επιδότηση της υιοθέτησης καθαρότερων νέων τεχνολογιών, όπως οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, και της ενεργειακής απόδοσης, με στόχο την επίτευξη ενός πιο βιώσιμου ενεργειακού μείγματος, διατηρώντας ταυτόχρονα τον μέσο όρο των τιμών ή των λογαριασμών ενέργειας σε πιο προσιτά επίπεδα. Μπορεί να συμβάλει στην δημοσιονομική εξυγίανση, με μικρότερο αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και απασχόληση απ' ό,τι άλλοι άμεσοι ή έμμεσοι φόροι. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να διαδραματίσει συντονιστικό και καθοδηγητικό ρόλο στην προώθηση των αγορακεντρικών μέσων.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαράδεκτο το γεγονός ότι αδικαιολόγητες, επιβλαβείς για το περιβάλλον δραστηριότητες εξακολουθούν να χρηματοδοτούνται στην ΕΕ τόσο άμεσα, από δημόσιους προϋπολογισμούς, όσο και έμμεσα, ως «εξωτερικό κόστος», δηλ. ως «κοινωνικό κόστος» με τη μορφή αρνητικών για την υγεία και το περιβάλλον επιπτώσεων, το οποίο δεν εσωτερικεύεται στις τιμές των προϊόντων, λόγω ανεπαρκούς εφαρμογής της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Οι επιδοτήσεις αυτές στρεβλώνουν τα μηνύματα της αγοράς και παρεμποδίζουν την μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Επί σειρά ετών, η ΕΕ είχε δεσμευτεί να καταργήσει σταδιακά τις επιβλαβείς για το περιβάλλον επιδοτήσεις και την εσωτερικεύση του εξωτερικού κόστους. Λαμβάνοντας υπόψη τον στόχο της Ευρωπαϊκής Ένωσης να καταργηθούν οι επιδοτήσεις αυτές έως το 2020, η ΕΟΚΕ ανησυχεί διότι οι δραστηριότητες για την επίτευξη του στόχου αυτού δεν είναι επαρκείς. Η ΕΟΚΕ ζητά από τα κράτη μέλη να καταρτίσουν κατάλογο και σχέδια δράσης για την κατάργηση των επιβλαβών για το περιβάλλον επιδοτήσεων, όπως προβλέπεται στον σχετικό στόχο. Η Επιτροπή θα πρέπει να αναλάβει, και σε αυτόν τον τομέα, τον συντονισμό και την προώθηση των σχετικών ενεργειών, π.χ. συμπεριλαμβάνοντάς τον στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

⁽¹⁾ SWD(2013) 439 final.

1.9 Η ηλιακή και η αιολική ενέργεια έχουν αισθητά λιγότερες δυσμενείς επιπτώσεις στο περιβάλλον από ό,τι η ενέργεια από ορυκτά καύσιμα. Οι καλύτερες μορφές παραγωγής καθαρής ενέργειας όχι μόνον δημιουργούν νέες θέσεις εργασίας, αλλά και λαμβάνουν υπόψη τόσο τα κοινωνικά και τα περιβαλλοντικά συμφέροντα όσο και τις ανάγκες των μελλοντικών γενεών, διατηρούν την παραγωγή στη βάση και περιορίζουν την εξάρτηση από εισαγωγές ενέργειας. Ωστόσο, η καθαρή ενέργεια δεν μπορεί να ανταγωνιστεί ισότιμα τους άλλους τύπους ενέργειας στην αγορά, καθότι η ενέργεια από ορυκτές πηγές και η πυρηνική ενέργεια λαμβάνουν πολύ περισσότερες επιδοτήσεις (άμεσες και έμμεσες) απ' ό,τι η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές. Η καθαρή ενέργεια χρειάζεται μια δίκαιη ευκαιρία ανάπτυξης, γεγονός που καθιστά απαραίτητη τη διαμόρφωση ισότιμων όρων ανταγωνισμού για την ενεργειακή παραγωγή.

1.10 Μολονότι ο γενικός στόχος της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών είναι ευρέως αποδεκτός, ο ρυθμός της μετάβασης αυτής και οι μέθοδοι που έχουν επιλεγεί εξακολουθούν να αποτελούν αντικείμενο έντονων συζητήσεων. Εκφράζονται ανησυχίες όσον αφορά την αδυναμία να αναγνωριστεί ο αντίκτυπος της οικονομικής ύφεσης και της κρίσης χρέους στην ικανότητα μόχλευσης της ευρωπαϊκής οικονομίας. Διατυπώνονται επίσης προβληματισμοί ότι η επιτάχυνση εφαρμογής των μέτρων μετάβασης, βραχυπρόθεσμα και μεσοπρόθεσμα, θα ζημιώσουν την ανταγωνιστική ικανότητα. Τέλος, παραμένει η διαφωνία ως προς τα θετικά οικονομικά οφέλη που θα αποφέρουν τα μέτρα μετάβασης, ενώ επικρατεί η αίσθηση ότι αγνοούνται οι αρνητικές συνέπειες. Η παρούσα γνωμοδότηση λαμβάνει υπό σημείωση αυτούς τους προβληματισμούς και αναγνωρίζει ότι θα αποτελέσουν αντικείμενο εκτενών συζητήσεων. Παρόλα αυτά, η ΕΟΚΕ καλεί την ΕΕ και τα κράτη μέλη να ενισχύσουν την αίσθηση του επείγοντος για μια επιτυχημένη πορεία προς χαμηλές εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα.

2. Εισαγωγή

2.1 Τα κράτη μέλη της ΕΕ δεν έχουν προβεί σε αρκετά αποφασιστικές ενέργειες σε ό,τι αφορά την προσαρμογή των οικονομιών τους για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής. Αρχικά, διεξήχθη στην ΕΕ ένα γενικός, ουσιαστικός διάλογος σχετικά με το κατά πόσο είναι αναγκαία η προσαρμογή της κοινωνίας στη βιώσιμη ανάπτυξη και την κλιματική αλλαγή. Το αποτέλεσμα ήταν η επίτευξη συμφωνίας σχετικά με την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης, μέρος της οποίας είναι η μετάβαση σε μια πιο «πράσινη» οικονομία. Αυτός προσανατολισμός της πολιτικής διατυπώνεται σε αρκετά έγγραφα: στην «Στρατηγική για τη βιώσιμη ανάπτυξη» του 2011, που αναθεωρήθηκε το 2006· στο «Έβδομο πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον» στην εμβληματική πρωτοβουλία «Μία Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους», μέρος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» στον «Χάρτη πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη» και στον «Χάρτη πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών το 2050». Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη φιλοδοξία αυτή σε διάφορες γνωμοδοτήσεις της.

2.2 Στη διάρκεια των τελευταίων πέντε ετών, όλα τα κράτη μέλη έχουν αντιμετωπίσει, σε μεγαλύτερο ή σε μικρότερο βαθμό, διάφορες προκλήσεις που προέκυψαν λόγω της τραπεζικής κρίσης και της κρίσης του δημόσιου χρέους, οι οποίες, με τη σειρά τους, επιδεινώθηκαν εξαιτίας της βαθιάς οικονομικής ύφεσης. Η εξέλιξη των οικιακών και των βιομηχανικών τιμών της ενέργειας, στο πλαίσιο των μέτρων λιτότητας και της μείωσης των τιμών ενέργειας του παγκόσμιου ανταγωνισμού, έχουν δημιουργήσει ερωτήματα σχετικά με τον τρόπο εφαρμογής της περιβαλλοντικής και της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ, λαμβανομένων υπόψη των δυνητικών αρνητικών παρεπόμενων συνεπειών. Η σημερινή κατάσταση είναι κρίσιμη και πρέπει να αντιμετωπιστεί. Τα αγορακεντρικά μέσα πρέπει να εφαρμοστούν, έτσι ώστε να αποφέρουν θετικά αποτελέσματα τόσο για τη διαμόρφωση μιας πιο «πράσινης» οικονομίας όσο και για τη στήριξη της οικονομικής ανάκαμψης.

2.3 Μολονότι το έναυσμα για τον σχετικό διάλογο αποτέλεσε, εν μέρει, η αλλαγή του κλίματος, η συζήτηση αφορά, επίσης, και την οικονομία και την πρόοδο που σημειώνει η κοινωνία. Η Ευρώπη μπορεί να αποκομίσει πολλά οφέλη από τη μετάβαση σε μια «πράσινη», χωρίς αποκλεισμούς οικονομία. Πρόσφατη μελέτη που διεξήγαγε η Επιτροπή επιβεβαιώνει ότι η ευρωπαϊκή βιομηχανία κατόρθωσε μέχρι σήμερα να διατηρήσει την παγκόσμια θέση της στην αγορά χάρη στα σχετικά χαμηλά επίπεδα ενεργειακής έντασης και στο υψηλό ποσοστό διείσδυσης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. ⁽²⁾ Η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει τις ευκαιρίες που μία οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών προσφέρει για την ανάπτυξη νέων βιώσιμων επιχειρηματικών προτύπων και την υλοποίηση της βιομηχανικής μεταλλαγής ⁽³⁾. Μία επιτυχής, ταχεία μετάβαση δεν αποτελεί απλώς τεράστια πρόκληση· το «πράσινο» αυτό οικονομικό πρότυπο παρέχει, επίσης, στην ΕΕ την καλύτερη ευκαιρία να παραμείνει μια παγκόσμια οικονομική δύναμη. Συγχρόνως, εκφράζονται ανησυχίες ότι, σε βραχυπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα, οι τιμές της ενέργειας συνιστούν έναν από τους παράγοντες που οδηγούν στην αποβιομηχανοποίηση και είναι σαφώς αναγκαίο να αντιμετωπιστούν αυτοί οι προβληματισμοί. Συγκεκριμένα, οι ενεργοβόρες βιομηχανίες πλήττονται από τις χαμηλές τιμές του φυσικού αερίου στις ΗΠΑ και στη Ρωσία. Ωστόσο, για την πλειοψηφία των βιομηχανικών κλάδων, το κόστος της ενέργειας επηρεάζει λιγότερο την ανταγωνιστικότητα από ό,τι η γενική παραγωγικότητα και το κόστος εργασίας. Η Επιτροπή κατέστησε την μετάβαση σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών ένα από τα κεντρικά στοιχεία της εμβληματικής πρωτοβουλίας της για την προαγωγή μιας ισχυρότερης βιομηχανίας στην Ευρώπη ⁽⁴⁾. Εντούτοις, υπογραμμίζει πλέον ότι αυτή η μετάβαση πρέπει να υλοποιηθεί κατά τρόπο ώστε να συνυπολογίζονται η επικρατούσα οικονομική και πολιτική πραγματικότητα ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, *Energy Economic Developments in Europe, European Economy* 1/2014.

⁽³⁾ Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ με θέμα *Επιχειρηματικά μοντέλα βιώσιμης ανάπτυξης, χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές και βιομηχανικές μεταλλαγές*, ΕΕ C 133/8, 9.5.2013.

⁽⁴⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Μια ισχυρότερη ευρωπαϊκή βιομηχανία για την ανάπτυξη και την οικονομική ανάκαμψη» COM(2012) 582 final.

⁽⁵⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Πλαίσιο πολιτικής για το κλίμα και την ενέργεια κατά την περίοδο από το 2020 έως το 2030» [COM (2014) 15]

2.4 Είναι βέβαιο ότι η μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών θα αυξήσει την ενεργειακή ασφάλεια της Ευρώπης. Η Ευρώπη εισάγει σήμερα πετρέλαιο και αέριο αξίας άνω των 500 δισ. ευρώ ετησίως, εν μέρει από περιοχές που χαρακτηρίζονται από πολιτική αστάθεια. Εάν οι εισαγωγές καυσίμων αντικατασταθούν με ενέργεια χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, η οποία παράγεται στην ΕΕ, αυτό θα αύξανε την ανθεκτικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας και θα συνέβαλε στη διατήρηση των αλυσίδων προστιθέμενης αξίας στην Ευρώπη. Εάν η μετάβαση επιτευχθεί εγκαίρως, με έξυπνη διαχείριση του ρυθμού αλλαγής και με την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ οικονομικών, οικολογικών και κοινωνικών ενδιαφερόντων, μπορεί να διαδραματίσει κείμενο ρόλο στην έξοδο από την τρέχουσα κρίση.

2.5 Η μετάβαση αυτή δεν θα πρέπει να ζημιώσει την ευρωπαϊκή ανταγωνιστικότητα και η βασική απαίτηση συνίσταται στην επίτευξη υψηλότερου επιπέδου οικονομικής δραστηριότητας με τη συμμετοχή περισσότερων επιχειρήσεων σε πιο πολλούς τομείς και την αύξηση της απασχόλησης. Στο πλαίσιο αυτό, δεν μπορεί να αγνοηθεί ο αντίκτυπος της οικονομικά προσιτής ενέργειας, κυρίως του σχιστολιθικού φυσικού αερίου, το οποίο γνωρίζει πρωτοφανή αναβίωση στη βιομηχανία των ΗΠΑ. Η οικονομία της ΕΕ κάνει έκκληση για μια συγκρίσιμη βιομηχανική αναγέννηση, ούτως ώστε να επιστρέψει ο κόσμος στην εργασία και να αυξηθούν τα φορολογικά έσοδα. Για αυτήν την αναγέννηση απαιτείται μια ενεργειακή πολιτική της ΕΕ, η οποία θα χαρακτηρίζεται από μεγαλύτερη βεβαιότητα και ικανότητα ανταπόκρισης στις παγκόσμιες πιέσεις, διατηρώντας, ταυτόχρονα, το γενικό πρόγραμμα μετάβασης προς μια οικονομία με χαμηλές ανθρακούχες εκπομπές.

2.6 Ο στόχος που έχει θέσει η ΕΕ είναι η μείωση, έως το 2050, των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα κατά 80 %-95 % σε σύγκριση με το 1990. Η Επιτροπή εκτιμά ότι, για να μπορέσει ο στόχος αυτός να γίνει πραγματικότητα, θα πρέπει κάθε χρόνο ένα 1,5 % επιπλέον του ΑΕγχΠ της ΕΕ να επενδύεται υπέρ της μετάβασης σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Εάν δεν αναληφθεί καμία ενέργεια, η Επιτροπή εκτιμά ότι το κόστος θα ανέλθει σε 50 δισ. ευρώ ετησίως. Εντούτοις, για δεκάδες εκατομμύρια πολιτών της ΕΕ, οι οποίοι είναι άνεργοι ή πλήττονται από την υποβάθμιση του βιοτικού του επιπέδου, αυτό το «μελλοντικό κόστος» είναι πολύ λιγότερο πραγματικό απ' ό,τι οι σημερινές τους δυσκολίες. Εάν δεν μεριμνήσουμε για την επίλυση αυτής της εμφανούς σύγκρουσης, η επίτευξη του στόχου ενδέχεται να απαιτήσει περισσότερο χρόνο και χρήμα.

2.7 Η φιλοδοξία και οι ρυθμίσεις συνίστανται κυρίως από λόγια, οι πολιτικές βασίζονται σε έργα. Στο πλαίσιο αυτών των στόχων, δεν έχουν αναληφθεί αρκετές ενέργειες. Οι λόγοι είναι πολλοί: η χρηματοπιστωτική κρίση, η απουσία δράσης και οι ανατροπές πολιτικής εκ μέρους των κρατών μελών, καθώς και η αντίδραση από την πετρελαϊκή βιομηχανία και τη βιομηχανία φυσικού αερίου. Πέραν τούτου, υπάρχουν ουσιαστικές αβεβαιότητες και προσαρμογές, οι οποίες προκαλούνται λόγω του απρόβλεπτου αντίκτυπου των νέων εξελίξεων ή περιστάσεων, για παράδειγμα, η ταχεία ανάπτυξη της εξόρυξης σχιστολιθικού φυσικού αερίου στις ΗΠΑ και το ατύχημα στη Φουκουσίμα. Οι επακόλουθες ταλαντευόμενες πολιτικές δεν παρέχουν το αναγκαίο σταθερό και προβλέψιμο πλαίσιο. Για να συνεχιστεί δίχως καθυστέρηση η διαδικασία μετάβασης, πρέπει να εξισορροπήσουμε την πολιτική ευελιξία με τις απαραίτητες δεσμεύσεις για μακροπρόθεσμες επενδύσεις και να εφαρμόσουμε μια σειρά υποστηρικτικών αγορακεντρικών μέσων. Προς τούτου, απαιτείται εντατικός διάλογος μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων φορέων της ενεργειακής αλυσίδας: τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα, τα κράτη μέλη, η βιομηχανία και το ευρύ κοινό.

2.8 Όπως όλες οι αγορές, έτσι και η αγορά ενέργειας ανταποκρίνεται στα μηνύματα που έχουν σχέση με την τιμολόγηση εντός του ισχύοντος ρυθμιστικού πλαισίου. Εάν η αγορά ενέργειας δεν εξασφαλίσει το ενεργειακό μείγμα που προβλέπεται στο σχέδιο μετάβασης, τότε τα μηνύματα όσον αφορά τις τιμές είναι εσφαλμένα. Ασφαλώς, τα μηνύματα μπορούν να τροποποιηθούν, πρέπει, ωστόσο, να διασφαλιστεί ότι οι οικονομικοί και οι κοινωνικοί ενδιαφερόμενοι φορείς δεν ζημιώνονται σοβαρά.

2.9 Η μετάβαση σε μία οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών θα πρέπει, επίσης, να λάβει υπόψη τον κοινωνικό αντίκτυπο, ιδιαίτερα μάλιστα τον αντίκτυπο στην απασχόληση. Η Επιτροπή έχει δηλώσει ότι η αύξηση των θέσεων εργασίας στην πράσινη οικονομία παρουσίασε θετικές τάσεις καθόλη τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης και αυτή η εξέλιξη προβλέπεται να παραμείνει αρκετά ισχυρή. Μόνον στους τομείς της ενεργειακής απόδοσης και των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα μπορούσαν να δημιουργηθούν μέχρι το 2020 5 εκατομμύρια θέσεις εργασίας ⁽⁶⁾.

Για να είναι δίκαιη η μετάβαση, χρειάζονται ενεργές πολιτικές απασχόλησης, ώστε να εξασφαλίζεται η προσφορά αξιοπρεπών θέσεων απασχόλησης. Καθοριστικό στοιχείο για την επίτευξη αυτού του στόχου είναι μια οικονομική αναγέννηση σε συνδυασμό με τις συναφείς απαιτήσεις όσον αφορά τις πολιτικές, τις υποδομές και τις αγορές ενέργειας. Θα πρέπει να εξεταστούν με προσοχή ο αντίκτυπος στα νοικοκυριά με χαμηλό εισόδημα και οι τιμές ενέργειας. Επιπλέον, στην ενεργειακή αγορά, οι τιμές ενέργειας συχνά δεν αντανακλούν ορθά το πραγματικό κόστος των διαφόρων πηγών ενέργειας. Σε αντίθεση με αυτό που συμβαίνει στην περίπτωση του κόστους της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, πολλά από τα στοιχεία του κόστους της συμβατικής ενέργειας δεν αναφέρονται ένα προς ένα στις τιμές ενέργειας και δεν καταβάλλονται ξεχωριστά κατά την πληρωμή των λογαριασμών ενέργειας: αντίθετα, εμφανίζονται στους κρατικούς προϋπολογισμούς με τη μορφή επιδοτήσεων, ενώ το εξωτερικό κόστος τους, που εκφράζεται σε αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία και στο περιβάλλον, αποκρύπτεται.

⁽⁶⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Στοχεύοντας σε μια ανάκαμψη με άφθονες θέσεις απασχόλησης» COM (2012) 173 final.

2.10 Το σύνθετο πεδίο των τιμών της ενέργειας και ο αντίκτυπος του κόστους τόσο στους οικιακούς όσο και στους βιομηχανικούς καταναλωτές εξετάστηκε στην ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Τιμές και κόστος ενέργειας στην Ευρώπη». ⁽⁷⁾ Ένα από τα συμπεράσματα είναι ότι τα μέτρα που χρηματοδοτούνται από «τη συνιστώσα των τιμών που αφορά τις εισφορές και τους φόρους της ενεργειακής πολιτικής», η οποία σημείωσε τη μεγαλύτερη αύξηση τα τελευταία χρόνια, πρέπει να εφαρμοστεί με όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικό τρόπο ως προς το κόστος.

3. Αγορακεντρικά μέσα

3.1 Γενικές παρατηρήσεις

3.1.1 Μεγάλο μέρος του ρυθμιστικού πλαισίου της ΕΕ έχει σχεδιαστεί με σκοπό τη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Από μόνο του ένα ρυθμιστικό πλαίσιο δεν αρκεί για να μπορέσει να υποστηλωθεί η διαδικασία μετάβασης χρειάζονται δημοσιονομικά και οικονομικά κίνητρα που να βασίζονται σε μία προσέγγιση του τύπου «ανταμοιβή και τιμωρία». Στη διαδικασία αυτή σημαντικό ρόλο έχουν να διαδραματίσουν τα οικονομικά και τα δημοσιονομικά μέσα της αγοράς, όπως είναι οι περιβαλλοντικοί φόροι, η εμπορία εκπομπών και η μεταρρύθμιση των επιδοτήσεων ⁽⁸⁾.

3.1.2 Τα μέσα αυτά μπορούν να τροποποιήσουν το αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων της αγοράς, δεδομένου ότι βελτιώνουν το σύστημα των μηνυμάτων μέσω των τιμών, εσωτερικεύοντας το εξωτερικό κόστος και εξασφαλίζουν μεγαλύτερη ευελιξία και στήριξη στις επιχειρήσεις για την επίτευξη των στόχων τους, ενθαρρύνοντας, συγχρόνως, την αποδοτικότητα και την καινοτομία.

3.1.3 Η ΕΕ και τα κράτη μέλη έχουν αναπτύξει ορισμένα μέσα, όπως η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση, η σταδιακή κατάργηση των επιβλαβών επιδοτήσεων, η εμπορία εκπομπών, η προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και οι οικολογικές δημόσιες συμβάσεις. Τα διαθέσιμα μέσα μπορούν, καταρχήν, να επιτύχουν τους στόχους τους. Τα προβλήματα εντοπίζονται στην ενσωμάτωση των μέσων αυτών στη νομοθεσία, την κατάλληλη εφαρμογή, τον έλεγχο και την επιβολή τους, καθώς και στην εξασφάλιση της υποστήριξης εκ μέρους των πολιτών. Εάν η αλυσίδα αυτή δεν αναπτυχθεί επαρκώς, υπάρχει πραγματικός κίνδυνος τα μέσα να μην λειτουργήσουν όπως πρέπει και να οδηγήσουν σε αποτελέσματα κατώτερα των επιδιωκόμενων, προκαλώντας, ταυτόχρονα, υπερβολικό κόστος για τα νοικοκυριά και τη βιομηχανία. Οι διαφορές του κόστους ενέργειας μεταξύ των κρατών μελών καταδεικνύουν με εντυπωσιακό τρόπο το μέγεθος αυτής της έλλειψης συνοχής.

3.1.4 Εάν η ΕΕ επιθυμεί να επιτύχει τους χαμηλούς στόχους που έχει θέσει όσον αφορά τις ανθρακούχες εκπομπές, πρέπει να επιταχύνει τη σχετική διαδικασία και να αποκτήσει την εύνοια της κοινής γνώμης. Πρέπει να επιδιώξουμε δυναμικότερα την εξοικονόμηση ενέργειας και να αντικαταστήσουμε την ενέργεια από ορυκτά καύσιμα με ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, καθώς και τα δύο αυτά στοιχεία αποτελούν καθοριστικούς παράγοντες της μετάβασης σε μια «πράσινη» οικονομία. Κατά τη μετάβαση από την ενέργεια από συμβατικά ορυκτά καύσιμα στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές, πρέπει να υπάρξει επίσης μέριμνα για εναλλακτικά εφεδρικά καύσιμα και ενδιάμεσα στάδια, με τη χρήση, για παράδειγμα, φυσικού αερίου ή πυρηνικής ενέργειας. Ο τρόπος με τον οποίο τα κράτη μέλη κάνουν χρήση των διαθέσιμων μέσων δεν καταλήγει στην παροχή ισχυρών κινήτρων που θα επέτρεπαν στην αγορά να λειτουργεί αποτελεσματικότερα. Σημαντικά μέσα όπως οι περιβαλλοντικοί φόροι δεν χρησιμοποιούνται σε επαρκή βαθμό.

Αυτό οφείλεται σε μεγάλο βαθμό στο γεγονός ότι το διαθέσιμο σε κάθε κράτος μέλος ενεργειακό μείγμα διαφέρει σημαντικά σε συνάρτηση με τη γεωγραφία, το κλίμα, τους φυσικούς πόρους και την ιστορία. Τα σχέδια δράσης των κρατών μελών για τη μείωση των εκπομπών CO₂ είναι φυσικό να διαφέρουν αναλόγως.

3.1.5 Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας θα πρέπει να αποτελούν συνιστώσα του ενεργειακού μείγματος και να θεωρούνται μείζονα προτεραιότητα, κατά τρόπο ώστε να διασφαλίζεται ότι οι ενεργειακές πολιτικές προάγουν την οικονομική ανάπτυξη και, συγχρόνως, τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα. Ακόμη και υπό αυτές τις συνθήκες, και παρά το γεγονός ότι οι περιστάσεις διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο, η ΕΟΚΕ ανυπομονεί να δει την ολοκλήρωση των διευρωπαϊκών ενεργειακών δικτύων όσο το δυνατόν γρηγορότερα. Αυτές οι συνδέσεις μπορούν να προσθέσουν έναν πολύτιμο συμπληρωματικό πόρο σε όλες τις εθνικές στρατηγικές.

3.1.6 Η περιβαλλοντική πολιτική θα πρέπει να συνδέεται στενά με άλλους τομείς πολιτικής. Η αποκεντρωμένη παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας σε αγροτικές περιοχές μπορεί να δημιουργήσει πολλές επιπλέον θέσεις εργασίας. Εάν η περιβαλλοντική πολιτική συνδεθεί με την περιφερειακή πολιτική και τους πόρους της, η ποιότητα ζωής στις αγροτικές περιοχές θα μπορούσε να βελτιωθεί σημαντικά.

⁽⁷⁾ Ανακοίνωση της Επιτροπής με θέμα «Τιμές και κόστος ενέργειας στην Ευρώπη» COM (2014) 21 final

⁽⁸⁾ Πράσινη βίβλος με θέμα «Αγορακεντρικά μέσα για το περιβάλλον» COM(2007) 140 final.

3.2 Περιβαλλοντικοί φόροι

3.2.1 Η ιδέα στην οποία βασίζονται τέτοιου είδους φόροι είναι ότι θα πρέπει να καταβάλλεται ένα τίμημα για τις οικονομικές δραστηριότητες που ρυπαίνουν το περιβάλλον, βάσει της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει», ώστε να καθίσταται σαφές το πραγματικό κόστος παραγωγής και κατανάλωσης που δεν αντανακλάται στις τιμές της αγοράς. Αυτή η προσέγγιση υιοθετήθηκε, π.χ., στην Πολωνία, όπου οι ρυπαίνουσες επιχειρήσεις υποχρεούνται να καταβάλλουν ένα χρηματικό ποσό στο Εθνικό Ταμείο για την Προστασία του Περιβάλλοντος και τη Διαχείριση των Υδάτων, μέσα από το οποίο χρηματοδοτούνται πρωτοβουλίες για προγράμματα αειφορίας. Το δικαίωμα της επιβολής άμεσης ή έμμεσης φορολογίας στην ΕΕ επαφίεται στα κράτη μέλη. Μόνον λίγα κράτη μέλη προβλέπουν την επιβολή περιβαλλοντικών φόρων –υπάρχουν ορισμένα καλά παραδείγματα (π.χ. στη Φινλανδία, τη Σουηδία, τη Δανία, τις Κάτω Χώρες, τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, τη Σλοβενία και την Εσθονία). Το ύψος της μετακύλισης της φορολογικής επιβάρυνσης ποικίλλει από κράτος μέλος σε κράτος μέλος –εκτιμάται ότι ανέρχεται, συνολικά, σε ποσό υψηλότερο των 25 δισ. ευρώ ετησίως⁽⁹⁾.

3.2.2 Παρά την επιτυχία των περιβαλλοντικών φόρων σε ορισμένα κράτη μέλη, η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση δεν κατορθώνει να αναπτύξει το πλήρες δυναμικό της και να επιφέρει ευρεία αλλαγή στις φορολογικές πολιτικές. Πρέπει να τονιστεί ότι η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση προσφέρει τεράστιες ευκαιρίες, ιδιαίτερα ως μέρος μέτρων για την επαναδημιουργία θέσεων εργασίας. Εάν το σύνθημα της Επιτρόπου Hedegaard «Φορολογείστε αυτό που καίτε, όχι αυτό που κερδίζετε» γίνει πράξη και οι φορολογικές επιβαρύνσεις μετακυλιστούν από την εργασία στη χρήση των πόρων, το κόστος εργασίας για τους εργοδότες θα μειωθεί και η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας θα διευκολυνθεί, όχι μόνον σε «πράσινους» εξειδικευμένες αγορές, αλλά σε όλο το φάσμα πολλών οικονομικών τομέων. Η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση θα πρέπει να αποτελέσει τον ακρογωνιαίο λίθο της απαιτούμενης γενικής αναδιάρθρωσης των δημοσίων οικονομικών με που θα αποσκοπεί στη δημοσιονομική εξυγίανση. Φυσικά, μία μεταρρύθμιση αυτού του είδους ενδέχεται να μην αυξήσει τη συνολική φορολογική επιβάρυνση, θα πρέπει δε να είναι οικονομικά αποδοτική και οικολογικά αποτελεσματική. Θα πρέπει να αποφευχθούν αυξήσεις του κόστους της ενέργειας που υπερβαίνουν τα περιθώρια εξοικονόμησης κόστους μέσω δράσεων ενεργειακής απόδοσης.

3.2.3 Η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση μπορεί, επίσης, να συνεισφέρει στην κάλυψη των ελλειμμάτων προϋπολογισμών. Οι περιβαλλοντικοί φόροι μπορούν να συμβάλουν στην δημοσιονομική εξυγίανση, έχοντας ταυτόχρονα μικρότερο αρνητικό αντίκτυπο στην οικονομική ανάπτυξη και στην απασχόληση από άλλους άμεσους ή έμμεσους φόρους, όπως ο φόρος εισοδήματος ή ο ΦΠΑ⁽¹⁰⁾. Η Επιτροπή θα πρέπει να επιταχύνει την προσέγγισή της και να αρχίσει να εξετάζει τα οφέλη των περιβαλλοντικών φορολογικών μεταρρυθμίσεων στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης και στη διαδικασία του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

3.3 Σταδιακή κατάργηση των επιζήμιων επιδοτήσεων

3.3.1 Η ΕΕ σκοπεύει να προβεί σε σταδιακή κατάργηση των επιβλαβών για το περιβάλλον επιδοτήσεων έως το 2020⁽¹¹⁾. Η Επιτροπή υποσχέθηκε να το πράξει το 2006 και το 2009. Επίσης, το 2009, κατά τη σύνοδο κορυφής της ομάδας G-20 συμφωνήθηκε να αρχίσει η σταδιακή κατάργηση «[των] επιζήμι[ων] και αναποτελεσματικ[ών] επιδοτήσε[ων] των ορυκτών καυσίμων, οι οποίες ενθαρρύνουν την σπάταλη κατανάλωση και υπονομεύουν την αειφόρο ανάπτυξη». Η δέσμευση αυτή αποτέλεσε, επίσης, μέρος της οικονομικής συνεργασίας Ασίας-Ειρηνικού και στα αποτελέσματα της διάσκεψης του Ρίο+20. Παρ' όλες αυτές τις υποσχέσεις, ελάχιστα έχουν γίνει μέχρι σήμερα σε αυτόν τον τομέα.

3.3.2 Σε παγκόσμια κλίμακα, ο ΟΟΣΑ έχει προβεί στη σύνταξη έκθεσης σχετικά με τις επιβλαβείς για το περιβάλλον επιδοτήσεις στα κράτη μέλη: η άμεση δημοσιονομική στήριξη σε συνδυασμό με τις ευνοϊκές φορολογικές ρυθμίσεις για τα ορυκτά καύσιμα έχουν συνολικό κόστος, σε διεθνή κλίμακα, από 55 έως 90 δισ. δολάρια ΗΠΑ ετησίως⁽¹²⁾. Ο Διεθνής Οργανισμός Ενέργειας υπολογίζει ότι οι επιδοτήσεις υπέρ των ορυκτών καυσίμων ανέρχονται παγκοσμίως σε 523 δισ. δολάρια ετησίως και τις ονομάζει «ο υπ' αριθμόν ένα δημόσιος εχθρός»⁽¹³⁾. Η Παγκόσμια Τράπεζα εκτιμά ότι οι ετήσιες επιδοτήσεις υπέρ των ορυκτών καυσίμων ανέρχονται σε 775 δισ. δολάρια ΗΠΑ ετησίως. Εάν οι πολιτικές δεν αλλάξουν, οι επιδοτήσεις αυτές θα εκτοξευθούν στα ύψη μέσα σε ελάχιστα χρόνια και θα προκαλέσουν πολλά πρόσθετα προβλήματα. Η σταδιακή κατάργηση των επιδοτήσεων αυτών έως το 2020 θα μειώσει σημαντικά τη ζήτηση ενέργειας και θα περιορίσει τις εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα κατά 1,7 γιγατόνους, και, παράλληλα, θα επιτρέψει να προκύψουν επιπλέον έσοδα για τις κυβερνήσεις.

⁽⁹⁾ Ινστιτούτο Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής Πολιτικής (IEΠΠ), *Reforming environmental taxes and harmful subsidies: challenges and opportunities*, σελ. 6.

⁽¹⁰⁾ Vivid Economics, *Carbon taxation and fiscal consolidation: the potential of carbon pricing to reduce Europe's fiscal deficits*· έκθεση η οποία καταρτίστηκε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για το Κλίμα και της Green Budget Europe, Μάιος 2012.

⁽¹¹⁾ Απόφαση αριθ. 1356/2013/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 20ής Νοεμβρίου 2013 σχετικά με γενικό ενωσιακό πρόγραμμα δράσης για το περιβάλλον έως το 2020.

⁽¹²⁾ *Fossil fuel subsidies billions up in smoke?*, 2013.

⁽¹³⁾ Ευρωπαϊκή Ένωση Αιολικής Ενέργειας, Ανακοίνωση τύπου της 4.2.2013.

3.3.3 Δεν υπάρχουν μέχρι σήμερα πλήρη στοιχεία σχετικά με τις επιδοτήσεις υπέρ των ορυκτών καυσίμων στην ΕΕ: οι αριθμοί που παρέχουν οι διάφορες πηγές διαφέρουν. Η γενική εικόνα είναι ότι επιδοτούνται υπερβολικά πολύ. Στο επίπεδο της ΕΕ, τα ορυκτά καύσιμα επιδοτούνται με ποσό έως 68,8 δισ. ευρώ ετησίως, στο οποίο περιλαμβάνονται 26 δισ. ευρώ με τη μορφή άμεσων επιδοτήσεων και έως 42,8 δισ. ευρώ που τα κράτη μέλη και οι πολίτες οφείλουν να καταβάλλουν για την αντιστάθμιση των αρνητικών επιπτώσεων στην κοινωνία και την υγεία (¹⁴). Οι περιβαλλοντικά επιβλαβείς επιδοτήσεις δεν καθιερώθηκαν με σκοπό να βλάψουν εκ προθέσεως την υγεία ή το περιβάλλον, αλλά είχαν άλλους θετικούς στόχους, όπως η εξασφάλιση φθηνής ενέργειας από τοπικές πηγές ή η δημιουργία θέσεων εργασίας. Η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να εκτιμήσουν εάν και κατά πόσο επιθυμούν ακόμη να υποστηρίξουν αυτούς τους στόχους και, εάν ναι, πώς αυτό μπορεί να επιτευχθεί κατά τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον. Ένα πρώτο βήμα θα μπορούσε να γίνει με την κατάρτιση καταλόγου απογραφής της ΕΕ για την απόκτηση γενικής εικόνας σχετικά με τις εν λόγω επιδοτήσεις.

3.3.4 Επιπλέον των άμεσων επιδοτήσεων από δημόσιους προϋπολογισμούς και του εξωτερικού κόστους που αντιπροσωπεύουν οι δαπάνες υγείας, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη και το πρόσθετο εξωτερικό κόστος που προκύπτει από τις αρνητικές επιπτώσεις της καύσης ορυκτών καυσίμων στο περιβάλλον, όπως το κόστος που απορρέει από την ζημία που υφίσταται το περιβάλλον και από τις ισχυρές καταιγίδες και σοβαρές πλημμύρες που προκαλούνται εξαιτίας της υπερθέρμανσης του πλανήτη. Το «εξωτερικό κόστος» αυτό είναι συνέπεια της ανεπαρκούς εφαρμογής της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Η Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Περιβάλλοντος της Γερμανίας εκτιμά ότι το εξωτερικό περιβαλλοντικό κόστος της παραγωγής άνθρακα ανέρχεται σε 80 ευρώ ανά τόνο εκπομπής διοξειδίου του άνθρακα (¹⁵) με επιπλέον επιβάρυνση της τάξης των 290 τρισεκατομμυρίων ευρώ, εάν ληφθεί υπόψη ότι 3,652 εκατομμύρια τόνοι εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα προκαλούνται από δραστηριότητες καύσης ορυκτών καυσίμων (¹⁶). Οι πυρηνικοί σταθμοί παραγωγής ενέργειας λαμβάνουν στην ΕΕ συνολικές επιδοτήσεις ύψους 35 δισ. ευρώ, δίχως να υπολογίζεται το κόστος της κάλυψης των κινδύνων ατυχήματος και της διάθεσης απορριμμάτων. Η ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές λαμβάνει άμεσες επιδοτήσεις ύψους 30 δισ. ευρώ ετησίως.

3.3.5 Παρά τις ανισότητες αυτές, η τεχνολογία που συνδέεται με την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές αναπτύσσεται ταχέως: η τιμή της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές έχει μειωθεί ραγδαία τα τελευταία χρόνια (η τιμή των ηλιακών συλλεκτών έχει μειωθεί κατά 85 %) και ο τομέας έχει δημιουργήσει πολλές νέες θέσεις εργασίας, ενώ η τιμή των ορυκτών καυσίμων παραμένει σταθερά υψηλή. Τον Οκτώβριο του 2013 κατεστημένα συμφέροντα στον τομέα της ενέργειας ζήτησαν να διακοπουν οι επιδοτήσεις υπέρ της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και να αυξηθούν οι επιδοτήσεις υπέρ της πυρηνικής ενέργειας. Εάν τα αιτήματα αυτά εισακουστούν, τότε ο τομέας της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές δεν θα μπορέσει να ανταγωνιστεί άλλα συστήματα ενεργειακού εφοδιασμού, εξαιτίας της παντελούς απουσίας ισότιμων όρων ανταγωνισμού.

3.3.6 Δεν είναι όλες οι επιδοτήσεις επιβλαβείς. Στις περιπτώσεις κατά τις οποίες απαιτείται να αναπτυχθούν νέες τεχνολογίες για τη στήριξη της πιο βιώσιμης οικονομίας του μέλλοντος, η παροχή επιδοτήσεων μπορεί να αποδειχθεί χρήσιμη για την ενίσχυση της αρχικής έρευνας, ανάπτυξης και υποδομής μέχρι να εδραιωθούν οι νέες τεχνολογίες στην αγορά. Η στήριξη αυτή υπήρξε καθοριστικής σημασίας κατά τα πρώτα στάδια ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και θα πρέπει να συνεχιστεί έως την πλήρη παγίωσή τους ως ανταγωνιστικών πηγών ενέργειας για το μέλλον.

3.3.7 Σύμφωνα με τον «Χάρτη πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη» τα κράτη μέλη θα έχουν προσδιορίσει, με βάση καθιερωμένες μεθοδολογίες, έως το 2012, τις πλέον σημαντικές από αυτές, θα έχουν καταρτίσει σχέδια και χρονοδιαγράμματα για την σταδιακή κατάργησή τους και θα έχουν υποβάλει σχετική έκθεση ως μέρος των εθνικών τους προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων. Τα στάδια αυτά δεν έχουν τηρηθεί επαρκώς. Η ΕΟΚΕ ενθαρρύνει την Επιτροπή να επιταχύνει τις προσπάθειές της. Μία μελέτη του 2012 (¹⁷) της ΓΔ ENV παρουσιάζει μια επισκόπηση των επιβλαβών για το περιβάλλον επιδοτήσεων και άλλων μορφών ανάλογων επιχορηγήσεων που παρέχονται στο επίπεδο της ΕΕ και προτείνει έναν χάρτη πορείας για την αναθεώρησή τους. Η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει το εργαλείο αυτό στο πλαίσιο του τρέχοντος Ευρωπαϊκού Εξαμήνου.

3.4 Εμπορία εκπομπών

3.4.1 Το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ, βασιζόμενο στην αρχή των ανωτάτων ορίων και της εμπορίας, αποτελεί το κύριο οικονομικό μέσο της ΕΕ με το οποίο επιδιώκεται ο περιορισμός των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Το σύστημα επινοήθηκε με σκοπό να παρασχεθεί στις εταιρείες ένα ισχυρό κίνητρο για να επενδύσουν στην πρόληψη της δημιουργίας εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, παράλληλα δε τους αφήνει την ευχέρεια να το πράξουν με τον πλέον αποδοτικό γι' αυτές τρόπο.

(¹⁴) Τα στοιχεία σχετικά με τις άμεσες επιδοτήσεις προέρχονται από τον ΟΟΣΑ: *Inventory of Estimated Budgetary Support and Tax Expenditures for Fossil Fuels* (2013), και από το IVM/Ινστιτούτο Περιβαλλοντικών Σπουδών: *Budgetary support and tax expenditures for fossil fuels: an inventory for six non-OECD EU countries* (2013). Τα στοιχεία για τον αντίκτυπο στην υγεία προέρχονται από έκθεση της HEAL (Health and Environment Alliance), *The unpaid health bill – how coal power plants make us sick* (2013), σ. 25· πβλ. το άρθρο στην γερμανική εφημερίδα *Süddeutsche Zeitung* της 14.10.13: <http://www.sueddeutsche.de/wirtschaft/foerderung-der-energiebranche-oettinger-schoent-subventionsbericht-1.1793957>.

(¹⁵) Γερμανική Ομοσπονδιακή Υπηρεσία Περιβάλλοντος, *Schätzung der Umweltkosten in den Bereichen Energie und Verkehr*, 2012..

(¹⁶) Πηγή: *EU energy in figures – statistical pocketbook 2013*.

(¹⁷) Ινστιτούτο Ευρωπαϊκής Περιβαλλοντικής Επιτροπής, *Study supporting the phasing out of environmentally harmful subsidies*, Οκτώβριος 2012.

3.4.2 Το σύστημα εμπορίας εκπομπών της ΕΕ βρίσκεται σήμερα αντιμέτωπο με μία ανισορροπία προσφοράς-ζήτησης η οποία έχει ως αποτέλεσμα τα κίνητρα τιμής που παρέχονται να είναι ανεπαρκή για την κάλυψη των απαραίτητων υποδομών σε τεχνολογίες χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Το πλεόνασμα παροχής δικαιωμάτων εκπομπής είναι, σε μεγάλο βαθμό, αποτέλεσμα της μη αναμενόμενης σοβαρής οικονομικής κρίσης και της ευρείας χρήσης διεθνών πιστώσεων. Χρειάζεται επειγόντως μια διαρθρωτική μεταρρύθμιση του συστήματος εμπορίας εκπομπών, ούτως ώστε η περιβαλλοντική φορολογική μεταρρύθμιση να αποβεί ένα σοβαρό κίνητρο για την πραγματοποίηση επενδύσεων υπέρ της ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Το πλεόνασμα των δικαιωμάτων θα πρέπει να αποσυρθεί από την αγορά και τα υπόλοιπα δικαιώματα να συσχετιστούν με τους μελλοντικούς στόχους μείωσης των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, που είναι απαραίτητοι για να εξασφαλιστεί η μετάβαση, το 2050, σε μία οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών. Μία μεταρρύθμιση αυτού του είδους θα πρέπει, επίσης, να εξετάσει κατά πόσον αυτό είναι εφικτό από τεχνική και οικονομική άποψη για τις βιομηχανίες και, επίσης, να αξιολογήσει προσεκτικά την πιθανότητα μελλοντικών ανεπιθύμητων επιπτώσεων.

3.5 Διασυνοριακή προσαρμογή του άνθρακα

3.5.1 Πρέπει να υιοθετηθούν πρόσθετες πολιτικές για την αντιμετώπιση της «έκλυσης διοξειδίου του άνθρακα», όπως, λόγω χάρη, όπως η διασυνοριακή προσαρμογή του άνθρακα –ένα σύστημα που αποσκοπεί στη μείωση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, δημιουργώντας ταυτόχρονα ίσους όρους ανταγωνισμού. Σύμφωνα με το σύστημα αυτό η τιμή των εισαγόμενων αγαθών θα αυξάνεται στα σύνορα βάσει του υπολογισμού της μάζας των εκπομπών που προκύπτουν από την είσοδο των εν λόγω αγαθών. Πρότυπα που σκιαγραφούνται σε μία πρόσφατη μελέτη⁽¹⁸⁾ αποδεικνύουν ότι η διασυνοριακή προσαρμογή του άνθρακα μπορεί να περιορίσει σημαντικά την έκλυση διοξειδίου του άνθρακα σε κίριους τομείς, αυξάνοντας ταυτόχρονα τα έσοδα.

3.5.2 Η υπό συζήτηση διασυνοριακή προσαρμογή του άνθρακα, ωστόσο, δεν χαιρεί, στην τρέχουσα μορφή της, της επιδοκμασίας ορισμένων σημαντικών εταίρων της ΕΕ και δεν θεωρείται ότι θα είναι εύκολα συμβατή με τους κανόνες του ΠΟΕ. Το θέμα αυτό πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο διαπραγμάτευσης με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ). Η Συνθήκη επιτρέπει την εξέταση τέτοιου είδους «μη εμπορικών» θεμάτων. Δεδομένης της απουσίας ύπαρξης διεθνούς συμφωνίας σχετικά με την τιμολόγηση του άνθρακα, δεν θα πρέπει να υποτιμάται η δυσκολία υλοποίησης αυτού του στόχου. Οι ανησυχίες αυτές θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν με τη βοήθεια ενός καλύτερου σχεδιασμού της διασυνοριακής προσαρμογής του άνθρακα. Εν ολίγοις, η διασυνοριακή προσαρμογή του άνθρακα δεν αποτελεί μέσο αντιντάμπινγκ, αλλά συνεισφορά σε μία βιώσιμη πολιτική για το κλίμα, με παγκόσμια εφαρμογή, εάν σχεδιαστεί κατάλληλα.

3.6 Προώθηση της βιώσιμης ενέργειας

3.6.1 Η προώθηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές αποτελεί έναν από τους καθοριστικούς παράγοντες για τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών — τα αγορακεντρικά μέσα προώθησης της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές μπορούν να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στην συγκεκριμένη περίπτωση. Η εισαγωγή αυτών των μέσων επαφίεται στα κράτη μέλη — ορισμένα από αυτά έχουν επιλέξει διαφορετικά μέσα για την επιδότηση της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Τα μέσα αυτά μπορούν να χωριστούν σε δύο κατηγορίες: επενδυτική στήριξη και επιχειρησιακή στήριξη, συμπεριλαμβανομένου ενός συστήματος καθορισμού των τιμών επαναγοράς. Εμπειρίες που αποκομίστηκαν σε διάφορα κράτη μέλη έδειξαν ότι το σύστημα αυτό είναι το πλέον αποτελεσματικό, καθώς οδήγησε στη μεγαλύτερη αύξηση της παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, εξασφαλίζοντας, συχνά, υψηλά ποσοστά απόδοσης των επενδύσεων.

3.6.2 Είναι, ωστόσο, σημαντικό τα τιμολόγια τροφοδότησης στο δίκτυο, που αποσκοπούν στη ενθάρρυνση της εγκατάστασης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, να μην χρηματοδοτούνται μόνο με την αύξηση των τιμών ενέργειας όπως συνήθως, διότι υπάρχει κίνδυνος αρνητικής αντίδρασης της κοινής γνώμης έναντι τόσο των τιμολογίων όσο και των ίδιων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Δυστυχώς, αυτό συνέβη ήδη σε πολλά μέρη, όπου η αρνητική αντίδραση είναι πολύ πραγματική. Απαιτούνται επειγόντως διορθωτικά μέτρα, για να εδραιωθεί η υποστήριξη της πράσινης επανάστασης από τους πολίτες.

3.6.3 Το γεγονός ότι τα κράτη μέλη διαθέτουν διαφορετικά συστήματα στήριξης είναι ένα από τα αίτια του κατακερματισμού της ευρωπαϊκής αγοράς ενέργειας. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της χρήσης αγορακεντρικών συστημάτων τα οποία ευνοούν την ενσωμάτωση των εθνικών συστημάτων σε μία ευρωπαϊκή αγορά ενέργειας. Η χρήση μηχανισμών συνεργασίας, όπως αυτοί ορίζονται στην οδηγία για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές του 2009, έχει επίσης εξαιρετικά μεγάλη σημασία για την αύξηση των συνεργιών στο επίπεδο της ΕΕ, μέσω της αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας⁽¹⁹⁾.

3.7 Τα αγορακεντρικά στον τομέα της αυτοκινητοβιομηχανίας

3.7.1 Σε γενικές γραμμές, ο τομέας της αυτοκινητοβιομηχανίας αποτελεί ένα καλό παράδειγμα για την επιτυχημένη εφαρμογή των αγορακεντρικών μέσων. Ο στόχος της μετάβασης εντοπίζεται στη μείωση και την οριστική κατάργηση της χρήσης των καυσίμων υδρογονανθράκων στον συγκεκριμένο τομέα. Η στρατηγική περιλαμβάνει τέσσερις άξονες: ρυθμίσεις, τεχνολογία, υποδομές και αγορακεντρικά μέσα. Οι ρυθμίσεις στη βελτίωση της απόδοσης των καυσίμων και στη μείωση των εκπομπών των νέων οχημάτων με κινητήρα εσωτερικής καύσης (internal combustion vehicles -ICV). Η τεχνολογία καθιστά εφικτή τη συμμόρφωση με τη νομοθεσία στον τομέα των υδρογονανθράκων και την ανάπτυξη ηλεκτρικών οχημάτων. Όταν διαδοθεί περισσότερο η χρήση των ηλεκτρικών οχημάτων, θα χρειαστεί η κατασκευή κατάλληλων υποδομών, στις οποίες θα συμπεριλαμβάνεται η εγκατάσταση σημείων φόρτισης με μετρητή, σταθμοί αλλαγής μπαταριών, κλπ. και οι οποίες, αρχικά, θα λειτουργούν παράλληλα με τις υφιστάμενες υποδομές εφοδιασμού σε υδρογονάνθρακες και, τελικά, θα τις αντικαταστήσουν. Καθώς σημειώνεται πρόοδος στους τρεις προαναφερόμενους άξονες, ρυθμίσεις, τεχνολογία και υποδομές, τα αγορακεντρικά μέσα μπορούν να διαδραματίσουν καθοριστικό ρόλο στη διαδικασία μετάβασης.

⁽¹⁸⁾ Vivid Economics, *Carbon taxation and fiscal consolidation: the potential of carbon pricing to reduce Europe's fiscal deficits*-έκθεση η οποία καταρτίστηκε για λογαριασμό του Ευρωπαϊκού Ιδρύματος για το Κλίμα και της Green Budget Europe, Μάιος 2012.

⁽¹⁹⁾ SWD(2012) 164 final [ΣτΜ: διαθέσιμο μόνον στα αγγλικά].

3.7.2 Την πλέον προφανή εφαρμογή των αγορακεντρικών μέσων συνιστά η προοδευτική αύξηση των φόρων επί των καυσίμων υδρογονανθράκων. Αυτό είχε ως συνέπεια, οι ιδιοκτήτες οχημάτων με κινητήρα εσωτερικής καύσης να στραφούν προς μικρότερα, αποδοτικότερα, από άποψη καυσίμων, οχήματα, προς τα δημόσια μέσα μεταφοράς και το ποδήλατο. Η φορολογία των οχημάτων με κινητήρα εσωτερικής καύσης έχει επίσης προσαρμοστεί, ούτως ώστε να ενθαρρύνεται η αγορά και η χρήση αποδοτικών, από πλευράς καυσίμων, οχημάτων, είτε με την επιβολή φόρων στις τιμές αγοράς ή ετήσιων φόρων επί της χρήσης των εν λόγω οχημάτων. Το ίδιο σύστημα διαφοροποιημένης φορολόγησης των οχημάτων χρησιμοποιείται και για την προώθηση των ηλεκτρικών οχημάτων, μολονότι εξακολουθούν να υπάρχουν πολλά άλλα εμπόδια στην καθιέρωση της ευρείας χρήσης αυτού του τύπου οχημάτων.

3.8 Οικολογικές δημόσιες συμβάσεις

3.8.1 Καθώς αντιπροσωπεύουν το 16 % του ΑΕγχΠ της ΕΕ, οι δημόσιες συμβάσεις αποτελούν μείζονα παράγοντα της αγοράς. Συνεπώς, οι οικολογικές δημόσιες συμβάσεις μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό μέσο προώθησης των οικολογικών προϊόντων και υπηρεσιών. Με το «Σχέδιο δράσης για τη βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση» και την «Ανακοίνωση για τις οικολογικές δημόσιες συμβάσεις», η Επιτροπή έχει, τα τελευταία χρόνια, καταβάλει προσπάθειες για τη διαμόρφωση ενός γενικού συστήματος καθοδήγησης και στήριξης. Βασίζομενη σε μια αξιολόγηση της απόδοσης στην οποία προέβησαν τα κράτη μέλη, η Επιτροπή είχε θέσει τον ενδεικτικό στόχο έως το 2010 το 50 % όλων των δαπανών να έχει οικολογική διάσταση. Ο στόχος αυτός απέχει ακόμη πολύ από την επίτευξή του και θα πρέπει να τεθεί ως υψηλότερη προτεραιότητα στα σχέδια δράσης των κρατών μελών.

3.9 Επενδύσεις εκ μέρους του ιδιωτικού τομέα

3.9.1 Η μετάβαση σε πιο βιώσιμα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης στον ενεργειακό και άλλους τομείς προϋποθέτει θεμελιώδη αναδιάρθρωση της οικονομίας, η οποία δεν μπορεί να επιτευχθεί μόνο από τις κυβερνήσεις και τις κυβερνητικές πολιτικές. Απαιτείται δέσμευση του συνόλου της κοινωνίας για την αντιμετώπιση αυτών των θεμάτων, και ευρύς συνεργατικός διάλογος με όλα τα εμπλεκόμενα συμφέροντα για την ανάπτυξη συναίνεσης και δέσμευσης προς επίτευξη των απαιτούμενων μεταβολών. Σύμφωνα με τον «Χάρτη πορείας για τη μετάβαση σε μια οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών», ο δημόσιος και ο ιδιωτικός τομέας θα πρέπει να επενδύουν από κοινού 270 δισ. ευρώ επιπλέον ετησίως κατά τις επόμενες τέσσερις δεκαετίες. Αυτό ισοδυναμεί, περίπου, με ποσοστό 1,5 % του ΑΕγχΠ επιπλέον του επιπέδου των επενδύσεων του 2009, που αντιστοιχούσε στο 19 % του ΑΕγχΠ. Το ένα τρίτο αυτών των επενδύσεων μπορεί να χρηματοδοτηθεί με δημόσιους δημοσιονομικούς πόρους, το υπόλοιπο θα πρέπει να αντληθεί από τον ιδιωτικό τομέα. Πρόκειται για μακροπρόθεσμες επενδύσεις· κατά την Επιτροπή, η επένδυση αυτή αποτελεί βασική πρόκληση, θα επιτρέψει δε στην ΕΕ να αποκτήσει μian έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς οικονομία, π.χ. με τη βοήθεια ευρωπαϊκών μακροπρόθεσμων επενδυτικών κεφαλαίων (ΕΜΕΚ) και τον Μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» (ΜΣΕ).

3.9.2 Όπως συνέστησε ο ΟΟΣΑ σε ένα Έγγραφο εργασίας για το περιβάλλον, για να καταστεί δυνατή η πραγματοποίηση επενδύσεων υπέρ μιας ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών, μιας ευπροσάρμοστης υποδομής και μιας φιλικής προς το περιβάλλον ανάπτυξης, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να αναπτύξουν συνεκτικά στρατηγικά σχέδια υποδομής, τα οποία να συσχετίζονται στενά με εθνικούς στόχους σχετικούς με την αλλαγή του κλίματος. Η Επιτροπή θα πρέπει επίσης να αναζητήσει ευκαιρίες δημιουργίας ενός τέτοιου επενδυτικού κλίματος για τα ΕΜΕΚ σε συνάρτηση με ένα βιώσιμο μέλλον. Ως προς το ζήτημα αυτό, οι επενδυτικές προτεραιότητες που θα έχουν τεθεί για τον Μηχανισμό «Συνδέοντας την Ευρώπη» και τα ευρωπαϊκά μακροπρόθεσμα επενδυτικά κεφάλαια θα πρέπει να είναι συνεπείς προς τους στόχους του «Χάρτη πορείας για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική οικονομία χαμηλών επιπέδων ανθρακούχων εκπομπών το 2050» και του χάρτη πορείας για την ενέργεια, της στρατηγικής για την προσαρμογή και της υπό συζήτηση δέσμης μέτρων για το κλίμα και την ενέργεια με ορίζοντα το 2030.

3.9.3 Τα κεφάλαια αυτού του είδους μπορούν να διευκολύνουν τον τύπο αυτό επενδύσεων. Εξάλλου, καθώς η μακροπρόθεσμη ωρίμανση των προς χρηματοδότηση στοιχείων του ενεργητικού ευθυγραμμίζεται με τα στοιχεία του παθητικού των θεσμικών επενδυτών, οι τύποι αυτοί κεφαλαίων έχουν, μεταξύ άλλων, τη δυνατότητα να προσελκύσουν πόρους από την αγορά κεφαλαίων, υπό την προϋπόθεση, φυσικά, ότι οι επενδύσεις αυτές είναι ελκυστικές, δηλ. ότι οι κίνδυνοι — ιδιαίτερα δε οι κίνδυνοι ρύθμισης — είναι περιορισμένοι, διότι υπάρχει η προοπτική μιας ικανοποιητικής απόδοσης και διότι τα σχέδια υπέρ των οποίων πραγματοποιούνται οι επενδύσεις είναι «υγιή» από οικονομική και τεχνική άποψη.

3.9.4 Τα καινοτόμα κεφάλαια και τα χρηματοδοτικά μέσα με τα οποία επιδιώκεται η προσέλκυση πόρων της αγοράς κεφαλαίων είναι ευπρόσδεκτα. Ο τραπεζικός τομέας, ωστόσο, θα συνεχίσει να χρηματοδοτεί ένα μεγάλο μέρος της ευρωπαϊκής οικονομίας με παραδοσιακά χρεωστικά μέσα. Απαραίτητη προϋπόθεση για να μπορέσει, συνεπώς, η ιδιωτική χρηματοδότηση να μεταστραφεί από τις παραδοσιακές επενδύσεις σε επενδύσεις υπέρ της ενέργειας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και υπέρ της προσαρμοστικότητας στην αλλαγή του κλίματος είναι η ύπαρξη πιο οικολογικών τραπεζικών προτύπων. Για να επιτευχθούν οι στόχοι στους τομείς του κλίματος και της ενέργειας, χρειάζονται καινοτόμα χρηματοδοτικά μέσα προκειμένου να λειτουργήσουν ως καταλύτες, ώστε να εξασφαλιστούν ιδιωτικοί χρηματοδοτικοί πόροι για την πραγματοποίηση επενδύσεων, πράγμα ανέφικτο χωρίς αυτά.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο ρόλος και το μέλλον των ελεύθερων επαγγελματιών στην ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών του 2020» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 226/02)

Εισηγητής: ο κ. Arno METZLER

Στις 14 Φεβρουαρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Ο ρόλος και το μέλλον των ελεύθερων επαγγελματιών στην ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών του 2020

(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας) ⁽¹⁾.

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Φεβρουαρίου 2014.

Κατά την 497η σύνοδο ολομέλειας, της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 210 ψήφους υπέρ, 8 κατά και 11 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1. Η ταξινόμηση των ελεύθερων επαγγελματιών μπορεί, με τις ανάλογες στοχοθετημένες κοινωνικές προσαρμογές, να συμβάλει στο μέλλον σημαντικά στη διασφάλιση της παροχής υπηρεσιών υψηλής ποιότητας στον τομέα των κοινωνικών αγαθών όπως η δημόσια υγεία, της παροχής οικονομικά αποδοτικών υπηρεσιών, στο σύστημα κρατικής πρόνοιας, καθώς και στην οικονομική ευημερία. Τα ελεύθερα επαγγέλματα αποτελούν συνιστώσες κάθε δημοκρατικής κοινωνίας και προσφέρουν σημαντικό δυναμικό αύξησης της απασχόλησης και του ΑΕγχΠ.

1.2. Η έννοια «ελεύθερο επάγγελμα» δεν χρησιμοποιείται σε ορισμένα κράτη μέλη της ΕΕ. Ωστόσο, η ταξινόμηση των ελεύθερων επαγγελματιών, καθώς και τα συναφή κοινωνικά προβλήματα και οι αντίστοιχες λύσεις απαντώνται σε ολόκληρη την ΕΕ. Συχνά, επικρίνονται διάφορες ελλείψεις σχετικά με την άσκηση της εποπτείας και τη διασφάλιση της ποιότητας, οι οποίες, συνήθως, οφείλονται σε αδυναμίες εφαρμογής, παρά σε συστημικά σφάλματα.

1.3. Τόσο με τους κανονισμούς που βασίζονται σε κανόνες (*rules-based regulation*) όσο και με τους κανονισμούς που έχουν ως βάση αρχές (*principles-based regulation*) μπορούν τα ρυθμιστούν με βέλτιστο τρόπο τα ελεύθερα επαγγέλματα.

1.4. Η παροχή ελεύθερων επαγγελματιών υπηρεσιών χαρακτηρίζεται από ασύμμετρη πληροφόρηση μεταξύ των παρόχων υπηρεσιών και των αποδεκτών των υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες αυτές θίγουν ζητήματα που συνδέονται με τη ζωή, την υγεία, το δικαίο ή ουσιαστικά οικονομικά ζητήματα. Ο πάροχος υπηρεσιών οφείλει, συνεπώς, να πληροί εξαιρετικά υψηλές δεοντολογικές και επαγγελματικές απαιτήσεις.

1.5. Πολλά κράτη μέλη έχουν θέσει σε εφαρμογή ένα σύστημα ρύθμισης των τιμών για ορισμένα ελεύθερα επαγγέλματα. Αυτό μπορεί να συμβάλει στην προστασία των καταναλωτών. Οι ρυθμίσεις τιμών πρέπει να αιτιολογούνται δεόντως και να είναι διαμορφωμένες με σκοπό να εξυπηρετούν το γενικό συμφέρον και όχι τα συμφέροντα μιας συγκεκριμένης ομάδας ενδιαφερομένων.

1.6. Σε όλα τα κράτη μέλη, οι επαγγελματικές οργανώσεις ή οι επαγγελματικοί σύλλογοι, εκπροσωπούν τα συμφέροντα των επαγγελματιών τους και διαδραματίζουν συμβουλευτικό, και, ορισμένες φορές, διαμορφωτικό ρόλο στις κρατικές κανονιστικές ρυθμίσεις· εξασφαλίζουν, μέσω της συνεχούς και αποτελεσματικής συνεργασίας με τα θεσμικά όργανα, την προστασία των γενικών συμφερόντων των πολιτών. Η διοικητική απλοποίηση είναι μία από τις προτεραιότητες των ελεύθερων επαγγελματιών που πραγματοποιούν οικονομικές επενδύσεις αλλά και σε ανθρώπινους πόρους χωρίς να λαμβάνουν οποιαδήποτε μορφή αποζημίωσης από τις κρατικές οικονομικές υπηρεσίες.

1.7. Τα κράτη μέλη της ΕΕ διαμορφώνουν και παρακολουθούν την αυτόνομη διαχείριση των ελεύθερων επαγγελματιών στη χώρα τους. Στο πλαίσιο αυτό, υποχρεούνται να αποκλείουν οποιαδήποτε σύγκρουση μεταξύ δικαιώματος θέσπισης ρυθμίσεων και εκπροσώπησης συμφερόντων και να μεριμνούν ότι υπάρχει ανταπόκριση στις προσδοκίες των καταναλωτών σε ό,τι αφορά τις γνώσεις, τη δεοντολογία και τα χαρακτηριστικά των παρόχων υπηρεσιών.

1.8. Η συμβολή των ελεύθερων επαγγελματιών στην ομαλή πορεία της διοικητικής, οικονομικής και πολιτικής ζωής ενός κράτους μέλους αναγνωρίζεται σε εθνικό και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διότι τα εν λόγω επαγγέλματα συμβάλλουν στον εκσυγχρονισμό και στην αποτελεσματικότητα των δημόσιων διοικήσεων και υπηρεσιών προς τους πολίτες και τους καταναλωτές.

⁽¹⁾ Στο πλαίσιο της κατάρτισης της παρούσας γνωμοδότησης, η ΕΟΚΕ ανέθεσε την εκπόνηση μελέτης στο Ευρωπαϊκό Κέντρο Ελεύθερων Επαγγελματιών του Πανεπιστημίου της Κολωνίας (θέμα: Επισκόπηση της κατάστασης των ελεύθερων επαγγελματιών, σε συνάρτηση με τον ρόλο και τη σημασία τους για την ευρωπαϊκή κοινωνία των πολιτών EESC/COMM/05/2013), η οποία βρίσκεται στο στάδιο της ολοκλήρωσης.

1.9. Ο τομέας είναι ζωτικής σημασίας για τις ευκαιρίες απασχόλησης που παρέχονται στους νέους οι οποίοι επιλέγουν το μέλλον του ελεύθερου επιχειρηματία και των επενδύσεων στις γνώσεις τους. Οι κάτοχοι επαγγελματικών τίτλων σπουδών πρέπει να συμμορφώνονται με τους νόμους ή/και τις συλλογικές συμβάσεις σε σχέση με τους υπαλλήλους τους, με τους οποίους έχουν σχέση εργασίας και σε σχέση με τους νέους οι οποίοι κοντά τους παρακολουθούν μαθήματα επαγγελματικής κατάρτισης, ασκούνται και εξειδικεύονται.

2. Από τις «*artes liberales*» (ελεύθερες τέχνες) στους παρόχους υπηρεσιών που στηρίζονται στη γνώση

2.1. Η έννοια «ελεύθερα επαγγέλματα» παραπέμπει στην έννοια των «ελεύθερων τεχνών» (*artes liberales*), η οποία χρησιμοποιούνταν στην κλασική αρχαιότητα για δραστηριότητες όπως αυτή του δασκάλου, του δικηγόρου, του εργολάβου οικοδομών, του αρχιτέκτονα ή του μηχανικού, καθώς και του γιατρού. Η άσκηση των «ελεύθερων τεχνών» αποτελούσε προνόμιο των ελεύθερων πολιτών: αστών και ευγενών.

2.2. Από τον 19^ο αιώνα και μετά το «ελεύθερο επάγγελμα» δεν προσδιοριζόταν πλέον βάσει του προσωπικού καθεστώτος του «εκ γενετής ελεύθερου πολίτη», αλλά με βάση την ασκούμενη επαγγελματική δραστηριότητα.

2.3. Έως τις αρχές του 19^{ου} αιώνα ορισμένα ελεύθερα επαγγέλματα είχαν αναπτύξει ιδιαίτερους δεσμούς με το κράτος. Αυτή η εγγύτητα παρεμπόδιζε την άσκηση τους με πλήρη ανεξαρτησία, γεγονός που είχε ως συνέπεια να περιφρονούνται από την κοινωνία. Ειδικά οι δικηγόροι πλήττονταν σε μεγάλο βαθμό από αυτό το φαινόμενο, δεδομένου ότι για τον διορισμό και τις μεταθέσεις τους αποφάσιζαν εν μέρει τα δικαστήρια. Ο ιεραρχικός έλεγχος και η πειθαρχική εξουσία αποτελούσε επίσης, εν μέρει, αρμοδιότητα των δικαστηρίων.

2.4. Τον 19^ο αιώνα, υπό την επίδραση του φιλελευθερισμού, αναπτύχθηκε σε διάφορες χώρες της Ευρώπης στα ελεύθερα επαγγέλματα μια συνείδηση ότι ανήκουν σε μια ειδική τάξη και ως εκ τούτου ίδρυσαν αυτόνομες επαγγελματικές οργανώσεις, ανεξάρτητες από το κράτος. Έτσι, το νομικό επάγγελμα αποδεσμεύτηκε από την κρατική επιρροή. Το ακαδημαϊκό ιατρικό σώμα κατόρθωσε επίσης, κατ' αυτόν τον τρόπο, να αποκτήσει κάποιο βαθμό ελευθερίας από την κρατική ρύθμιση και εποπτεία.

2.5. Αρμοδιότητες όπως η χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος, ο κώδικας δεοντολογίας και η επαγγελματική εποπτεία ανέλαβαν σε πολλές περιπτώσεις οι επαγγελματικές οργανώσεις. Μεταγενέστερα, οι ρυθμιστικές εξουσίες μεταβιβάστηκαν στις αυτόνομες επαγγελματικές οργανώσεις ή στα επαγγελματικά επιμελητήρια.

2.6. Η σημερινή έννοια του «ελεύθερου επαγγέλματος» αποτελεί μια κοινωνιολογική περιγραφή.

2.7. Τα χαρακτηριστικά ενός ελεύθερου επαγγέλματος είναι: η παροχή μιας άυλης υπηρεσίας υψηλής ποιότητας με σαφώς πνευματικό χαρακτήρα στη βάση (πανεπιστημιακής) εκπαίδευσης υψηλού επιπέδου• η δέσμευση ως προς το κοινό όφελος της παρεχόμενης υπηρεσίας• η επαγγελματικά και οικονομικά ανεξάρτητη άσκηση των καθηκόντων• η παροχή της υπηρεσίας προσωπικά, με ίδια ευθύνη, και με επαγγελματική ανεξαρτησία• η ύπαρξη μιας ξεχωριστής σχέσης εμπιστοσύνης μεταξύ παρόχου και αποδέκτη της υπηρεσίας• η κατά προτεραιότητα εστίαση στην παροχή της καλύτερης δυνατής υπηρεσίας αντί της μεγιστοποίησης του κέρδους, καθώς και η τήρηση συγκεκριμένων και αυστηρών επαγγελματικών και δεοντολογικών κανόνων.

2.8. Μια δραστηριότητα μπορεί επίσης να θεωρηθεί ελεύθερο επάγγελμα, ακόμη και εάν απουσιάζουν ορισμένα από τα προαναφερόμενα χαρακτηριστικά, με τον όρο ότι πληρούνται οι βασικές προϋποθέσεις. Για παράδειγμα, σε πολλές χώρες, μια δραστηριότητα που ασκείται στο πλαίσιο εξαρτημένης σχέσης εργασίας μπορεί να θεωρηθεί ελεύθερο επάγγελμα, εφόσον διατηρείται η επαγγελματική αυτονομία. Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι έχει αναπτυχθεί μια διαφοροποίηση των ελεύθερων επαγγελμάτων, καθώς και των επιμελητηρίων και οργανώσεων που ρυθμίζουν τις δραστηριότητές τους στο πλαίσιο του συστήματος ελεύθερων επαγγελμάτων στην Ευρώπη. Τα νέα ελεύθερα επαγγέλματα, όπως για παράδειγμα, οι ψυχολόγοι, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι φοροτεχνικοί σύμβουλοι, οι σύμβουλοι σε θέματα χρεοκοπίας, οι τοπογράφοι, ακόμη και οι διαμεσολαβητές αποτελούν νέες μορφές άσκησης επαγγέλματος σε ένα ελεύθερο σύστημα και χρήζουν μιας προσέγγισης χωρίς αποκλεισμούς.

2.9. Ο ορισμός της έννοιας «ελεύθερο επάγγελμα» παρουσιάζει σημαντικές διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, ενώ σε ορισμένα, η έννοια αυτή δεν απαντάται. Σε ορισμένες χώρες της ΕΕ ένας μικρός μόνο πυρήνας επαγγελμάτων κατατάσσεται στα ελεύθερα επαγγέλματα: τα ιατρικά επαγγέλματα, τα επαγγέλματα παροχής συμβουλών όπως οι δικηγόροι, οι φοροτεχνικοί σύμβουλοι και οι ορκωτοί λογιστές, οι σύμβουλοι εργασίας, οι μηχανικοί και οι αρχιτέκτονες. Σε άλλα κράτη μέλη, οι καλλιτεχνικές δραστηριότητες συμπεριλαμβάνονται επίσης στα ελεύθερα επαγγέλματα.

2.10. Σε όλα τα κράτη μέλη πρέπει να αποτραπεί η κατάχρηση του βασικού χαρακτηριστικού των ελεύθερων επαγγελμάτων, δηλαδή, της ασύμμετρης πληροφόρησης μεταξύ παρόχων και αποδεκτών των υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες που παρέχουν οι ελεύθεροι επαγγελματίες είναι σύνθετες και απαιτούν υψηλό βαθμό εμπειρογνωσίας. Ως εκ τούτου, ο αποδέκτης των υπηρεσιών δεν διαθέτει επαρκείς πληροφορίες, εξειδικευμένες γνώσεις και εμπειρογνωσία, ούτως ώστε να αξιολογήσει την ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας είτε κατά την επιλογή του παρόχου, είτε μετά την ολοκλήρωση της παροχής της υπηρεσίας.

2.11. Επομένως, οι δραστηριότητες των ελεύθερων επαγγελματιών θεμελιώνονται στην εμπιστοσύνη. Στο πλαίσιο αυτής της ασυμμετρίας πληροφόρησης, ο αποδέκτης της υπηρεσίας πρέπει να μπορεί να έχει εμπιστοσύνη ότι ο πάροχος των υπηρεσιών δεν θα εκμεταλλευτεί προς δικό του όφελος αυτήν την ασύμμετρη πληροφόρηση, αλλά θα επιδιώξει την παροχή της καλύτερης δυνατής υπηρεσίας, προσαρμοσμένης στις ανάγκες του πελάτη. Έτσι, όταν ο αποδέκτης της υπηρεσίας προσφεύγει σε έναν πάροχο, ουσιαστικά, του επιδεικνύει προκαταβολικά εμπιστοσύνη. Τα ελάχιστα επαγγελματικά πρότυπα και η συμμόρφωση με τους κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας συνιστούν τα κατάλληλα μέσα για τη διαφύλαξη της εμπιστοσύνης των αποδεκτών των υπηρεσιών.

3. Οι ρυθμίσεις και οι στόχοι τους

3.1. Για τη θέσπιση ρυθμίσεων σχετικά με τα ελεύθερα επαγγέλματα, τα κράτη μέλη ακολουθούν καταρχήν δύο διαφορετικές προσεγγίσεις: τη λεγόμενη ρυθμιστική προσέγγιση βάσει αρχών («*principles-based regulation*») και μια περισσότερο επιτακτική και περιοριστική ρυθμιστική προσέγγιση που βασίζεται σε κανόνες («*rules-based regulation*»).

3.2. Στη ρύθμιση των ελεύθερων επαγγελμάτων συνοψίζονται οι ηθικές απαιτήσεις για την άσκηση του επαγγέλματος, καθώς και τα πρότυπα επαγγελματικής δεοντολογίας. Αυτά αποτελούν έκφραση της κοινωνικής ευθύνης που χαρακτηρίζει τα ελεύθερα επαγγέλματα. Το σύνολο όλων των προτύπων επαγγελματικής δεοντολογίας ορίζεται ως κώδικας δεοντολογίας.

3.3. Οι κανονισμοί βάσει αρχών («*principles-based regulation*») χαρακτηρίζονται από τη διατύπωση αφηρημένων αρχών του επαγγελματικού δικαίου, οι οποίες πρέπει να συγκεκριμενοποιούνται ανά μεμονωμένη περίπτωση («*outcomes-based regulation*» — κανονισμός βάσει αποτελεσμάτων). Ο τρόπος επίτευξης των στόχων που έχουν τεθεί επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των επαγγελματιών που υπόκεινται σε αυτούς τους κανόνες. Αντιθέτως, η ρυθμιστική προσέγγιση που βασίζεται σε κανόνες («*rules-based regulation*») είναι περιπτώσιολογική.

3.4. Αμφότερες οι ρυθμιστικές προσεγγίσεις έχουν πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα. Και οι δύο όμως πληρούν την αρχή της κοινωνικής ανησυχίας, η οποία συνίσταται στην εξασφάλιση ανεξάρτητων συμβουλών και υποστήριξης. Τα επιμέρους θέματα και οι λύσεις μπορεί να μεταβληθούν με την πάροδο του χρόνου, γεγονός που απαιτεί την τροποποίηση των κανόνων ή τη θέσπιση νέων.

3.5. Στο πλαίσιο αυτό, είναι χρήσιμη η τακτική επανεξέταση των κανόνων εκ μέρους της Ένωσης και αυτή η διαδικασία θα πρέπει να εφαρμοστεί και σε εθνικό επίπεδο. Κατ' αυτόν τον τρόπο, ορισμένα παλαιότερα ελεύθερα επαγγέλματα (π.χ. στον κατασκευαστικό τομέα) μπορούν να «απελευθερωθούν» και να θεσπιστούν κανόνες, εφόσον αυτό κρίνεται απαραίτητο, για την κάλυψη των νέων ελεύθερων επαγγελμάτων (λόγου χάρι τα επαγγέλματα που συνδέονται με τη συλλογή πληροφοριών ή τις χρηματοοικονομικές δραστηριότητες).

4. Οικονομικές πιυχές

4.1. Τα ελεύθερα επαγγέλματα διαδραματίζουν αποφασιστικό ρόλο στη δημιουργία και τη διατήρηση σημαντικών κοινωνικών υποδομών. Περίπου ένας στους έξι αυτοαπασχολούμενους δραστηριοποιείται σε οικονομικό κλάδο που συγκαταλέγεται στα ελεύθερα επαγγέλματα και η τάση είναι ανοδική. Το ίδιο ισχύει και για έναν στους έξι εργαζόμενους.

4.2. Ο αριθμός και το ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων γυναικών σε οικονομικούς κλάδους όπου κυριαρχούν τα ελεύθερα επαγγέλματα αυξήθηκε κατά την περίοδο αναφοράς 2008 — 2012. Σήμερα, το αντίστοιχο ποσοστό των αυτοαπασχολούμενων γυναικών στους εν λόγω κλάδους ανέρχεται σε 45 %, σαφώς υψηλότερο από το αντίστοιχο ποσοστό στο σύνολο της οικονομίας (31,1 %).

4.3. Η συμβολή των οικονομικών κλάδων όπου κυριαρχούν τα ελεύθερα επαγγέλματα στην ακαθάριστη προστιθέμενη αξία είναι μεγαλύτερη του 10 %. Η κάμψη της προστιθέμενης αξίας κατά το έτος της οικονομικής κρίσης, 2009, ήταν λιγότερο έντονη στους εν λόγω οικονομικούς κλάδους απ' ό,τι στο σύνολο των οικονομικών κλάδων. Τα αριθμητικά στοιχεία για την ΕΕ έχουν ως εξής: 600 000 επιχειρήσεις στους τομείς «υπηρεσίες παροχής επιχειρηματικών συμβουλών» και «γραφεία πολιτικών μηχανικών» αντιστοίχως· 550 000 επιχειρήσεις στους κλάδους «παροχή νομικών συμβουλών» και «υπηρεσίες λογιστικού ελέγχου»· 315 000 επιχειρήσεις στον κλάδο «αρχιτεκτονικά γραφεία» και 270 000 επιχειρήσεις στον κλάδο «διαφήμιση και έρευνα αγοράς».

4.4. Λαμβάνοντας υπόψη το αναπτυξιακό δυναμικό του κλάδου και το μερίδιό του στην απασχόληση -κυρίως εξειδικευμένες και σταθερές θέσεις εργασίας-, η δραστηριότητα των ελεύθερων επαγγελμάτων πρέπει να αναγνωριστεί και να στηριχθεί εξ ολοκλήρου η επιχειρηματική της διάσταση. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της διότι η Επιτροπή αναγνωρίζει τους ελεύθερους επαγγελματίες ως κάθεαυτού επιχειρηματίες και εκφράζει τη βούλησή της να στηρίξει τον κλάδο και να τον εντάξει σε προγράμματα προώθησης της ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ. Η προσέγγιση αυτή συνεπάγεται την ανάλυση και την επικαιροποίηση των δομών άσκησης των ελεύθερων επαγγελμάτων, όπως ορίζει και η οδηγία σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά. Η άσκηση των ελεύθερων επαγγελμάτων δεν πρέπει να περιορίζεται στις ατομικές επιχειρήσεις ή στους αυτοαπασχολούμενους. Επίσης, πρέπει να προστατεύονται από το φαινόμενο της ψευδούς αυτοαπασχόλησης.

5. Δεοντολογία και επιδίωξη κέρδους

5.1. Σε όλα τα κράτη μέλη, το δημόσιο συμφέρον αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο των ελεύθερων επαγγελμάτων. Τα ιατρικά επαγγέλματα, τα επαγγέλματα στον τομέα της ψυχολογίας, και τα κοινωνικά επαγγέλματα συντηρούν την υποδομή για τη διασφάλιση της υγείας του συνολικού πληθυσμού.

Σε ένα δημοκρατικό κράτος δικαίου, οι δραστηριότητες των νομικών και φοροτεχνικών συμβούλων συνιστούν τμήμα των ατομικών ελευθεριών. Σε συνδυασμό με τις υπηρεσίες των ορκωτών λογιστών, εγγυώνται την ομαλή διεξαγωγή των οικονομικών διαδικασιών. Συνεπώς, αυτά τα επαγγέλματα συνδέονται άμεσα με τα θεμελιώδη δικαιώματα.

5.2. Από αυτή τη σχέση μεταξύ ελεύθερων επαγγελμάτων και δημοσίου συμφέροντος απορρέει μια ιδιαίτερη δεοντολογική ευθύνη. Οι νομικοί και φοροτεχνικοί σύμβουλοι, όπως και οι ορκωτοί λογιστές συμβάλλουν στην κατοχύρωση του κράτους δικαίου και προστατεύουν τα περιουσιακά συμφέροντα των πελατών τους. Οι κοινωνικοί λειτουργοί και οι ψυχολόγοι συμβάλλουν σε ένα κλίμα χωρίς αποκλεισμούς και σε ένα περιβάλλον μεγαλύτερης σταθερότητας για τους Ευρωπαίους πολίτες, ως προς τις ανθρώπινες σχέσεις αλλά και από ψυχολογική και κοινωνική άποψη. Οι αρχιτέκτονες και οι μηχανικοί προστατεύουν το κοινωνικό σύνολο από κινδύνους που μπορεί να προκύψουν από κατασκευαστικά έργα ή τεχνικό εξοπλισμό και προάγουν το δυναμικό καινοτομίας της κοινωνίας, καθώς και την ποιότητα ζωής των ανθρώπων με την περαιτέρω ανάπτυξη των υποδομών και του τεχνικού εξοπλισμού και με την εφεύρεση νέων τεχνολογιών. Τα καλλιτεχνικά επαγγέλματα καλλιεργούν και διαμορφώνουν τον πολιτισμό. Αυτές οι παράμετροι, σε συνδυασμό με την ασύμμετρη πληροφόρηση, προϋποθέτουν υψηλή επαγγελματική κατάρτιση, καθώς και ιδιαίτερα υψηλές δεοντολογικές απαιτήσεις.

5.3. Η ιδιαίτερη σχέση μεταξύ δημοσίου συμφέροντος και ελεύθερων επαγγελμάτων, καθώς και οι απορρέουσες απαιτούμενες προϋποθέσεις για την παροχή των υπηρεσιών θα πρέπει να διασφαλιστούν με τη θέσπιση δεσμευτικών επαγγελματικών κανονισμών και την κατάρτιση καταλόγου, ο οποίος θα συμπεριλαμβάνει γενικά αναγνωρισμένα πρότυπα δεοντολογικής συμπεριφοράς για κάθε επάγγελμα ξεχωριστά. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο σε όλα τα κράτη μέλη απαντάται ένα ελάχιστο επίπεδο ρυθμίσεων. Η ΕΟΚΕ συνιστά όλα τα επιμελητήρια, οι οργανώσεις και οι ενώσεις ελεύθερων επαγγελμάτων να διαθέτουν κώδικες και πρότυπα δεοντολογίας, καθώς και επιτροπές δεοντολογίας στο εσωτερικό του επαγγέλματος.

5.4. Στις περιπτώσεις όπου απουσιάζει ένας κώδικας επαγγελματικής δεοντολογίας, οι αντιπροσωπευτικές επαγγελματικές οργανώσεις οφείλουν να εκπονήσουν ανάλογους κώδικες για το κράτος μέλος όπου ανήκουν, βασιζόμενες σε μη δεσμευτικές κατευθυντήριες γραμμές. Πέραν τούτου, τα αντίστοιχα επαγγελματικά επιμελητήρια και οι επαγγελματικές ενώσεις θα πρέπει να εκπονήσουν ευρωπαϊκούς κώδικες δεοντολογίας με σκοπό την ανάδειξη και τη διασφάλιση, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, των υψηλών απαιτήσεων που ισχύουν για τα ελεύθερα επαγγέλματα. Η εκπόνηση κώδικα δεοντολογίας ενθαρρύνεται στο άρθρο 37 της οδηγίας σχετικά με τις υπηρεσίες⁽²⁾. Δεδομένης της σπουδαιότητας που έχουν για τον πελάτη οι παρεχόμενες από ελεύθερα επαγγέλματα υπηρεσίες, καθώς και της ιδιαίτερης εμπιστοσύνης που καλείται να επιδείξει ο αποδέκτης της υπηρεσίας στον αντίστοιχο πάροχο, είναι απολύτως αναγκαία η παροχή της υπηρεσίας σε προσωπικό επίπεδο.

5.5. Η προσωπική σχέση εμπιστοσύνης μεταξύ των αποδεκτών και των παρόχων υπηρεσιών, αλλά και ο υψηλά προσωπικός χαρακτήρας των οικείων έννομων αγαθών, καθιστούν θεμελιώδη προαπαιτούμενα τη νομική προστασία του επαγγελματικού απορρήτου, το νομικό δικαίωμα άρνησης μαρτυρίας, καθώς και την άρνηση κατάθεσης εκ μέρους του παρόχου της υπηρεσίας και των συνεργατών του. Αυτά αποτελούν στοιχεία ενός ελεύθερου κράτους δικαίου.

5.6. Οι υπηρεσίες των ελεύθερων επαγγελμάτων που συνδέονται με πυρήνες του δημοσίου συμφέροντος πρέπει να παρέχονται σε ολόκληρη τη γεωγραφική επικράτεια, λόγω χάρη, η ιατρική περίθαλψη, οι κοινωνικές και οι ψυχολογικές υπηρεσίες, οι φαρμακευτικές υπηρεσίες και οι νομικές συμβουλές πρέπει να είναι προσβάσιμες και στις αγροτικές περιοχές.

5.7. Οι απαιτήσεις αυτές επιβάλλουν στους ελεύθερους επαγγελματίες να δίνουν πάντοτε προτεραιότητα στην ποιότητα της υπηρεσίας και όχι στην επιδίωξη του μέγιστου δυνατού κέρδους, όπως ορίζουν και οι δεοντολογικές αρχές στις οποίες υπόκεινται.

5.8. Ως εκ τούτου, η περαιτέρω εξέλιξη της νομοθεσίας που διέπει τα ελεύθερα επαγγέλματα δεν δύναται να προσανατολίζεται αποκλειστικά σε οικονομικά επιχειρήματα. Στόχος κάθε ρύθμισης πρέπει να είναι η παροχή υπηρεσιών υψηλής ειδίκευσης, οι οποίες θα είναι προσβάσιμες σε ολόκληρη τη γεωγραφική επικράτεια και θα πληρούν τις υψηλότερες απαιτήσεις ποιότητας. Σε κάθε περίπτωση, είναι σκόπιμο να εξετάζεται κατά πόσο με τις υφιστάμενες ρυθμίσεις επιτυγχάνονται οι προαναφερόμενοι στόχοι ή, στην πραγματικότητα, οι ρυθμίσεις αυτές εξυπηρετούν άλλα συμφέροντα.

6. Τρέχουσες και μελλοντικές απαιτήσεις για τα ελεύθερα επαγγέλματα και το προφίλ τους

6.1. Πρέπει να θεσπιστεί ένας πανευρωπαϊκός ενιαίος ορισμός των «ελεύθερων επαγγελμάτων». Σε αυτόν τον ορισμό δεν θα πρέπει να περιέχονται μόνον τα γενικά χαρακτηριστικά του ελεύθερου επαγγέλματος, αλλά να προσδιορίζονται και οι κατηγορίες των ελεύθερων επαγγελμάτων. Ένας τέτοιος ορισμός δεν θα πρέπει να παρεμποδίζει την ανάπτυξη νέων ελεύθερων επαγγελμάτων. Το σχέδιο χάρτη των ελεύθερων επαγγελμάτων που έχουν καταρτίσει διάφορες επαγγελματικές οργανώσεις, υπό την καθοδήγηση του Συμβουλίου Ευρωπαίων Οδοντιάτρων (*Council of European Dentists* — CED) θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως πρότυπο για τον σκοπό αυτό.

⁽²⁾ Οδηγία 2006/123/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά, ΕΕ L 376, σ. 36 κ.ε.

6.2. Σε κάθε κράτος μέλος θα πρέπει να έχει συσταθεί, εκτός από τις εθνικές διεπαγγελματικές οργανώσεις και τις αντιπροσωπευτικές οργανώσεις τους σε ευρωπαϊκό επίπεδο, μια επαγγελματική οργάνωση για κάθε ελεύθερο επάγγελμα — όπου αυτό δεν έχει ήδη γίνει από τις επαγγελματικές ενώσεις-, η οποία θα συλλέγει, θα δημοσιεύει και θα αναπτύσσει περαιτέρω τις αρχές της επαγγελματικής δεοντολογίας. Αυτή η οργάνωση θα πρέπει επίσης να είναι υπεύθυνη για τη συμμόρφωση των επαγγελματιών του συγκεκριμένου ελεύθερου επαγγέλματος με αυτές τις αρχές.

6.3. Οι υψηλές δεοντολογικές απαιτήσεις για την παροχή υπηρεσιών των ελεύθερων επαγγελματιών θα πρέπει, και στο μέλλον, να διασφαλίζονται με τον καθορισμό συγκεκριμένων προσανατολισμών και σαφώς καθορισμένων δεοντολογικών αρχών. Για τον σκοπό αυτό μπορούν να εφαρμοστούν τυποποιημένες και εκτελεστές επαγγελματικές κανονιστικές ρυθμίσεις, καθώς και κώδικες επαγγελματικής δεοντολογίας. Έτσι ενισχύεται η εμπιστοσύνη των καταναλωτών.

6.4. Παράλληλα με την επιβολή των τεχνικών και των δεοντολογικών απαιτήσεων για την παροχή υπηρεσιών των ελεύθερων επαγγελματιών, πρέπει να διαφυλαχθεί και να ενισχυθεί η ανταγωνιστικότητα και η ικανότητα καινοτομίας των ελεύθερων επαγγελματιών. Η τωρινή τους πρόκληση τους είναι να χειρίζονται αποκλίνοντες εθνικούς κανόνες και να είναι σε θέση να ανταγωνιστούν συναδέλφους από άλλες χώρες της ΕΕ, στο πλαίσιο μιας όλο και πιο ολοκληρωμένης εσωτερικής αγοράς.

6.5. Οι επαγγελματικές κανονιστικές ρυθμίσεις πρέπει να συνάδουν με τις ευρωπαϊκές θεμελιώδεις ελευθερίες, ιδίως με την ελευθερία παροχής υπηρεσίας, την ελευθερία εγκατάστασης, καθώς και με το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας. Συνεπώς, οι επαγγελματικές κανονιστικές ρυθμίσεις πρέπει να είναι αμερόληπτες, αναλογικές και να εξυπηρετούν επιτακτικούς λόγους δημοσίου συμφέροντος. Επιπλέον, πρέπει να είναι συμβατές με το εκάστοτε εθνικό δίκαιο. Βάσει αυτού, η άσκηση ορισμένων δραστηριοτήτων θα πρέπει να συνδέεται με την κατοχή συγκεκριμένων επαγγελματικών προσόντων.

6.6. Συχνά, στο πλαίσιο της άσκησης ενός ελεύθερου επαγγέλματος, εγκυμονούν κίνδυνοι για τα άκρως προσωπικά έννομα συμφέροντα των αποδεκτών των υπηρεσιών. Αυτοί οι δυνητικοί κίνδυνοι καθιστούν απαραίτητο να ρυθμιστεί η πρόσβαση στα ελεύθερα επαγγέλματα και να θεσπιστούν υψηλές απαιτήσεις όσον αφορά τη χορήγηση άδειας άσκησης επαγγέλματος. Πέρα από την επαγγελματική κατάρτιση, αυτό αφορά και άλλα προσωπικά χαρακτηριστικά, όπως η καλή φήμη, ο έλεγχος της υγείας ή η παραίτηση από την άσκηση παράλληλης ασύμβατης δραστηριότητας. Σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης η απαίτηση συνυπολογίζεται επαρκώς από την οδηγία σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων ⁽³⁾, καθώς και από ειδικές διατάξεις όπως η οδηγία για τους ιατρούς και τους οδοντίατρους, η οδηγία σχετικά με την παροχή υπηρεσιών από δικηγόρους ⁽⁴⁾, όπως και από την οδηγία για τους νόμιμους ελεγκτές των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών ⁽⁵⁾.

6.7. Σε όλα σχεδόν τα κράτη μέλη, οι ελεύθεροι επαγγελματίες υποχρεούνται σε συνεχή επαγγελματική κατάρτιση (*Continuing Professional Development*, CPD). Υφίστανται διαφορές όσον αφορά τον έλεγχο των μέτρων συνεχούς επαγγελματικής κατάρτισης καθώς όσον αφορά τις επιπτώσεις που έχει η μη παρακολούθηση κανονικής επαγγελματικής κατάρτισης. Δεδομένων των όλο και πιο σύνθετων απαιτήσεων γνώσεων, της διαρκούς εξέλιξης των τεχνικών διεργασιών στους τομείς της ιατρικής και της τεχνολογίας, καθώς και της συνεχούς επέκτασης των εθνικών και διεθνών νομικών προτύπων, τα ελεύθερα επαγγέλματα οφείλουν να διασφαλίζουν την αποτελεσματική συνεχή επαγγελματική κατάρτιση των επαγγελματιών τους.

6.8. Στα περισσότερα κράτη μέλη, οι επαγγελματίες των ελεύθερων επαγγελμάτων μπορούν, χωρίς περιορισμούς, να συνεργάζονται με επαγγελματίες άλλων επαγγελματικών κλάδων. Ωστόσο, σε ορισμένα κράτη μέλη, ο κύκλος των εταίρων/μεριδιούχων περιορίζεται σε επιλεγμένα ελεύθερα επαγγέλματα, επιβάλλονται στους εταίρους/μεριδιούχους συγκεκριμένες απαιτήσεις ως προς την πλειοψηφία, τα δικαιώματα ψήφου ή τη διοίκηση, ενώ απαγορεύεται η συμμετοχή τρίτων στο κεφάλαιο. Αυτές οι διατάξεις συνιστούν ένα δυνατό μέσο για να εξασφαλιστεί ότι η άσκηση ενός ελεύθερου επαγγέλματος δεν κατευθύνεται από αμιγώς οικονομικά κριτήρια.

6.9. Η επαγγελματική συνεργασία με μέλη άλλων επαγγελμάτων ενδέχεται να οδηγήσει σε συγκρούσεις σε ό,τι αφορά το επαγγελματικό απόρρητο, καθώς και το δικαίωμα άρνησης κατάθεσης. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οποιαδήποτε επαγγελματική συνεργασία δεν θέτει σε κίνδυνο την προστασία των πελατών ή των ασθενών. Αυτές οι τριβές μπορούν να αποφευχθούν αποτελεσματικά με τον περιορισμό της ομάδας των επιτρεπόμενων εταίρων/μεριδιούχων.

⁽³⁾ Οδηγία 2005/36/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Σεπτεμβρίου 2005, σχετικά με την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων, ΕΕ L 255, σ. 22 κ.ε.

⁽⁴⁾ Οδηγία 77/249/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Μαρτίου 1977 περί διευκολύνσεως της πραγματικής ασκήσεως της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών από δικηγόρους, ΕΕ L 78, σ. 17, και η οδηγία 98/5/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Φεβρουαρίου 1998, για τη διευκόλυνση της μόνιμης άσκησης του δικηγορικού επαγγέλματος σε κράτος μέλος διάφορο εκείνου στο οποίο αποκτήθηκε ο επαγγελματικός τίτλος, ΕΕ L 77 σ. 36.

⁽⁵⁾ Οδηγία 2006/43/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 2006, για τους υποχρεωτικούς ελέγχους των ετήσιων και των ενοποιημένων λογαριασμών, για την τροποποίηση των οδηγιών 78/660/ΕΟΚ και 83/349/ΕΟΚ του Συμβουλίου και για την κατάργηση της οδηγίας 84/253/ΕΟΚ του Συμβουλίου, ΕΕ L 157, σ. 87 κ.ε.

7. Προστασία των καταναλωτών και αυτορρύθμιση

7.1. Σε όλα τα κράτη μέλη τα ελεύθερα επαγγέλματα ρυθμίζονται από το κράτος, τα επαγγελματικά επιμελητήρια ή τις επαγγελματικές ενώσεις. Σε πολλά κράτη μέλη, η έννοια της αυτορρύθμισης, ως οργανωτικής αρχής, είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με την έννοια του ελεύθερου επαγγέλματος.

7.2. Τα κράτη μέλη υιοθετούν δύο διαφορετικές προσεγγίσεις για την αυτορρύθμιση. Σύμφωνα με την πρώτη προσέγγιση οι επαγγελματικές ενώσεις και τα επαγγελματικά επιμελητήρια εκπροσωπούν ως εθελοντική ένωση τα συμφέροντα των επαγγελματιών τους και διαδραματίζουν, στο πλαίσιο αυτό, συμβουλευτικό ρόλο στην (κρατική) κανονιστική ρύθμιση του επαγγέλματος. Επιπλέον μετουσιώνουν τις απόψεις των μελών τους σχετικά με τα πρότυπα της άσκησης του επαγγέλματος σε κώδικες δεοντολογίας. Σύμφωνα με τη δεύτερη προσέγγιση, τα επαγγελματικά επιμελητήρια και οι ενώσεις αναλαμβάνουν επίσημα καθήκοντα, όπως το δικαίωμα χορήγησης άδειας άσκησης επαγγέλματος ή η επαγγελματική εποπτεία, ως έμμεσο τμήμα της κρατικής διοίκησης. Η αυτορρύθμιση δεν αντιτίθεται στην κρατική ρύθμιση, δεδομένου ότι και οι δύο μορφές ρύθμισης εξυπηρετούν μάλλον τον ίδιο σκοπό.

7.3. Η αυτονομία των ελεύθερων επαγγελμάτων αποτελεί έναν συμβιβασμό μεταξύ του δικαιώματος των ελεύθερων επαγγελματιών στην ελευθερία από οποιαδήποτε κρατική παρέμβαση στις δραστηριότητές τους και τους δικαιώματος ρύθμισης που διαθέτει το κράτος. Με τη ρύθμιση του επαγγέλματος τους από τους ίδιους τους ελεύθερους επαγγελματίες, εκπληρώνεται το δικαίωμά τους στην ελευθερία από κρατικές παρεμβάσεις, ενώ, συγχρόνως, διασφαλίζεται το δημόσιο συμφέρον, με αποτέλεσμα να επωφελούνται τόσο οι αποδέκτες των υπηρεσιών, όσο και οι καταναλωτές.

7.4. Η αυτονομία των ελεύθερων επαγγελμάτων συνάδει με την αρχή της επικουρικότητας, σύμφωνα με την οποία, ένα ζήτημα θα πρέπει να αντιμετωπίζεται από τον εγγύτερο σε αυτό φορέα. Οι ενδιαφερόμενοι ελεύθεροι επαγγελματίες κατέχουν σε μέγιστο βαθμό το αντικείμενό τους, επομένως, αποτελούν τον πλέον κατάλληλο φορέα για τη διαχείριση και τη ρύθμιση των ελεύθερων επαγγελμάτων. Έτσι αξιοποιείται η αρχή της αξιολόγησης από ομοτίμους.

7.5. Από άλλη πλευρά, η αυτονομία και η αυτορρύθμιση περιορίζουν την άσκηση ελεύθερου επαγγέλματος,. Συνιστούν έμμεσες κρατικές διοικητικές πράξεις και προϋποθέτουν μεταβίβαση κρατικών αρμοδιοτήτων. Κάθε μορφή αυτοδιοίκησης και αυτορρύθμισης ελεύθερου επαγγέλματος πρέπει να συνάδει με τις θεμελιώδεις ελευθερίες, με το εθνικό δίκαιο και με την ευρωπαϊκή και εθνική νομοθεσία περί ανταγωνισμού.

7.6. Για να λειτουργήσει η αυτορρύθμιση, η εγγραφή στις επαγγελματικές ενώσεις πρέπει να είναι υποχρεωτική στις χώρες στις οποίες αυτό είναι εφικτό με βάση το ισχύον δίκαιο. Αυτός ο περιορισμός του δικαιώματος άσκησης ορισμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων επιβάλλεται από λόγους επιτακτικού δημόσιου συμφέροντος.

7.7. Οι κανόνες για την εγγραφή στις επαγγελματικές ενώσεις πρέπει να είναι διατυπωμένοι έτσι ώστε να εξασφαλίζουν ότι δεν θίγεται η ελευθερία παροχής υπηρεσιών και η ελευθερία εγκατάστασης. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί, μεταξύ άλλων τρόπων, με την αναγνώριση της εγγραφής του επαγγελματία σε ένωση άλλου κράτους μέλους της ΕΕ ή με την (δωρεάν) εγγραφή των μελών των ενώσεων άλλου κράτους μέλους.

7.8. Μπορούμε με βεβαιότητα να υποθέσουμε ότι το 2020 θα εξακολουθήσουν να υπάρχουν εντάσεις μεταξύ των κρατικών και των ατομικών συμφερόντων, καθώς και θα υφίσταται η ανάγκη παροχής ανεξάρτητων υπηρεσιών συμβουλών και υποστήριξης. Συνεπώς, ο θεσμός των ελεύθερων επαγγελμάτων προβλέπεται να είναι βιώσιμος, υπό την προϋπόθεση ότι θα εκσυγχρονιστεί εγκαίρως, ούτως ώστε να μην επέλθουν συμβιβασμοί ως προς τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά του, το συγκριτικό του πλεονέκτημα στο επίπεδο των γνώσεων, την ανεξαρτησία και τη διαφάνεια που τον χαρακτηρίζει, καθώς και την απορρέουσα εμπιστοσύνη.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

της γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Οι ακόλουθες τροπολογίες απερρίφθησαν, παρότι συγκέντρωσαν περισσότερο από το 25 % των εκπεφρασμένων ψήφων (άρθρο 39 παράγραφος 2 του Εσωτερικού Κανονισμού:

α) Σημείο 1.1

Να τροποποιηθεί ως εξής:

1.1 Η ταξινόμηση των ελεύθερων επαγγελματιών μπορεί, με τις ανάλογες στοχοθετημένες κοινωνικές προσαρμογές, να συμβάλει στο μέλλον σημαντικά στη διασφάλιση της παροχής υπηρεσιών υψηλής ποιότητας στον τομέα των κοινωνικών αγαθών, όπως η δημόσια υγεία, και οι ψυχολογικές και κοινωνικές υπηρεσίες, της παροχής οικονομικά αποδοτικών υπηρεσιών στο σύστημα κρατικής πρόνοιας, στην προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και ελευθεριών, καθώς και στην οικονομική ευημερία. Τα ελεύθερα επαγγέλματα αποτελούν συνιστώσες κάθε δημοκρατικής κοινωνίας και προσφέρουν σημαντικό δυναμικό αύξησης της απασχόλησης και του ΑΕγχΠ, ενώ διαθέτουν τη δυνατότητα διαρκούς προσαρμογής στις ανάγκες των Ευρωπαϊκών πολιτών.

Αιτιολογία

Θα εκτεθεί προφορικά.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 56
Ψήφοι κατά: 128
Αποχές: 30

β) Σημείο 6.9

Να τροποποιηθεί ως εξής:

6.9 Η επαγγελματική συνεργασία με μέλη άλλων επαγγελμάτων ενδέχεται να οδηγήσει σε συγκρούσεις σε ό,τι αφορά το επαγγελματικό απόρρητο, καθώς και το δικαίωμα άρνησης κατάθεσης. Στο πλαίσιο αυτό πρέπει να εξασφαλιστεί ότι οποιαδήποτε επαγγελματική συνεργασία δεν θέτει σε κίνδυνο την προστασία των πελατών ή των ασθενών. Το επαγγελματικό απόρρητο, ως δεοντολογική αξία, πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα κατά την άσκηση όλων των ελεύθερων επαγγελμάτων. Αυτές οι τριβές μπορούν να αποφευχθούν αποτελεσματικά με την τήρηση των δεοντολογικών αξιών των ομάδων των επιτρεπόμενων εταιρών/μεριδιούχων.

Αιτιολογία

Θα εκτεθεί προφορικά.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας

Ψήφοι υπέρ: 80
Ψήφοι κατά: 116
Αποχές: 27

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Το καθεστώς του ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου: απόψεις, ρόλος και συμβολή της κοινωνίας πολιτών» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 226/03)

Μόνος εισηγητής: ο κ. **Mario CAMPLI**

Στις 22 Ιανουαρίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα

Το καθεστώς του ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου: απόψεις, ρόλος και συμβολή της κοινωνίας πολιτών (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Μαρτίου 2014.

Κατά την 497η σύνοδο ολομέλειας, της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 140 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 5 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Συμπεράσματα

1.1.1 Τα αλληλασφαλιστικά ταμεία αποτελούν στοιχείο του ευρωπαϊκού κοινωνικοοικονομικού προτύπου, όπως ακριβώς οι συνεταιρισμοί, τα ιδρύματα και οι ενώσεις. Η ποικιλία των ειδών επιχειρήσεων, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας, ανεξάρτητα από τον νομικό προσδιορισμό της επιχείρησης σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία του εκάστοτε κράτους, συνιστά επίσης ουσιώδη παράμετρο της ενιαίας αγοράς της Ευρωπαϊκής Ένωσης από άποψη προώθησης, επένδυσης και ανάπτυξης του ευρωπαϊκού επιχειρηματικού πλουραλισμού.

1.1.2 Τα αλληλασφαλιστικά ταμεία δικαιούνται ένα ευρωπαϊκό καθεστώς, προκειμένου να ανταποκριθούν στις ανάγκες κάλυψης κινδύνων, ειδικότερα δε στην κοινωνική προστασία και την προστασία της υγείας των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των πολιτών.

1.1.3 Τα αλληλασφαλιστικά ταμεία αρνούνται να αποδεχθούν τον μονόδρομο της κατάργησης της αλληλοβοήθειας και η ΕΟΚΕ, από την πλευρά της, επιθυμεί να εξάρει την αξία που έχει η ποικιλία των μορφών επιχειρηματικότητας, συμπεριλαμβανομένων των φορέων της κοινωνικής οικονομίας, για τη διαφύλαξη της ευρωπαϊκής οικονομικής και κοινωνικής κληρονομιάς. Εντούτοις, οι εκστρατείες ενημέρωσης είναι μεν χρήσιμες, δεν μπορούν όμως να υποκαταστήσουν το αναγκαίο νομικό πλαίσιο.

1.1.4 Στην Ευρώπη υπάρχει μεγάλη ποικιλία αλληλασφαλιστικών ταμείων (έχουν καταγραφεί περίπου 40 διαφορετικές μορφές)· πέρα από την πολυμορφία τους, όμως, το 95 % εξ αυτών συμμερίζονται τις ίδιες αρχές διαχείρισης.

1.2 Συστάσεις

1.2.1 Η ΕΟΚΕ, πιστή στις δεσμεύσεις που ανέλαβε κατά την εκδήλωση στο Στρασβούργο σχετικά με την κοινωνική επιχειρηματικότητα, ζητά από την Επιτροπή να υποβάλει χωρίς καθυστέρηση τη νομοθετική πρόταση σχετικά με το σχέδιο κανονισμού για το καθεστώς ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου.

1.2.2 Η ΕΟΚΕ επιθυμεί να αναγνωριστεί το αλληλασφαλιστικό πρότυπο με βάση ένα συνεκτικό νομικό καθεστώς ευρωπαϊκού επιπέδου, ανάλογο με την οικονομική του βαρύτητα και τον κοινωνικό του ρόλο.

1.2.3 Η ΕΟΚΕ συνιστά το καθεστώς αυτό να αφορά τον τρόπο διαχείρισης και όχι τις δραστηριότητες, ώστε να μπορούν να διαφυλαχθούν τα διακριτικά γνωρίσματα των αλληλασφαλιστικών ταμείων.

1.2.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά το καθεστώς αυτό να είναι προαιρετικό και να μην αποβλέπει στην εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών.

1.2.5 Η ΕΟΚΕ ζητά να δημοσιοποιηθεί συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα της διαδικασίας υποβολής και υιοθέτησης του σχεδίου καθεστώτος ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου.

2. Εισαγωγή

2.1 Στόχος της παρούσας γνωμοδότησης είναι η επίσηυση της υποβολής από την Επιτροπή πρότασης κανονισμού σχετικά με το «καθεστώς ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου».

2.2 Η άποψη της ευρωπαϊκής κοινωνίας πολιτών και των ενδιαφερομένων μερών είναι ότι χωρίς κατάλληλη νομική βάση η δραστηριότητα των αλληλασφαλιστικών ταμείων σε ευρωπαϊκή κλίμακα θα αποθαρρυνθεί εκ των πραγμάτων. Κάτι τέτοιο θα είχε σοβαρές επιπτώσεις: σε κοινωνικό επίπεδο, σε μια συγκυρία εξασθένησης της δημόσιας παρέμβασης· σε επίπεδο υγείας (υπονόμευση της ισότητας όσον αφορά την πρόσβαση των Ευρωπαίων πολιτών στην περίθαλψη)· σε επίπεδο απασχόλησης (απώλεια δυνατοτήτων απασχόλησης, συμπεριλαμβανομένης της ειδικευμένης απασχόλησης)· τέλος, στο επίπεδο της ενίσχυσης της κοινωνικής συνοχής στην Ευρώπη και της διαδικασίας της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης.

2.3 Το ευρωπαϊκό καθεστώς συζητείται εδώ και πολύ καιρό, αλλά λόγω κωλυσιεργίας δεν λαμβάνονται αποφάσεις.

2.3.1 Η ιδέα ενός καθεστώτος ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου έχει μακρά ιστορία, που χρονολογείται από το 1993 και τις ευρωπαϊκές οδηγίες περί ασφάλισης. Στο πλαίσιο αυτό, τα αλληλασφαλιστικά ταμεία ζήτησαν να αναγνωρισθεί βάσει ευρωπαϊκού καθεστώτος η πρωτότυπη μορφή οργάνωσής τους ως προσωπικών εταιριών.

2.3.2 Ένα πρώτο σχέδιο κανονισμού απεσύρθη το 2006. Η Επιτροπή, παρότι σε ανακοίνωσή της του 2003 —σχετικά με το εταιρικό δίκαιο— είχε δεσμευθεί να εισάγει νέες ευρωπαϊκές νομικές μορφές επιχειρήσεων, ειδικότερα δε για τα αλληλασφαλιστικά ταμεία, δέσμευσε την οποία επανέλαβε και στο σχέδιο δράσης του 2006 για τον εκσυγχρονισμό του εταιρικού δικαίου και της εταιρικής διακυβέρνησης, ωστόσο απέσυρε το σχέδιο καθεστώτος ευρωπαϊκού ταμείου αλληλασφάλισης από το πρόγραμμα εργασιών της το 2006.

2.3.3 Το 2007, οι ευρωπαϊκές αλληλασφαλιστικές ενώσεις προώθησαν νέα πρωτοβουλία αναθέμανσης του εγχειρήματος.

2.3.4 Τον Μάρτιο του 2010, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε γραπτή δήλωση υπέρ του καθεστώτος ευρωπαϊκού ταμείου αλληλασφάλισης, ενώ τον Ιούλιο του 2011 εξέδωσε έκθεση σχετικά με τον ρόλο των ευρωπαϊκών εταιριών αλληλασφάλισης, όπου κατέληγε στο συμπέρασμα ότι επιβάλλεται ένα σχέδιο καθεστώτος.

2.3.5 Τον Μάρτιο του 2013, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε ομόφωνα την έκθεση πρωτοβουλίας του κ. Berlinguer σχετικά με τη δυνατότητα θέσπισης καθεστώτος ευρωπαϊκού ταμείου αλληλασφάλισης.

2.3.6 Παράλληλα, η Επιτροπή, στα πλαίσια της πράξης για την ενιαία αγορά, αποφάσισε να χρηματοδοτήσει μελέτη (γνωστή ως μελέτη Panteia) σχετικά με την κατάσταση των αλληλασφαλιστικών ταμείων στην εσωτερική αγορά και τις δυσχέρειες που αντιμετωπίζουν. Η σημαντική αυτή μελέτη, που διεξήχθη υπό την αιγίδα της Επιτροπής και δημοσιεύτηκε στις 12 Οκτωβρίου 2012, παρέχει για πρώτη φορά μια πλήρη εικόνα του νομικού, οικονομικού και κοινωνικού περιβάλλοντος των αλληλασφαλιστικών οργανισμών στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης⁽¹⁾.

2.3.7 Κατόπιν, η Επιτροπή διοργάνωσε δημόσια διαβούλευση σχετικά με τα συμπεράσματα της μελέτης (τα αποτελέσματα δημοσιεύτηκαν τον Οκτώβριο του 2013)⁽²⁾. Η επιτυχία της διαβούλευσης αυτής (άνω των 300 απαντήσεων, εκ των οποίων τα δύο τρίτα ήταν θετικές) ώθησε την Επιτροπή να οργανώσει την εκπόνηση μελέτης αντικτύπου σχετικά με τη δυνατότητα έκδοσης σχεδίου καθεστώτος ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου.

2.4 Η ΕΟΚΕ, στη γνωμοδότησή της (Οκτώβριος 2009) με θέμα «Οι διάφοροι τύποι επιχειρήσεων»⁽³⁾, τόνιζε ότι «Η πολυμορφία και η ποικιλία των διαφόρων τύπων επιχειρήσεων αναγνωρίζονται στη Συνθήκη και υποστηρίζονται από την πράξη, μέσω των διάφορων νομικών καθεστώτων που έχουν ήδη εγκριθεί ή τελούν επί του παρόντος υπό εξέταση». Η ΕΟΚΕ συμπεριελάμβανε τα αλληλασφαλιστικά ταμεία στις μορφές επιχειρήσεων της κοινωνικής οικονομίας.

2.5 Στο παράρτημα της Διακήρυξης του Στρασβούργου, η οποία αναγνώσθηκε κατά την εκδήλωση για την κοινωνική επιχειρηματικότητα που διοργάνωσαν η Επιτροπή και η ΕΟΚΕ στις 16 και 17 Ιανουαρίου 2014, διευκρινίζεται ότι: «πολλοί από τους ενδιαφερόμενους εκτιμούν ότι οι πολιτικές υπέρ της κοινωνικής επιχειρηματικότητας θα έπρεπε να καλύπτουν όλες τις επιχειρήσεις της κοινωνικής οικονομίας (συνεταιρισμούς, αλληλασφαλιστικά ταμεία, ενώσεις, ιδρύματα κ.λπ.). Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) καλείται να προτείνει ένα ευρωπαϊκό καθεστώς για τα ταμεία αλληλασφάλισης που θα τους επιτρέπει να ασκούν διασυνοριακή δραστηριότητα, να συγχωνεύονται με άλλα ταμεία και να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις της οδηγίας “Φερεγγυότητα II”, καθώς και ένα ευρωπαϊκό καθεστώς για τις ενώσεις». Κατά την εκδήλωση αυτή, ο αρμόδιος για τις επιχειρήσεις Επίτροπος κ. Antonio Tajani ανήγγειλε την προώθηση νομοθετικής πρωτοβουλίας της Επιτροπής σχετικά με το σχέδιο νομικού καθεστώτος.

3. Περιγραφή των ταμείων αλληλασφάλισης

3.1 Στις διάφορες χώρες της ΕΕ συναντάται μεγάλη ποικιλία νομικών μορφών για τους αλληλασφαλιστικούς οργανισμούς. Οι διάφορες αυτές μορφές και ο ρόλος που διαδραματίζουν εξαρτώνται από την παράδοση της αλληλασφάλισης στην εκάστοτε χώρα και το πνεύμα που την διέπει. Ιστορικά, οι αλληλασφαλιστικοί φορείς οργάνωσαν στην Ευρώπη τις πρώτες μορφές κοινωνικής ασφάλισης. Σήμερα, στην ΕΕ οι αλληλασφαλιστικοί οργανισμοί έχουν ως κύρια αποστολή να τίθενται στην υπηρεσία των μελών τους με στόχους κοινής ωφέλειας και να εγγυώνται την κάλυψη κινδύνων των μελών τους προσφέροντάς τους υπηρεσίες ασφάλισης, κοινωνικές υπηρεσίες, υπηρεσίες υγείας και υπηρεσίες προσωπικής φροντίδας.

⁽¹⁾ Study on the current situation and prospects of mutuals in Europe http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/files/mutuals/prospects_mutuals_fin_en.pdf

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/enterprise/policies/sme/promoting-entrepreneurship/social-economy/mutuals/index_en.htm

⁽³⁾ ΕΕ C 318 της 23.12.2009, σ. 22.

3.2 Συνολικά, έχουν εντοπισθεί εντός της ΕΕ περίπου **40 ειδών οργανισμοί αλληλασφάλισης**. Το 95 % σχεδόν των αλληλασφαλιστικών οργανισμών ασπάζονται πέντε κοινές αρχές διαχείρισης:

1. **ο οργανισμός πρέπει να είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου**, δηλαδή να είναι ανεξάρτητος από την κυβέρνηση και να μην επιδοτείται από δημόσιους πόρους·
2. ο οργανισμός πρέπει να είναι **ένωση προσώπων** και όχι κεφαλαιουχική ένωση·
3. το σύστημα διαχείρισης πρέπει να είναι δημοκρατικό, σύμφωνα με την αρχή **ένα άτομο = μία ψήφος**·
4. μεταξύ των μελών ισχύει η **αρχή της αλληλεγγύης**: η προσχώρηση των μελών πρέπει να είναι ελεύθερη, χωρίς κριτήρια επιλογής·
5. τα κέρδη που αποκομίζονται πρέπει να χρησιμοποιούνται **προς όφελος των μελών**.

3.3 Το μερίδιο της αγοράς που κατέχουν οι οργανισμοί αλληλασφαλιστικής μορφής είναι **15 % κατά μέσον όρο** στην Ευρώπη (12,8 % για τις ασφάλειες ζωής και 20,5 % για τις λοιπές ασφαλίσεις). Εξάλλου, εκτιμάται ότι οι οργανισμοί αλληλασφάλισης παρέχουν υπηρεσίες υγείας και **κοινωνικές υπηρεσίες σε σχεδόν 230 εκατομμύρια** Ευρωπαίους πολίτες, εκ των οποίων 100 εκατομμύρια καλύπτονται για τη διαχείριση της υποχρεωτικής ασφάλισης υγείας. Απασχολούν περίπου 350 000 άτομα στην Ευρώπη. Είναι γενικά αποδεκτό ότι η οικονομία αντλεί οφέλη από την **πολυμορφία των δομών** που την συγκροτούν, δεδομένου ότι η ποικιλία αυτή βελτιώνει την **ικανότητα ανταπόκρισης** στις αλλαγές της αγοράς. Επιπλέον, σε περίοδο κρίσης, η **μακροπρόθεσμη θέωρηση** των αλληλασφαλιστικών οργανισμών συνιστά συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των κεφαλαιουχικών εταιρειών.

4. Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με το σχέδιο καθεστώτος ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου: Γιατί να υπάρχει ένα καθεστώς ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου;

4.1 Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μόνο οι ανώνυμες εταιρείες και οι συνεταιρισμοί διαθέτουν ευρωπαϊκό καθεστώς. Για τα ιδρύματα, το σχέδιο ευρωπαϊκού καθεστώτος είναι υπό εξέταση. Οι οργανισμοί αλληλασφάλισης, όμως, δεν διαθέτουν ευρωπαϊκό καθεστώς⁽⁴⁾.

4.2 Οι διαδικασίες ευρωπαϊκής ενοποίησης επιφέρουν μεγαλύτερη κινητικότητα των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των πολιτών. Πρέπει να είναι δυνατή η κάλυψη των κινδύνων υγείας, των κοινωνικών κινδύνων και άλλων ασφαλιστικών κινδύνων στο σύνολο του εδάφους της Ένωσης, ώστε να αποτρέπεται η διακοπή των δικαιωμάτων, της απολαβής παροχών και των διαφόρων μορφών προστασίας.

4.3 Η Επιτροπή και το Συμβούλιο ασχολούνται επί του παρόντος με τις χρηματοπιστωτικές και ασφαλιστικές υπηρεσίες (Βασιλεία III, Φερεγγυότητα II) και με την απόσπαση και την κινητικότητα των εργαζομένων. Από 1ης Ιανουαρίου 2014 ισχύει στα κράτη μέλη μία νέα οδηγία σχετικά με τη διασυνοριακή περιθαλψη. Ωστόσο, οι αλληλασφαλιστικοί οργανισμοί των κρατών μελών δεν έχουν νομικά τη δυνατότητα να συμμετάσχουν σε αυτή τη διαδικασία ευρωπαϊκής ενοποίησης και στην ανάπτυξη της εσωτερικής αγοράς, εκτός εάν τροποποιηθούν υιοθετώντας καθεστώς ευρωπαϊκού συνεταιρισμού ή καθεστώς ευρωπαϊκής ανώνυμης εταιρείας. Οι οργανισμοί αλληλασφάλισης δεν αποδέχονται την επιλογή αυτή ως αναπόδραστη. Η ΕΟΚΕ, από την πλευρά της, επιθυμεί να τονίσει την αξία της ποικιλίας των μορφών επιχειρηματικότητας, συμπεριλαμβανομένης της κοινωνικής οικονομίας, για τη διαφύλαξη της οικονομικής και κοινωνικής κληρονομιάς της Ευρώπης.

4.4 Επιπλέον, το πλαίσιο προληπτικής εποπτείας των ασφαλιστών «Φερεγγυότητα II» συνιστά ένα ακόμη στοιχείο που συνηγορεί υπέρ της θέσπισης καθεστώτος ευρωπαϊκού οργανισμού αλληλασφάλισης: το καθεστώς αυτό θα παρείχε τη δυνατότητα στους αλληλασφαλιστικούς οργανισμούς να επωφελούνται από τη λεγόμενη «διαφοροποίηση» και να αναπτύσσουν δραστηριότητες αντασφάλισης και διαχείρισης χαρτοφυλακίου, προκειμένου να μειώσουν το κόστος τους προς όφελος των μελών τους.

4.5 Τα αλληλασφαλιστικά ταμεία δεν έχουν πρόσβαση στις αγορές κεφαλαίων· επομένως, χρειάζονται μηχανισμούς κοινής συνεργασίας, μεταξύ άλλων και σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για να αποφύγουν την εξαφάνισή τους μέσα σε μια ιδιαίτερα ανταγωνιστική αγορά.

4.6 Οι αλληλασφαλιστικοί οργανισμοί που δραστηριοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο δεν έχουν ως αποκλειστικό κίνητρο τον ανταγωνισμό ή την αναζήτηση νέων αγορών· το κύριο κίνητρό τους είναι η βούληση βελτίωσης των υπηρεσιών που παρέχουν στα μέλη τους.

4.7 Οι αλληλασφαλιστικοί οργανισμοί γενικά έχουν ανάγκη από επίσημη αναγνώριση της ΕΕ, η οποία θα τους προσφέρει νομικό έρεισμα και θα τους νομιμοποιήσει ως πλήρεις εταίρους της ευρωπαϊκής διαδικασίας ολοκλήρωσης.

⁽⁴⁾ Γνωμοδοτήσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με:

- το θεσμικό πλαίσιο του ευρωπαϊκού ιδρύματος, ΕΕ C 351 της 15.11.2012, σ. 57·
- τις συνεταιριστικές εταιρείες, ΕΕ C 234 της 22.9.2005, σ. 1·
- το θεσμικό πλαίσιο της ευρωπαϊκής εταιρείας, ΕΕ C 129 της 27.4.1998, σ. 1.

4.8 Η θέσπιση καθεστώτος ευρωπαϊκού οργανισμού αλληλασφάλισης ισοδυναμεί με αναγνώριση της ύπαρξης των αλληλασφαλιστικών οργανισμών, της οικονομικής και κοινωνικής σημασίας τους, του ιδιαίτερου ρόλου τους στον χώρο της διαχείρισης των κινδύνων των ατόμων, ιδίως στον τομέα της κοινωνικής προστασίας και της υγείας.

4.9 Εν ολίγοις, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να αναγνωριστεί το αλληλασφαλιστικό πρότυπο μέσω ενός συνεκτικού νομικού καθεστώτος σε ευρωπαϊκό επίπεδο, που να αντιστοιχεί με την οικονομική του βαρύτητα και τον κοινωνικό του ρόλο. Επιπλέον, αυτό θα συνέβαλε στην αποφυγή περιττών διοικητικών βαρών, στην πραγματοποίηση οικονομικών κλίμακας και στην ανάπτυξη του αλληλασφαλιστικού πνεύματος σε όλα τα κράτη μέλη της Ένωσης (συμπεριλαμβανομένων και των 4 κρατών που δεν έχουν παράδοση αλληλασφάλισης), καθώς οι οργανισμοί αλληλασφάλισης θα μπορούσαν να στηριχθούν πλήρως στο νέο νομικό καθεστώς, στην ελευθερία εγκατάστασης και στην ελευθερία παροχής υπηρεσιών.

5. Ειδικές παρατηρήσεις σχετικά με το σχέδιο καθεστώτος ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου: Σε τι πρέπει να συνίσταται ένα καθεστώς ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου;

5.1 Στην Ευρώπη υπάρχει μεγάλη ποικιλία αλληλασφαλιστικών ταμείων (έχουν καταγραφεί περίπου 40 διαφορετικές μορφές)· πέρα από την ποικιλομορφία τους, όμως, το 95 % εξ αυτών μοιράζονται τις ίδιες αρχές διαχείρισης. Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ συνιστά το νέο νομικό καθεστώς να διέπει τον τρόπο διαχείρισης και όχι τις δραστηριότητες.

5.2 Επιπλέον, το καθεστώς του ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου, ως γενικής μορφής, επιτρέπει να διαφυλαχθεί η ποικιλομορφία του χώρου των αλληλασφαλιστικών φορέων της Ευρώπης και η ιδιαιτερότητά τους· επιτρέπει να διατηρηθούν οι υφιστάμενες δομές με την ιδιαίτερη ταυτότητά τους, πραγματοποιώντας παράλληλα οικονομίες κλίμακας, χάρη στον κοινό αυτό μηχανισμό (αγορές από κοινού, κοινά προϊόντα). Προκειμένου να διαφυλαχθεί η ποικιλία των εθνικών δομών που χαρακτηρίζει τη νομική μορφή των αλληλασφαλιστικών ταμείων στην Ευρώπη, η ΕΟΚΕ συνιστά να αναχθεί σε αρχή η μέγιστη δυνατή ελευθερία των μελών να διαμορφώνουν το καταστατικό και τη δομή.

5.3 Το καθεστώς θα είναι προαιρετικό, ώστε να μην έχει επίδραση επί των εθνικών νομοθεσιών.

5.4 Είναι σημαντικό να προβλεφθεί η δυνατότητα των αλληλασφαλιστικών οργανισμών να ενώνονται μεταξύ τους για να προωθούν διασυνοριακές δραστηριότητες, ώστε να αναπτυχθεί η ευρωπαϊκή διάσταση της αλληλασφάλισης.

5.5 Το σχέδιο κανονισμού θα πρέπει να παρέχει τη δυνατότητα σύστασης:

- ευρωπαϊκού ταμείου αλληλασφάλισης από φυσικά πρόσωπα που διαμένουν σε διαφορετικά κράτη μέλη ή από νομικά πρόσωπα που διέπονται από το δίκαιο διαφορετικών κρατών μελών·
- ευρωπαϊκού ταμείου αλληλασφάλισης με διασυνοριακή συγχώνευση περισσότερων του ενός υφιστάμενων ταμείων αλληλασφάλισης·
- ευρωπαϊκού ταμείου αλληλασφάλισης με τον μετασχηματισμό ενός εθνικού ταμείου αλληλασφάλισης, χωρίς να απαιτείται προηγουμένως η λύση του, υπό τον όρο ότι το εν λόγω ταμείο έχει την καταστατική έδρα και τα κεντρικά γραφεία του σε ένα κράτος μέλος και διαθέτει γραφεία ή θυγατρική σε άλλο κράτος μέλος·
- ευρωπαϊκού ομίλου αλληλασφάλισης.

5.6 Το ευρωπαϊκό ταμείο αλληλασφάλισης, όπως και οι εθνικές αλληλασφαλιστικές εταιρείες, υπόκειται στους γενικούς κανόνες των κρατών μελών: κανόνες ως προς τη συμμετοχή των εργαζομένων στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, εργατικό δίκαιο, κοινωνικό δίκαιο, φορολογικό δίκαιο, δίκαιο περί ανταγωνισμού, δίκαιο περί πνευματικής και βιομηχανικής ιδιοκτησίας, διαδικασίες αφερεγγυότητας και παύσεως πληρωμών. Οι ειδικές εθνικές διατάξεις σχετικά με τη δραστηριότητα των αλληλασφαλιστικών ταμείων και τον έλεγχο εκ μέρους των εποπτικών αρχών πρέπει να εφαρμόζονται πλήρως και στο ευρωπαϊκό αλληλασφαλιστικό ταμείο. Συνεπώς, οι διατάξεις του ενωσιακού δικαίου και του δικαίου των κρατών μελών είναι εφαρμοστέες στους προαναφερόμενους τομείς, καθώς και σε άλλους τομείς που δεν καλύπτονται από τον κανονισμό αυτόν.

5.7 Οι κανόνες περί συμμετοχής των εργαζομένων στο ευρωπαϊκό ταμείο αλληλασφάλισης θεσπίζονται στις οδηγίες περί δικαιωμάτων των εργαζομένων, οι οποίες συνιστούν αναπόσπαστο συμπλήρωμα του κανονισμού και πρέπει να εφαρμόζονται συνδυαστικά.

5.8 Στο καθεστώς του ευρωπαϊκού αλληλασφαλιστικού ταμείου θα πρέπει να προβλεφθεί η δυνατότητα η γενική συνέλευση να απαρτίζεται είτε από τα μέλη είτε από τους εκπροσώπους τους. Όσον αφορά το δικαίωμα ψήφου, πέρα από την εξασφάλιση ισότιμων εκλογικών δικαιωμάτων για κάθε μέλος («ένα άτομο, μία ψήφος»), θα πρέπει επίσης να υπάρχει δυνατότητα διαφοροποιημένης στάθμισης των ψήφων.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ο αντίκτυπος των κοινωνικών επενδύσεων στην απασχόληση και στους δημόσιους προϋπολογισμούς» (γνωμοδότηση πρωτοβουλίας)

(2014/C 226/04)

Εισηγητής: ο κ. **Wolfgang GREIF**

Στις 19 Σεπτεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 29 παράγραφος 2 του Εσωτερικού της Κανονισμού, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

Ο αντίκτυπος των κοινωνικών επενδύσεων στην απασχόληση και στους δημόσιους προϋπολογισμούς
(γνωμοδότηση πρωτοβουλίας).

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη» στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 12 Μαρτίου 2014.

Κατά την 497η σύνοδο ολομέλειας, της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 26ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 205 ψήφους υπέρ, 6 ψήφους κατά και 3 αποχές.

1. Σύνοψη

1.1 Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει τη δέσμη μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις που προτείνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή και, πρωτίστως, την αναγγελθείσα αλλαγή προτύπου, σύμφωνα με την οποία, οι κοινωνικές επενδύσεις δεν πρέπει να αντιμετωπίζονται μονομερώς ως παράγοντας κόστους, αλλά ως επενδύσεις στο μέλλον.

1.2 Στηριζόμενη σε αυτό, η ΕΟΚΕ εξετάζει τις πολλαπλές θετικές επιδράσεις των κοινωνικών επενδύσεων, ιδίως στην αγορά εργασίας και στους δημόσιους προϋπολογισμούς στους ακόλουθους τομείς:

- κοινωνικές υπηρεσίες και φροντίδα παιδιών·
- εκπαίδευση και καταπολέμηση της ανεργίας των νέων·
- πρόωθηση της απασχόλησης
- προαγωγή της καλής υγείας και ενεργητική γήρανση·
- κοινωνική στέγαση και μια κοινωνία χωρίς φραγμούς·
- κοινωνική επιχειρηματικότητα.

1.3 Σε αυτό το πλαίσιο παρουσιάζονται αλυσίδες θετικών επιδράσεων, οι οποίες καταδεικνύουν ότι:

- Η επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών έχει ισχυρό αντίκτυπο στην απασχόληση, σε ολόκληρη την Ευρώπη·
- Οι καλά σχεδιασμένες, αποτελεσματικές και αποδοτικές κοινωνικές επενδύσεις μειώνουν σε μακροχρόνια βάση την επιβάρυνση των δημόσιων προϋπολογισμών και, ως εκ τούτου, είναι συμβατές με τη δημοσιονομική εξυγίανση·
- Η απραξία στον κοινωνικό τομέα έχει επίσης το «τίμημά» της και το συνακόλουθο κόστος της έλλειψης κοινωνικών επενδύσεων είναι, συχνά, πολύ υψηλότερο·
- Οι επενδύσεις στο κράτος πρόνοιας όχι μόνον προσφέρουν κοινωνική πρόοδο, αλλά είναι και αποδοτικές σε οικονομικούς και δημοσιονομικούς όρους.

1.4 Το κοινωνικό, οικονομικό, δημοσιονομικό και κοινωνιακό όφελος, δηλαδή η «πολλαπλάσια προστιθέμενη αξία» των κοινωνικών επενδύσεων, θα είναι ακόμη υψηλότερο, όσο καλύτερα ενσωματωμένες είναι οι κοινωνικές επενδύσεις σε ένα αξιόπιστο μακροοικονομικό και θεσμικό πλαίσιο.

1.5 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η συνεπής και επιτυχημένη εφαρμογή μιας ευρείας δέσμης μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις συνδέεται με τις ακόλουθες βασικές απαιτήσεις:

- Για μια αξιόπιστη στροφή προς τις (προληπτικές) κοινωνικές επενδύσεις απαιτείται η απομάκρυνση από μια μονομερή, αυστηρή πολιτική λιτότητας. Η ΕΟΚΕ επαναδιατυπώνει την έκκλησή της για τη θέσπιση ενός ευρωπαϊκού προγράμματος ανάκαμψης και επενδύσεων με προϋπολογισμό ύψους 2 % του ΑΕγχΠ.
- Χωρίς χρηματοδοτική εξασφάλιση και κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο δεν μπορεί να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό των κοινωνικών επενδύσεων. Στο πλαίσιο των επικείμενων μέτρων δημοσιονομικής εξυγίανσης, πέρα από την αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών, είναι απαραίτητη και η εξασφάλιση νέων πηγών εσόδων.

- Οι κοινωνικές επενδύσεις πρέπει να αποτελέσουν ορόσημο στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο. Πρέπει να ληφθούν ρητά υπόψη στις ετήσιες επισκοπήσεις της ανάπτυξης και στις συστάσεις ανά χώρα.
- Η ΕΟΚΕ στηρίζει τη συζήτηση που διεξάγεται στην Επιτροπή, η οποία προτείνει ότι, υπό το πρίσμα του δημοσιονομικού «χρυσού κανόνα» («golden rule»), οι κοινωνικές επενδύσεις θα πρέπει επίσης, στο πλαίσιο των δημοσιονομικών κανόνων που διέπουν την ΟΝΕ, να εξαιρεθούν από τον υπολογισμό των καθαρών δημοσιονομικών ελλειμμάτων.
- Θα πρέπει να σημειωθεί πρόοδος ως προς τη μεθοδολογία και να καταρτιστούν κατάλληλα εργαλεία για τη μέτρηση των (θετικών) επιδράσεων των πολλαπλών κοινωνικών επενδύσεων και την τελειοποίηση των κοινωνικών δεικτών στο θεσμικό πλαίσιο της ΟΝΕ.
- Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να εκπονήσει έναν πιο φιλόδοξο χάρτη πορείας πολιτικής με πιο μακροπρόθεσμους στόχους για την εφαρμογή της δέσμης μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις τουλάχιστον έως το 2020.

2. Εισαγωγή

2.1 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την άποψη ότι, ιδιαίτερα εν μέσω κρίσης, η ανάγκη για κοινωνικές επενδύσεις είναι πολύ μεγάλη προκειμένου να αντιμετωπιστεί ο αυξανόμενος κίνδυνος φτώχειας, ενώ, παράλληλα, η ανάγκη αυτή είναι συνυφασμένη με ένα υψηλό δυναμικό απασχόλησης σε ολόκληρη την Ευρώπη, το οποίο πρέπει να κινητοποιηθεί μέσω ιδιωτικών και δημόσιων επενδύσεων ⁽¹⁾.

2.2 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επιδοκιμάσει τη δέσμη μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις που προτείνει η Επιτροπή ⁽²⁾, με την οποία τα κράτη μέλη προτρέπονται να επικεντρωθούν περισσότερο στις κοινωνικές επενδύσεις και πρωτίστως στην αναγγελθείσα αλλαγή προτύπου, σύμφωνα με την οποία, οι κοινωνικές επενδύσεις δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζονται μονομερώς ως παράγοντας κόστους, αλλά ως επενδύσεις στο μέλλον ⁽³⁾.

2.3 Στην ίδια γνωμοδότηση επισημάνθηκε ότι οι κοινωνικές επενδύσεις που εφαρμόζονται με συνέπεια, έχοντας ως γνώμονα τον αντίκτυπο ή τα αποτελέσματα, αυξάνουν μακροπρόθεσμα τις δυνατότητες απασχόλησης και συμβάλλουν σημαντικά στην επίτευξη των στόχων απασχόλησης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

2.4 Ως εκ τούτου, η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποβάλει ένα συγκεκριμένο σχέδιο εφαρμογής της δέσμης μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις.

2.5 Ως αδύναμο σημείο της πρωτοβουλίας της Επιτροπής εντοπίστηκαν και επισημάνθηκαν τα ανοιχτά ζητήματα σχετικά με τη χρηματοδότηση, δεδομένου ότι, εάν δεν τροποποιηθεί η επικρατούσα πολιτική των μονομερών περικοπών δαπανών, δεν είναι ρεαλιστική η επιτυχημένη υλοποίηση των προτάσεων για αύξηση των κοινωνικών επενδύσεων.

2.6 Στηριζόμενη σε αυτές τις θέσεις, η παρούσα γνωμοδότηση εστιάζεται στις πολλαπλές θετικές επιδράσεις των κοινωνικών επενδύσεων, ιδίως στην αγορά εργασίας και στους δημόσιους προϋπολογισμούς, και προβάλλει συγκεκριμένα αιτήματα και συστάσεις για την υλοποίηση της δέσμης μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις.

3. Γενικές παρατηρήσεις σχετικά με την «πολλαπλάσια προστιθέμενη αξία» των κοινωνικών επενδύσεων — Κοινωνικό, οικονομικό, δημοσιονομικό και κοινωνιακό όφελος

3.1 Κατά την άποψη της Επιτροπής, η κοινωνική πολιτική εκπληρώνει τρεις μείζονες λειτουργίες ⁽⁴⁾: παροχή στήριξης στους ανθρώπους που βρίσκονται σε διάφορες καταστάσεις κινδύνου, σταθεροποίηση της οικονομίας και κοινωνικές επενδύσεις. Αυτή η διάκριση δεν θα πρέπει να αντιμετωπίζεται ως αμοιβαίος αποκλεισμός, δεδομένου ότι καταδεικνύει τις δυνατότητες μιας ενεργού χάραξης πολιτικών. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει αφενός να δοθεί προσοχή στη συμπληρωματικότητα των τομέων πολιτικής και, αφετέρου, στο (θεσμικό) πλαίσιο, μέσα από το οποίο μπορεί να προαχθεί επίσης η κοινωνική συνοχή.

⁽¹⁾ ΕΕ C 11 της 15.1.2013, σ. 8.

⁽²⁾ COM(2013) 83 final.

⁽³⁾ ΕΕ C 271 της 19.9.2013.

⁽⁴⁾ COM(2013) 83 final, σ. 3.

3.2 Αναγνωρίζεται ολοένα και περισσότερο, τόσο στην ΕΟΚΕ όσο και σε ερευνητικές μελέτες ⁽⁵⁾, καθώς και στις πολιτικές της ΕΕ, ότι οι επενδύσεις στο κράτος πρόνοιας δεν αποφέρουν απλώς κοινωνική πρόοδο, αλλά είναι αποδοτικές σε οικονομικούς και δημοσιονομικούς όρους ⁽⁶⁾. Συγχρόνως, όμως, δεν υπάρχουν συγκρίσιμα πρότυπα για την καταγραφή και την αξιολόγηση του συνόλου των θετικών εξωτερικών επιδράσεων των κοινωνικών επενδύσεων.

3.3 Είναι, ωστόσο, αναμφισβήτητο ότι οι καλά σχεδιασμένες, αποτελεσματικές και αποδοτικές κοινωνικές επενδύσεις — σε συνάρτηση με τον ανά χώρα σχεδιασμό και το εύρος των εφαρμοζόμενων μέτρων — αποφέρουν πολλαπλές θετικές επιδράσεις: επιτυγχάνεται η κάλυψη των υφιστάμενων κοινωνικών αναγκών, η δημιουργία δυνατοτήτων απασχόλησης και η προώθηση της ισότητας των ευκαιριών — επίσης ανάμεσα στα δύο φύλα —, ενώ, ταυτόχρονα, η αύξηση της απασχόλησης και η μείωση της ανεργίας αντισταθμίζουν σημαντικά το σχετικό κόστος. Στις περισσότερες περιπτώσεις, ο επενδυτικός χαρακτήρας των κοινωνικών επενδύσεων δεν εκδηλώνεται με τη μορφή άμεσων «αποδόσεων», αλλά με την εμφάνιση θετικών επιδράσεων σε μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα (π.χ. επενδύσεις στην εκπαίδευση, την παιδική μέριμνα, την προαγωγή της καλής υγείας, την προσαρμογή των συνθηκών εργασίας στα διαφορετικά στάδια της ζωής).

3.4 Η «πολλαπλάσια προστιθέμενη αξία» των κοινωνικών επενδύσεων αυξάνεται όσο καλύτερα ενσωματωμένες είναι οι κοινωνικές επενδύσεις σε ένα συμπληρωματικό, θεσμικό και ολοκληρωμένο πολιτικό πλαίσιο. Χρειάζεται ένας στρατηγικός σχεδιασμός και μια συγκροτημένη παρακολούθηση κατά την έννοια των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

3.5 Υπό το φως των σημερινών ανησυχητικών ποσοστών ανεργίας, τα οποία και δεν προβλέπεται να μεταβληθούν στο προσεχές μέλλον, η ενδυνάμωση των κοινωνικών επενδύσεων μπορεί να συμβάλει σημαντικά στην ενίσχυση της ανάπτυξης και της απασχόλησης. Η πλήρης αξιοποίηση του υφιστάμενου δυναμικού απασχόλησης απαιτεί τη συνεπή εφαρμογή μιας πολιτικής που θα προσφέρει δυνατότητες συμμετοχής στην οικονομία και στην κοινωνία. Οι μελλοντοστραφείς κοινωνικές επενδύσεις με γνώμονα τον αντίκτυπο ή τα αποτελέσματα, ιδίως η ανάπτυξη των κοινωνικών υπηρεσιών, η οποία επιδρά εντονότερα στην απασχόληση από κάθε άλλη μορφή δημόσιας χρηματοδότησης, διαδραματίζουν, στο πλαίσιο αυτό, κεντρικό ρόλο.

3.6 Εκτός από τα θετικά αποτελέσματα στην αγορά εργασίας, με τις κοινωνικές επενδύσεις μπορεί να περιοριστεί η επιβάρυνση των δημόσιων προϋπολογισμών κατά τρόπο που να συμβαδίζει με τη δημοσιονομική εξυγίανση. Η ΕΟΚΕ έχει ήδη υπογραμμίσει ότι η προσπάθεια να επιτευχθεί η εξυγίανση των δημόσιων προϋπολογισμών, εν μέσω οικονομικής ύφεσης, απλώς με τη μείωση των δαπανών, θεωρείται γενικά αποτυχημένη ⁽⁷⁾. Η μεσοπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη ισορροπία μεταξύ εσόδων και δαπανών μπορεί να εξασφαλιστεί καλύτερα εάν τα διαρθρωτικά προβλήματα αντιμετωπίζονται μέσω επενδύσεων, επεκτείνοντας έτσι μακροπρόθεσμα και τα δημοσιονομικά περιθώρια ελιγμών των κυβερνήσεων. Τρέχουσες αναλύσεις καταδεικνύουν ότι η προαγωγή μιας ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς και η αισθητή αύξηση του ποσοστού απασχόλησης, σύμφωνα με τους στόχους της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», μπορεί να προσφέρει μεγαλύτερη δημοσιονομική ευχέρεια για τους κρατικούς προϋπολογισμούς όλων των κρατών μελών της ΕΕ, ύψους έως και 1 τρισεκατομμυρίου ευρώ ⁽⁸⁾.

3.7 Επιπλέον, θα πρέπει να τονιστεί ότι η απραξία, ιδίως στον κοινωνικό τομέα, έχει το «τίμημά» της και το επακόλουθο κόστος της έλλειψης κοινωνικών επενδύσεων είναι, συχνά, πολύ υψηλότερο. Αυτή η αντίληψη, σύμφωνα με την οποία, η θεραπεία είναι ακριβότερη της πρόληψης, εντοπίζεται σε πολλές ανακοινώσεις της Επιτροπής ⁽⁹⁾. Μολονότι οι κοινωνικές επενδύσεις συνεπάγονται βραχυπρόθεσμα υψηλότερο κόστος, μεσοπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα επιφέρουν οφέλη όσον αφορά την κοινωνική ευμάρεια και υψηλότερα έσοδα για τους εθνικούς προϋπολογισμούς, τα οποία συντελούν επιπλέον σε μείωση του μελλοντικού κόστους για την κοινωνία ⁽¹⁰⁾.

3.8 Όλες οι κοινωνικές δαπάνες δεν αποτελούν εξ ορισμού και κοινωνικές επενδύσεις. Ορισμένες παροχές κοινωνικής ασφάλισης φαίνεται να έχουν, κατά βάση, επίδραση κυρίως στην κατανάλωση (π.χ. συντάξεις, επιδόματα ανεργίας). Ωστόσο, η ΕΟΚΕ έχει επανειλημμένα αναδείξει τη σπουδαιότητα των επενδύσεων σε εύρωστα συστήματα κοινωνικής ασφάλισης (ειδικά σε περιόδους κρίσης), καθώς τα συστήματα αυτά λειτουργούν ως αυτόματοι σταθεροποιητές στηρίζοντας τα εισοδήματα και τη ζήτηση και συμβάλλοντας, κατ' αυτόν τον τρόπο, στην αντιμετώπιση της κρίσης στην Ευρώπη ⁽¹¹⁾.

⁽⁵⁾ *Social and employment policies for a fair and competitive Europe* (Κοινωνικές πολιτικές και πολιτικές απασχόλησης για μια δίκαιη και ανταγωνιστική Ευρώπη) — Έγγραφο αναφοράς, Φόρουμ του Ιδρύματος 2013, Eurofound (Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας) Δουβλίνο, σ. 16.

⁽⁶⁾ Βλ. υποσημείωση 4.

⁽⁷⁾ Βλ. υποσημείωση 3, σημείο 3.1.

⁽⁸⁾ Θεματικό έγγραφο αριθ. 72 του EPC (European Policy Centre – Κέντρο Ευρωπαϊκής Πολιτικής), Νοέμβριος 2012.

⁽⁹⁾ MEMO/03/58 της 19ης Μαρτίου 2003 και η COM(2013) — IP/13/125.

⁽¹⁰⁾ Μεταξύ άλλων COM(2013) 83 final, σ. 2.

⁽¹¹⁾ EE C 133 της 9.5.2013, σ. 44, σημείο 4.4.2.

4. Παραδείγματα του αντίκτυπου των κοινωνικών επενδύσεων

4.1 Επενδύσεις σε κοινωνικές υπηρεσίες: Η αύξηση των επενδύσεων στη διάθεση και την προώθηση κοινωνικών υποδομών (μεταξύ άλλων στη νοσηλευτική περίθαλψη, τη φροντίδα ηλικιωμένων ατόμων, την υγεία, την παροχή υπηρεσιών σε άτομα με αναπηρίες, την υποβοηθούμενη διαβίωση, τα συμβουλευτικά κέντρα, κλπ.) δημιουργεί θέσεις εργασίας, ενώ συγχρόνως, συμβάλλει καθοριστικά στην αύξηση των ποσοστών συμμετοχής στην αγορά εργασίας ⁽¹²⁾. Επίσης, η αύξηση αυτή περιορίζει σε μεσοπρόθεσμο και σε μακροπρόθεσμο χρονικό ορίζοντα την επιβάρυνση των δημόσιων προϋπολογισμών ⁽¹³⁾ και, παράλληλα, αναζωογονεί την περιφερειακή οικονομία. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της Επιτροπής, μπορούμε να αναμένουμε ότι μια αύξηση του ποσοστού απασχόλησης στον τομέα της υγείας κατά 0,5 % περίπου ετησίως, θα αποδώσει αύξηση της απασχόλησης στον συγκεκριμένο τομέα κατά τουλάχιστον 1 εκατομμύριο θέσεις εργασίας ⁽¹⁴⁾. Η ΕΟΚΕ έχει τονίσει επανειλημμένως ότι αυτές οι θέσεις απασχόλησης πρέπει να χαρακτηρίζονται, τόσο στον δημόσιο όσο και στον ιδιωτικό τομέα, από υψηλής ποιότητας συνθήκες εργασίας και δικαίη αμοιβή ⁽¹⁵⁾.

4.2 Επενδύσεις στη φροντίδα παιδιών: Πλήθος μελετών καταδεικνύει, λαμβάνοντας ως παράδειγμα την φροντίδα των παιδιών, ότι με τις στοχευμένες επενδύσεις μπορεί να συνδυαστεί η κοινωνική πρόοδος με την αύξηση της ανταγωνιστικότητας ⁽¹⁶⁾. Νέες εκτιμήσεις καταδεικνύουν ότι οι δημόσιες επενδύσεις που αποβλέπουν στην υλοποίηση των στόχων της Βαρκελώνης σχετικά με τις υπηρεσίες παιδικής μέριμνας, πέρα από ουσιαστικές επιδράσεις στην απασχόληση, αυξάνουν επίσης τα έσοδα του κράτους. Λόγου χάρι, μια μελέτη ⁽¹⁷⁾ που πραγματοποιήθηκε για την Αυστρία καταδεικνύει ότι, ακόμη και με τη συνεκτίμηση των δυσμενών προοπτικών της οικονομικής συγκυρίας, μετά την πάροδο τεσσάρων ετών, το κόστος των επενδύσεων ήταν σαφώς χαμηλότερο από τις επιτευχθείσες αποδόσεις. Στο πλαίσιο αυτό, οι δημόσιοι προϋπολογισμοί επωφελούνται από έναν συμπληρωματικό αντίκτυπο: ώθηση σε συνάρτηση με τη συγκυρία και την περιφερειακή πολιτική, αύξηση της άμεσης απασχόλησης, μείωση του κόστους των παροχών ανεργίας, κλπ. Η ΕΟΚΕ θα επικροτούσε θερμά την ενίσχυση της ερευνητικής δραστηριότητας και την εντατικοποίηση των ανταλλαγών βέλτιστων πρακτικών στον τομέα αυτό.

4.3 Επένδυση στα παιδιά: Η Επιτροπή τάσσεται υπέρ της εφαρμογής προληπτικών μέτρων με τη μορφή έγκαιρων επενδύσεων, ούτως ώστε να βελτιωθούν οι δυνατότητες ανάπτυξης και συμμετοχής των παιδιών (όχι μόνον όσων προέρχονται από λιγότερο ευνοημένο κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο) ⁽¹⁸⁾. Στη σύστασή της με τίτλο «Επένδυση στα παιδιά», η Επιτροπή καταδεικνύει ότι οι προληπτικές επενδύσεις για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας μπορούν να επιτευχθούν μέσα από ένα ευρύ φάσμα μέτρων. Επίσης, στη σύσταση αυτή αναδεικνύονται οι θετικές επιδράσεις της ανάπτυξης ποιοτικών υπηρεσιών φροντίδας παιδιών: προώθηση των ταλέντων, μείωση του κινδύνου πρόωρης αποχώρησης από το σχολείο, καλύτερες ευκαιρίες απασχόλησης ειδικά για τις γυναίκες, καθώς και κίνητρα ανάπτυξης σε περιφερειακό επίπεδο ⁽¹⁹⁾.

4.4 Επενδύσεις στην εκπαίδευση και καταπολέμηση της ανεργίας των νέων: Μια αειφόρος Ευρώπη μπορεί να υλοποιηθεί μόνον με ένα υψηλό επίπεδο εκπαίδευσης και με τη μείωση των ελλείψεων στους τομείς της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης. Οι επενδύσεις στην εκπαίδευση που ανταποκρίνονται δεόντως στις ανάγκες των πολιτών και της οικονομίας αυξάνουν τόσο την παραγωγικότητα όσο και τα φορολογικά έσοδα και τους πόρους της κοινωνικής ασφάλισης. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς του ΟΟΣΑ, ο συντελεστής απόδοσης των δημόσιων επενδύσεων στην εκπαίδευση ανέρχεται, κατά μέσο όρο, σε ποσοστό 7,8 % ⁽²⁰⁾. Η προαγωγή της απασχόλησης των νέων πρέπει να αποτελεί πυρήνα των εθνικών στρατηγικών κοινωνικών επενδύσεων. Δικαιολογημένα, επομένως, προτρέπονται τα κράτη μέλη να αναπτύξουν αποτελεσματικές δράσεις για τους νέους, ιδίως για εκείνους που βρίσκονται εκτός εκπαίδευσης, απασχόλησης ή κατάρτισης (EEAK — NEETs — *Not in education, employment or training*). Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις του Eurofound (Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας), οι οικονομικές απώλειες που προκύπτουν εξαιτίας της αποχώρησης νέων ανθρώπων από την αγορά εργασίας και, κατ' επέκταση, από το σύστημα εκπαίδευσης ανέρχονται σε πάνω από 150 δισεκατομμύρια ευρώ ή στο 1,2 % του ευρωπαϊκού ΑΕγχΠ ⁽²¹⁾.

⁽¹²⁾ *Drivers of Female Labour Force Participation in the OECD*, (Μοχλοί προώθησης της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας στις χώρες του ΟΟΣΑ) έγγραφο εργασίας του ΟΟΣΑ αριθ. 145 σχετικά με την κοινωνία, την απασχόληση και τη μετανάστευση, εκδόσεις του ΟΟΣΑ, Thévenon Olivier (2013).

⁽¹³⁾ Αποτέλεσμα της μελέτης: Κάθε ευρώ που επενδύθηκε το 2010 σε κινητές υπηρεσίες απέδωσε ισοδύναμη αξία ύψους 3,70 ευρώ, σ. 9, (*Studie zum gesellschaftlichen und ökonomischen Nutzen der mobilen Pflege- und Betreuungsdienste in Wien mittels einer SROI-Analyse* - Μελέτη σχετικά με τα κοινωνικά και τα οικονομικά οφέλη των κινητών νοσηλευτικών υπηρεσιών και υπηρεσιών φροντίδας στη Βιέννη βάσει ανάλυσης με τη μέθοδο SROI (*Social return on investment* - Η κοινωνική απόδοση των επενδύσεων), Schober, C. et al (2012), Βιέννη.

⁽¹⁴⁾ SWD (2012) 95 final.

⁽¹⁵⁾ EE C 11 της 15.1.2013, σημείο 4.7.5.

⁽¹⁶⁾ *Zur ökonomischen Notwendigkeit eines investiven Sozialstaates* (Οικονομικά οφέλη του κράτους πρόνοιας που βασίζεται στις επενδύσεις), Αυστριακό Ίδρυμα Οικονομικών Ερευνών (WIFO), Famira-Mühlberger, U (2014), Βιέννη.

⁽¹⁷⁾ *Investiver Sozialstaat Wachstum, Beschäftigung und finanzielle Nachhaltigkeit Volkswirtschaftliche und fiskalische Effekte des Ausbaus der Kinderbetreuung in Österreich* (Αύξηση των κοινωνικών επενδύσεων, απασχόληση και δημοσιονομική σταθερότητα — Οικονομικός και δημοσιονομικός αντίκτυπος της βελτίωσης της φροντίδας παιδιών στην Αυστρία), AK Europra (αντιπροσωπεία του Ομοσπονδιακού Εργατικού Επιμελητηρίου της Αυστρίας στις Βρυξέλλες) (2013), Βρυξέλλες και Eurofound (ref. EF1344).

⁽¹⁸⁾ Πρβλ. *The rate of return to the HighScope Perry Preschool Program*, *Journal of Public Economics* (Ο συντελεστής απόδοσης του προσχολικού προγράμματος High-Scope Perry), Heckman, J.J., et al. (2010), τεύχος 94 (1-2), σ. 114-128.

⁽¹⁹⁾ COM(2013) 778 final.

⁽²⁰⁾ Βλ. υποσημείωση 18.

⁽²¹⁾ *Junge Menschen und NEETs in Europa: Erste Ergebnisse*, Eurofound (EF1172EN). (Οι νέοι και οι νέοι NEET στην Ευρώπη: τα πρώτα πορίσματα).

4.5 Επενδύσεις για την προώθηση της απασχόλησης: Τα υψηλά ποσοστά ανεργίας — κυρίως η ανεργία των νέων και η μακροχρόνια ανεργία — δεν επιβαρύνουν μόνον τον άμεσα ενδιαφερόμενο και το συγγενικό του περιβάλλον. Η εδραίωση της ανεργίας αποτελεί σημαντική πρόκληση και για τους δημόσιους προϋπολογισμούς, η οποία πρέπει να αντιμετωπιστεί με την εφαρμογή προγραμμάτων ανάπτυξης δεξιοτήτων και με την προώθηση της απασχόλησης ⁽²²⁾. Όσο μεγαλύτερο διάστημα διαρκεί η ανεργία, τόσο δυσκολότερο είναι να εξασφαλιστεί επαρκής ισορροπία μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας. Ειδικά σε μια οικονομία που βασίζεται στη γνώση και στην τεχνολογία, η έλλειψη δεξιοτήτων και επαγγελματικής πείρας αποτελούν σημαντικό εμπόδιο για την μακροπρόθεσμη επιτυχή παραμονή στην αγορά εργασίας.

4.6 Επενδύσεις στην αντιμετώπιση της δημογραφικής αλλαγής και στη βελτίωση των δυνατοτήτων απασχόλησης ηλικιωμένων ατόμων: Η ΕΟΚΕ έχει υποστηρίξει επανειλημμένα ότι η αγορά εργασίας αποτελεί καθοριστικό παράγοντα για την αντιμετώπιση των δημογραφικών αλλαγών. Όταν αξιοποιείται καλύτερα το υφιστάμενο δυναμικό απασχόλησης, μπορεί να διατηρηθεί σε σταθερά επίπεδα και η αναλογία μεταξύ αυτών που καταβάλλουν εισφορές και των δικαιούχων, παρά τη μαζική αύξηση των ηλικιωμένων ατόμων ⁽²³⁾. Επιπλέον, παρά την αναμενόμενη μετατόπιση της ηλικιακής διάρθρωσης, σε πολλές χώρες της ΕΕ δεν έχουν πραγματοποιηθεί επαρκείς επενδύσεις για την προσαρμογή των θέσεων εργασίας στα άτομα μεγαλύτερης ηλικίας (δημιουργία κατάλληλων συνθηκών εργασίας σε συνάρτηση με τα διάφορα στάδια της ζωής) και την ενίσχυση της συμμετοχής στην αγορά εργασίας.

4.7 Επενδύσεις στην προληπτική υγειονομική φροντίδα και στην αποκατάσταση: Θετικές επιδράσεις μπορούν να επιτευχθούν με την προαγωγή της υγείας τόσο εντός των επιχειρήσεων όσο και σε κλαδικό επίπεδο, δεδομένου ότι η απασχολησιμότητα και ο κίνδυνος ανεργίας συνδέονται άρρηκτα με τη σωματική και την ψυχική υγεία των εργαζομένων. Εάν δεν αναγνωριστούν εγκαίρως οι κίνδυνοι και αν δεν αναληφθεί κατάλληλη δράση, πέρα από τις πολύ οδυνηρές συνέπειες σε ατομικό επίπεδο, προκαλείται και υψηλό κοινωνικό κόστος. Προκειμένου να εξασφαλιστεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, πρέπει να ενισχυθούν οι επενδύσεις σε προληπτικές δράσεις.

4.8 Επενδύσεις στην κοινωνική στέγαση: Όπως το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και η Επιτροπή των Περιφερειών, έτσι και η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η κοινωνική στέγαση αποτελεί κλειδί για την κοινωνική συνοχή και ζητεί τη θέσπιση σχετικού ευρωπαϊκού πλαισίου ⁽²⁴⁾. Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να εξασφαλιστεί η τήρηση της αρχής της επικουρικότητας έτσι ώστε τα κράτη μέλη να εξακολουθούν να καθορίζουν αυτόνομα τα κριτήρια για την κοινωνική στέγαση. Τέτοιου είδους επενδύσεις επιτρέπουν την κάλυψη επιτακτικών κοινωνικών αναγκών (κυρίως στον τομέα της καταπολέμησης της φτώχειας και της κοινωνικής ένταξης), ενώ, ταυτόχρονα, δημιουργούνται θέσεις εργασίας στις περιφέρειες, στοιχείο που, με τη σειρά του, συμβάλει στη σταθεροποίηση της οικονομίας. Οι επενδύσεις αποδίδουν επίσης θετικά αποτελέσματα όταν, για παράδειγμα, προορίζονται για την ανανέωση των συστημάτων θέρμανσης, συμβάλλοντας κατ' αυτόν τον τρόπο στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και στην καταπολέμηση της ενεργειακής πείνας ⁽²⁵⁾.

4.9 Επενδύσεις σε μια κοινωνία χωρίς φραγμούς: Η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει κατά το παρελθόν, σε πολλές περιπτώσεις, την ανάγκη να προωθήσουμε μια κοινωνία χωρίς φραγμούς ⁽²⁶⁾. Στο πνεύμα αυτό, οι κοινωνικές επενδύσεις πρέπει να στραφούν, μεταξύ άλλων, προς την κατασκευή δημόσιων χώρων και κατοικιών που ανταποκρίνονται στις ανάγκες των ηλικιωμένων ατόμων και των ατόμων με αναπηρίες, στην ανάπτυξη υποδομών που προωθούν την κινητικότητα, καθώς και στη δημιουργία προσβάσιμων, οικονομικά προσιτών και ποιοτικών κοινωνικών υπηρεσιών για τις μειονεκτούσες κοινωνικές ομάδες.

4.10 Επενδύσεις στην κοινωνική επιχειρηματικότητα: Η ΕΟΚΕ επιδοκιμάζει το γεγονός ότι η Επιτροπή αναγνωρίζει τον καθοριστικό ρόλο της κοινωνικής οικονομίας στην υλοποίηση της δέσμης μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις. Συχνά, η κοινωνική οικονομία συμμετέχει άμεσα στην εφαρμογή αυτών των μέτρων. Για να διευκολυνθεί η εκπλήρωση αυτών των καθηκόντων, πρέπει να απλουστευτεί η πρόσβαση σε δημόσιους πόρους και σε ιδιωτικά κεφάλαια και να προσαρμοστεί στα πρότυπα κοινωνικής επιχειρηματικότητας. Τα κράτη μέλη θα μπορούσαν να αξιοποιούν σε μεγαλύτερο βαθμό καινοτόμες δυνατότητες χρηματοδότησης όπως είναι, μεταξύ άλλων, η συμμετοχή του ιδιωτικού τομέα, η οποία μπορεί να οδηγήσει σε εξοικονόμηση δημοσιονομικών πόρων ⁽²⁷⁾. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει, ωστόσο, ότι τα μέσα αυτά δεν θα πρέπει, σε καμία περίπτωση, να οδηγήσουν σε εμπορευματοποίηση ή σε έναν πιο κατακερματισμένο τρόπο αντίληψης της κοινωνικής πολιτικής. Το κράτος δεν μπορεί να αποποιηθεί τις ευθύνες του στον τομέα της κοινωνικής πολιτικής ⁽²⁸⁾.

5. Συστάσεις πολιτικής

5.1 Η στροφή προς τις προληπτικές κοινωνικές επενδύσεις προϋποθέτει απομάκρυνση από τις μονομερείς, αυστηρές πολιτικές λιτότητας.

5.1.1 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η επέκταση των κοινωνικών υπηρεσιών συμβάλλει στη δημιουργία θέσεων απασχόλησης περισσότερο από κάθε άλλη μορφή δημοσίων δαπανών. Προτρέπει συνεπώς, την προοδευτική και βιώσιμη περαιτέρω ανάπτυξη του κράτους πρόνοιας στην Ευρώπη, ούτως ώστε να μπορέσει να αποδώσει το σύνολο του δυναμικού του ως πρόσθετη παραγωγική δύναμη της ευρωπαϊκής οικονομίας.

⁽²²⁾ Why invest in employment? A study on the cost of unemployment (Γιατί να επενδύσουμε στην απασχόληση; Μια μελέτη σχετικά με το κόστος της ανεργίας), Βρυξέλλες, Idea Consult (2012).

⁽²³⁾ EE C 376 της 22.12.2011, σ. 74.

⁽²⁴⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 11ης Ιουνίου 2013 (2012/2293(INI)), EE C 9 της 11.1.2012, σ. 4.

⁽²⁵⁾ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με θέμα την ανακοίνωση της Επιτροπής για τις κοινωνικές επενδύσεις (PE508.296v01-00).

⁽²⁶⁾ Βλ. μεταξύ άλλων TEN/515 Η προσβασιμότητα ως ανθρώπινο δικαίωμα (δεν έχει δημοσιευτεί ακόμα) και EE C 44 της 15.02.2013, σ. 28.

⁽²⁷⁾ Βλ. υποσημείωση 3.

⁽²⁸⁾ EE C 271 της 19.9.2013, σ. 91.

5.1.2 Για την επιτυχημένη εφαρμογή και υλοποίηση μιας ευρείας δέσμης μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις απαιτείται η θέσπιση ενός αξιόπιστου μακροοικονομικού και θεσμικού πλαισίου. Χωρίς μεταβολή της πολιτικής της μονομερούς περικοπής των δαπανών, δεν είναι εφικτή, κυρίως, η επιτυχημένη ένταξη στην αγορά εργασίας, αλλά ούτε και η δίκαιη κοινωνική και οικονομική συμμετοχή όσο το δυνατόν ευρύτερων κοινωνικών στρωμάτων.

5.1.3 Ως εκ τούτου, υπό το πρίσμα της δέσμης μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις και των συναφών προκλήσεων, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει το αίτημά της για θέσπιση ενός ευρωπαϊκού προγράμματος ανάκαμψης και επενδύσεων με προϋπολογισμό ύψους 2 % του ΑΕγχΠ⁽²⁹⁾.

5.2 Χωρίς χρηματοδοτική εξασφάλιση δεν μπορεί να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό των κοινωνικών επενδύσεων.

5.2.1 Μια αξιόπιστη υποδειγματική στροφή προς επενδυτικές και προληπτικές στρατηγικές σε κεντρικούς τομείς δράσης (μεταξύ άλλων, στην πολιτική εκπαίδευση, την κοινωνική πολιτική, την πολιτική για την αγορά εργασίας, την πολιτική υγείας) μπορεί να υλοποιηθεί μόνον όταν εξασφαλιστεί η χρηματοδότηση, τόσο σε επίπεδο ενωσιακού προϋπολογισμού όσο και σε επίπεδο προϋπολογισμών των κρατών μελών.

5.2.2 Η ΕΟΚΕ επαναδιατυπώνει την πεποίθησή της ότι, στο πλαίσιο της επικείμενης δημοσιονομικής εξυγίανσης, ξεχωριστή προσοχή θα πρέπει να δοθεί όχι μόνο στην πλευρά των δαπανών, αλλά και στην αναζήτηση νέων πηγών εσόδων, παράλληλα με την αύξηση της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των δημοσίων δαπανών⁽³⁰⁾. Η ΕΟΚΕ θεωρεί, εν προκειμένω, ότι είναι αναγκαίο να ενισχύσουν τα κράτη μέλη την φορολογική τους βάση, μεταξύ άλλων, με την επιβολή φόρου επί των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, με την κατάργηση των φορολογικών παραδείσεων, με τον τερματισμό του ανταγωνισμού ως προς τη μείωση των φόρων, καθώς και με μέτρα κατά της φοροδιαφυγής. Πέραν τούτου, χρειάζεται προφανώς μια γενική αναθεώρηση των φορολογικών συστημάτων, στο πλαίσιο της οποίας θα πρέπει να ληφθούν υπόψη θέματα που αφορούν τη φορολόγηση διαφορετικών κατηγοριών εισοδήματος και περιουσιακών στοιχείων⁽³¹⁾.

5.2.3 Η ΕΟΚΕ συμμερίζεται την άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ότι το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο (ΕΚΤ) θα πρέπει να αποτελέσει το κύριο μέσο για την προώθηση των κοινωνικών επενδύσεων και ότι, σε κάθε κράτος μέλος, το 20 % των κονδυλίων του ΕΚΤ θα πρέπει να διατίθεται για την κοινωνική ενσωμάτωση και την καταπολέμηση της φτώχειας. Εντούτοις, η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι θα πρέπει να ενεργοποιηθούν και άλλα ταμεία της ΕΕ. Στο πλαίσιο αυτό, θα πρέπει να αντληθούν σημαντικοί πόροι από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΓΤΑΑ), καθώς και από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ), για κοινωνικές υπηρεσίες όπως η παιδική μέριμνα, η μακροχρόνια περίθαλψη και η κινητικότητα στις αγροτικές περιοχές. Αυτή η χρηματοδότηση πρέπει να κατοχυρωθεί στις εθνικές συμφωνίες.

5.2.4 Η ΕΟΚΕ αντιμετωπίζει με ιδιαίτερα κριτική διάθεση τις προϋποθέσεις που καθορίζονται στο πλαίσιο της οικονομικής διακυβέρνησης ('economic governance'), οι οποίες προβλέπουν περικοπές των πόρων για τη συνοχή ως χρηματική ποινή για τη μη συμμόρφωση με τις μακροοικονομικές απαιτήσεις της ΕΕ. Αυτή η προσέγγιση όχι μόνον ενισχύει τις κυκλικές τάσεις και επιδρά περιοριστικά στην οικονομική ανάπτυξη, αλλά παρεμποδίζει και την υλοποίηση των αναγκαίων επενδύσεων στις χώρες που υπάγονται σε προγράμματα. Αντ' αυτού, πρέπει να δοθεί ώθηση στην ανάπτυξη και να στηριχθεί περαιτέρω η αύξηση του ποσοστού συγχρηματοδότησης της ΕΕ, κυρίως στις χώρες που έχουν πληγεί σοβαρά από την κρίση.

5.3 Οι κοινωνικές επενδύσεις πρέπει να αποτελέσουν ορόσημο στη στρατηγική «Ευρώπη 2020» και στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο.

5.3.1 Η ΕΟΚΕ ζητεί να δοθεί ιδιαίτερο βάρος στις κοινωνικές επενδύσεις στο πλαίσιο της διαδικασίας συντονισμού του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Αυτή η αλλαγή προτεραιοτήτων πρέπει να λαμβάνεται ρητά υπόψη τόσο στις ανά χώρα συστάσεις όσο και στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης. Παράλληλα, πρέπει να τονιστεί ότι η ενίσχυση των κοινωνικών επενδύσεων συνάδει με μία ευνοϊκή για την ανάπτυξη εξυγίανση των δημόσιων προϋπολογισμών.

5.3.2 Για την επίτευξη αυτού του στόχου, η ΕΟΚΕ στηρίζει την τρέχουσα συζήτηση που διεξάγεται στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με την εφαρμογή του λεγόμενου δημοσιονομικού «χρυσού κανόνα», ο οποίος προβλέπει ότι, στο πλαίσιο των δημοσιονομικών κανόνων που διέπουν την ΟΝΕ, θα πρέπει να εξαιρούνται οι μελλοντοστραφείς δημόσιες επενδύσεις από τον υπολογισμό των καθαρών δημοσιονομικών ελλειμμάτων. Έτσι, μπορεί να αποφευχθεί η εγκατάλειψη των επενδύσεων με μακροπρόθεσμες καθαρές αποδόσεις. Η ΕΟΚΕ προτείνει να συζητηθεί η δυνατότητα εφαρμογής του «χρυσού κανόνα» και στις κοινωνικές επενδύσεις που χρηματοδοτούνται από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ.

5.3.3 Η προώθηση των κοινωνικών επενδύσεων θα πρέπει να αποτελέσει κεντρικό στοιχείο και στη διαδικασία αναθεώρησης των κατευθυντηρίων γραμμών για την ανάπτυξη και την απασχόληση στο πλαίσιο της ενδιάμεσης αναθεώρησης της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» το 2014.

⁽²⁹⁾ Πρβλ. ΕΕ C 133 της 9.5.2013, σ.77, σημείο 3.2.4.

⁽³⁰⁾ Πρβλ. ΕΕ C 143 της 22.5.2012, σ. 94, σημείο 4.3.

⁽³¹⁾ Πρβλ. ΕΕ C 143 της 22.5.2012, σ. 23, σημείο 6.1.3.1.

5.3.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί επιτακτική ανάγκη να ενισχυθούν οι διαβουλεύσεις, καθώς και η ενημέρωση όλων των παραγόντων, στην αρμοδιότητα των οποίων εμπίπτει η υλοποίηση των κοινωνικών επενδύσεων, και επίσης να αυξηθεί η συμμετοχή τους στη λήψη αποφάσεων και τις δράσεις παρακολούθησης σε όλα τα επίπεδα.

5.4 Καλύτερη μεθοδολογία και αποτελεσματικότερα εργαλεία για τη μέτρηση των επιδόσεων της στρατηγικής των πολλαπλών κοινωνικών επενδύσεων.

5.4.1 Ο μελλοντικός προσανατολισμός της πολιτικής πρέπει να θεμελιώνεται σε μια πιο ποιοτική και περισσότερο ολιστική βάση. Σε γενικές γραμμές, θα πρέπει να υιοθετηθεί μια προσέγγιση για τις κοινωνικές επενδύσεις, η οποία να είναι διαχρονικά δυναμική, να προσανατολίζεται στον κύκλο ζωής, να είναι προληπτική και να αντανακλά πιο ρεαλιστικά το κόστος απ' ό,τι οι στατικές αναλύσεις κόστους-ωφέλειας⁽³²⁾.

5.4.2 Δεδομένων των σύνθετων αλληλεπιδράσεων μεταξύ των διαφόρων πεδίων πολιτικής, απαιτείται μια καλύτερη μεθοδολογία για τη μέτρηση της επιτυχίας, καθώς και η αύξηση της διαφάνειας, π.χ. με τη μορφή σχέσεων κόστους-ωφέλειας, όπου εμπεριέχεται η έννοια του όφελους για το σύνολο της κοινωνίας ή με τη μορφή σεναρίων για διάφορες δράσεις πολιτικής σε βάθος χρόνου, λαμβανομένων υπόψη των μεσοπρόθεσμων και των μακροπρόθεσμων προοπτικών τους.

5.4.3 Ένα πιθανό πρώτο βήμα θα μπορούσε να αποτελέσει η μεθοδική περαιτέρω ανάπτυξη των υφιστάμενων τυποποιημένων μακροπρόθεσμων προβλέψεων στους επιμέρους τομείς δαπανών (π.χ. στους τομείς της εκπαίδευσης, της περίθαλψης, της υγείας, των συντάξεων). Η έκθεση για τη δημογραφική γήρανση 2015 (Ageing-Report 2015) θα αποτελούσε μια κατάλληλη ευκαιρία για να καταγραφούν οι «αποδόσεις» των κοινωνικών επενδύσεων, που έχουν εγγραφεί στους κρατικούς προϋπολογισμούς και είναι αναγκαίες λαμβανομένων υπόψη των εθνικών δεδομένων. Αυτή η πτυχή παραμελήθηκε κατά το παρελθόν με αποτέλεσμα να οδηγήσει σε διαστρεβλωμένες και υπερβολικές εκτιμήσεις του κόστους.

5.4.4 Ανοικτό παραμένει επίσης το ζήτημα σχετικά με τη σημασία που πρέπει να αποδοθεί στους κοινωνικούς δείκτες στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο της ΟΝΕ. Εάν οι δείκτες αυτοί προβλέπεται να διαδραματίσουν ζωτικό ρόλο στη διαμόρφωση των πολιτικών, τότε είναι απαραίτητο να τελειοποιηθούν.

5.4.5 Ενδιαφέρον παρουσιάζει για την ΕΟΚΕ και το αίτημα που απευθύνει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο⁽³³⁾ προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με την κατάρτιση πίνακα αποτελεσμάτων με κοινούς δείκτες κοινωνικών επενδύσεων, ο οποίος να περιλαμβάνει μηχανισμό επαγρύπνησης για την παρακολούθηση της προόδου στα κράτη μέλη, όπως επίσης και η έκκληση του ΕΚ προς τα κράτη μέλη να εξετάσουν το ενδεχόμενο υπογραφής ενός «Συμφώνου Κοινωνικών Επενδύσεων», μέσω του οποίου θα τεθούν επενδυτικοί στόχοι και θα δημιουργηθεί ενισχυμένος μηχανισμός ελέγχου.

5.5 Αναθεώρηση και συγκεκριμενοποίηση του χάρτη πορείας πολιτικής με στόχο την εφαρμογή της δέσμης μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις

5.5.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί τον χάρτη πορείας πολιτικής, που έχει υποβάλει η Επιτροπή σχετικά με την εφαρμογή της δέσμης μέτρων για τις κοινωνικές επενδύσεις, πολύ συντηρητικό και, ως εκ τούτου, ζητεί να καταρτιστεί ένας πιο συγκεκριμένος και πιο μακροπρόθεσμος χάρτης πορείας (τουλάχιστον έως το 2020).

Βρυξέλλες, 26 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽³²⁾ Πρβλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, Κοινωνική Ατζέντα, Μάιος 2013, σ. 15.

⁽³³⁾ Βλ. υποσημείωση 27.

III

(Προπαρασκευαστικές πράξεις)

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

497Η ΣΥΝΟΔΟΣ ΟΛΟΜΕΛΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΟΚΕ ΤΗΣ 25ΗΣ ΚΑΙ 26ΗΣ ΜΑΡΤΙΟΥ 2014

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Ανακοίνωση της Επιτροπής: “Πραγμάτωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και πλήρης αξιοποίηση της δημόσιας παρέμβασης”»

C(2013) 7243 final

(2014/C 226/05)

Εισηγητής: ο κ. COULON

Συνεισηγητής: ο κ. ΙΟΝΙΤΣ

Στις 5 Αυγούστου 2013 και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την:

Ανακοίνωση της Επιτροπής «Πραγμάτωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και πλήρης αξιοποίηση της δημόσιας παρέμβασης»

C(2013) 7243 final.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές και κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Μαρτίου 2014.

Κατά την 497η σύνοδο ολομέλειάς της, της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 135 ψήφους υπέρ, 1 ψήφο κατά και 1 αποχή την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τη νέα ανακοίνωση της Επιτροπής, σκοπός της οποίας είναι η καθοδήγηση των κρατών μελών προκειμένου να αξιοποιήσουν με τον βέλτιστο δυνατό τρόπο τις δημόσιες παρεμβάσεις. Η ΕΟΚΕ θεωρεί την ανακοίνωση αυτή ως ευκαιρία για να αναπροσαρμοσθούν οι πολιτικές βάσει της πείρας που έχουν αποκτήσει τα κράτη μέλη μέχρι σήμερα και για να δοθεί νέα ώθηση στη διαδικασία ενοποίησης της ευρωπαϊκής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, με εντονότερο προσανατολισμό προς όφελος του κοινού (ιδίως των πιο ευάλωτων πολιτών) και στην εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας στους κόλπους της ΕΕ.

1.2 Η ΕΟΚΕ συνιστά να διευκρινιστούν σαφώς οι όροι «δημόσια παρέμβαση» και «κρατική ενίσχυση». Η μεγαλύτερη αξιοποίηση των δημόσιων παρεμβάσεων δεν συνίσταται στη συστηματική μείωση ή επέκτασή τους, αλλά στη βελτιστοποίησή τους.

1.3 Η ΕΟΚΕ ζητεί μεγαλύτερη συνοχή στις δημόσιες ευρωπαϊκές παρεμβάσεις σε εθνικό και τοπικό επίπεδο προκειμένου να αποφευχθεί κάθε κίνδυνος αντιπαραγωγικού αντικτύπου.

1.4 Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να μεριμνήσει ώστε οι στόχοι της ανακοίνωσής της να μην υπονομεύσουν την υλοποίηση των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020».

1.5 Μια πιο ενοποιημένη, πιο στέρεα και πιο ευέλικτη αγορά ηλεκτρικής ενέργειας θα ωφελήσει τόσο τους παραγωγούς όσο και τους καταναλωτές (συμπεριλαμβανομένων των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων (ΜΜΕ), των βιοτεχνών και των λοιπών μικρής κλίμακας παραγωγών). Ωστόσο, τα εθνικά σύνορα εξακολουθούν να ορθώνουν ανυπέρβλητα εμπόδια με τη μορφή ρυθμίσεων, δυναμικότητας μεταφοράς, διάρθρωσης των τιμών κ.ά.

1.6 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει την επιτακτική ανάγκη ανάπτυξης μεταφορικών υποδομών και ενίσχυσης των ηλεκτρικών διασυνδέσεων.

1.7 Η ΕΟΚΕ στηρίζει την ιδέα του «εξευρωπαϊσμού» του πλαισίου ενισχύσεων στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και συνιστά στην Επιτροπή να διευκολύνει περαιτέρω τους μηχανισμούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για την προώθηση των διασυνοριακών ενισχύσεων.

1.8 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πως η στήριξη των νέων τεχνολογιών πρέπει να επανεξετάζεται όταν αυτές ωριμάζουν. Εκτιμά δε πως η Επιτροπή πρέπει να δώσει έναν σαφή και εξελικτικό ορισμό της «ώριμης πηγής ενέργειας».

1.9 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί ότι η εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας δεν αποτελεί αυτοσκοπό· πρέπει δε να σχεδιαστεί προς όφελος όλων των καταναλωτών, ιδίως των πλέον ευάλωτων. Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της ανάπτυξης δράσεων σε ευρωπαϊκό επίπεδο για τη διάπλωση ενεργών καταναλωτών, ικανών να διαδραματίσουν πρωταγωνιστικό ρόλο στην ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Η ΕΟΚΕ καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εντείνει τη σχετική δράση της και να παρουσιάσει συγκεκριμένα μέτρα και πρωτοβουλίες με σκοπό τη βέλτιστη αξιοποίηση των δημόσιων παρεμβάσεων για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας.

1.10 Η ΕΟΚΕ τονίζει πως η ηλεκτρική ενέργεια είναι βασικό δημόσιο αγαθό που πρέπει να έχει την ανάλογη διαχείριση. Για λόγους γενικού οικονομικού συμφέροντος, τα κράτη μέλη μπορούν να συνδέσουν την ηλεκτρική ενέργεια με ορισμένες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας. Η καθολική πρόσβαση στην ενέργεια θα πρέπει να αποτελεί κεντρικό στόχο της ενεργειακής πολιτικής της ΕΕ και να κατοχυρωθεί από τις ευρωπαϊκές Συνθήκες. Για λόγους ανταγωνισμού, η βέλτιστη αξιοποίηση των δημόσιων παρεμβάσεων στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας δεν πρέπει να επιφέρει μείωση ή περιορισμό των υποχρεώσεων δημόσιας υπηρεσίας που επέλεξαν να θέσουν τα κράτη μέλη. Η ΕΟΚΕ προτρέπει σθεναρά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επαγρυπνεί σχετικά με αυτό το θέμα και να προτείνει μέτρα τα οποία να εγγυώνται καλύτερα και να ενισχύουν περισσότερο αυτές τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ανεξάρτητα από τους σημερινούς περιορισμούς εξαιτίας της λιτότητας.

2. Εισαγωγή

2.1 Το 2008, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει φιλόδοξους στόχους για το κλίμα και την ενέργεια (3x20). Το νέο ευρωπαϊκό πλαίσιο για το κλίμα και την ενέργεια με ορίζοντα το 2030 που υιοθετήθηκε στις 22 Ιανουαρίου 2014 θα αποτελέσει αντικείμενο μελλοντικής γνωμοδότησης της ΕΟΚΕ. Τα κράτη μέλη έχουν σημειώσει πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, πολύ συχνά χάρη σε δημόσιες παρεμβάσεις.

2.2 Επιπροσθέτως, τον Φεβρουάριο του 2011, οι αρχηγοί κρατών και κυβερνήσεων της ΕΕ δήλωσαν ότι στόχος είναι η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας έως το 2014. Η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει έκτοτε διάφορα έγγραφα για τον σκοπό αυτό. Στις 15 Νοεμβρίου 2012 δημοσίευσε μια ανακοίνωση με τίτλο «Για την εύρυθμη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς ενέργειας», με μια πρώτη αποτίμηση της εσωτερικής αγοράς ενέργειας και ένα σχέδιο δράσης ολοκλήρωσής της. Ακολούθησε μια δημόσια ακρόαση σχετικά με την εσωτερική αγορά ενέργειας, την επάρκεια της δυναμικότητας παραγωγής ενέργειας και τους μηχανισμούς δυναμικότητας.

2.3 Στις 5 Νοεμβρίου 2013, η Επιτροπή δημοσίευσε μία άλλη ανακοίνωση, με τίτλο «Πραγμάτωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας και πλήρης αξιοποίηση της δημόσιας παρέμβασης», η οποία συνοδεύεται από πέντε έγγραφα των υπηρεσιών της με κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τους μηχανισμούς δυναμικότητας, τους μηχανισμούς στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τους μηχανισμούς συνεργασίας των κρατών μελών στο πεδίο των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και την προσαρμογή της ζήτησης των καταναλωτών.

2.4 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι η ενοποίηση της αγοράς και η επιδίωξη των στόχων για το κλίμα και την ενέργεια δημιούργησαν —κυρίως σε εθνικό επίπεδο— νέες προκλήσεις, για τις οποίες απαιτούνται νέες μορφές δημόσιας παρέμβασης: σημαντική ανάπτυξη και στήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, επάρκεια της δυναμικότητας παραγωγής κ.ά.

2.5 Σκοπός της παρούσας ανακοίνωσης της Επιτροπής είναι να καθοδηγήσει τα κράτη μέλη για το πώς μπορούν να αξιοποιήσουν με τον βέλτιστο τρόπο τις δημόσιες παρεμβάσεις, προσαρμόζοντας τις υφιστάμενες μορφές δημόσιας παρέμβασης και αναπτύσσοντας νέες. Αν οι δημόσιες παρεμβάσεις δεν είναι άρτια σχεδιασμένες, υπάρχει κίνδυνος να στρεβλώσουν σοβαρά την αγορά και να επιφέρουν αύξηση των τιμών της ενέργειας, τόσο για τα νοικοκυριά όσο και για τις επιχειρήσεις. Γι' αυτό τον λόγο, η Επιτροπή παραθέτει μια σειρά μέτρων που πρέπει να λαμβάνονται πριν από οποιαδήποτε δημόσια παρέμβαση: εντοπισμός συγκεκριμένου προβλήματος και της αιτίας του, με αποδεικτικά στοιχεία ότι η αγορά αδυνατεί να το λύσει· αξιολόγηση των πιθανών αλληλεπιδράσεων με άλλους στόχους της ενεργειακής πολιτικής και συντονισμός των διάφορων μέσων δημόσιας παρέμβασης· αξιολόγηση των εναλλακτικών επιλογών· ελαχιστοποίηση του αντίκτυπου στα συστήματα ηλεκτρικής ενέργειας· διατήρηση του κόστους της παρέμβασης σε χαμηλά επίπεδα· συνεκτίμηση του κόστους για τους παραγωγούς και τους καταναλωτές· παρακολούθηση, αξιολόγηση και σταδιακή κατάργηση των μέτρων όταν επιτευχθεί ο στόχος τους.

2.6 Σύμφωνα με την Επιτροπή, ο στόχος είναι να οικοδομηθεί σταδιακά στην Ευρώπη μια αγορά ενέργειας όπου η προσφορά και η ζήτηση θα λειτουργούν σωστά, τα μηνύματα των τιμών θα συνάδουν με τους πολιτικούς στόχους, οι παράγοντες της αγοράς θα αντιμετωπίζονται σε ισότιμη βάση και η παραγωγή της ενέργειας θα γίνεται με αποτελεσματικό τρόπο. Ενόσω οι τεχνολογίες ωριμάζουν, θα πρέπει να εκτίθενται σταδιακά στις τιμές της αγοράς και η παροχή στήριξης τελικά να διακόπτεται. Στην πράξη, αυτό θα επιφέρει σταδιακή κατάργηση των εγγυημένων τιμολογίων τροφοδότησης και αντικατάστασή τους με πριμοδοτήσεις τροφοδότησης και άλλα μέσα στήριξης που ενθαρρύνουν τους παραγωγούς να ανταποκριθούν στις τάσεις της αγοράς. Η Επιτροπή καλεί επίσης τα κράτη μέλη να συντονίσουν καλύτερα τις στρατηγικές τους για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, ώστε να μειωθεί το κόστος για τους καταναλωτές από πλευράς τιμών και φόρων. Τα καθεστώτα στήριξης θα πρέπει να εναρμονιστούν περισσότερο μεταξύ τους.

2.7 Η ανακοίνωση, αν και δεν είναι νομικά δεσμευτική, ορίζει εντούτοις τις βασικές αρχές που θα εφαρμόζει η Επιτροπή κατά την αξιολόγηση των δημόσιων παρεμβάσεων σχετικά με τα καθεστώτα στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, τους μηχανισμούς δυναμικότητας και τα μέτρα για την προσαρμογή της καταναλωτικής ζήτησης. Οι αρχές αυτές θα έχουν, συνεπώς, αντίκτυπο στον τρόπο εφαρμογής των κανόνων της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις και της νομοθεσίας της ΕΕ για την ενέργεια. Η Επιτροπή σκοπεύει, εξάλλου, να προτείνει νομοθετικά μέτρα για να εξασφαλίσει την πλήρη εφαρμογή των αρχών αυτών.

3. Οι παρατηρήσεις της ΕΟΚΕ

3.1 Η ΕΟΚΕ έχει δηλώσει επανειλημμένα ότι θεωρεί την εσωτερική αγορά ενέργειας ως ευκαιρία και ότι είναι απαραίτητο να εξασφαλιστεί η βέλτιστη λειτουργία της προς όφελος τόσο των βιομηχανικών όσο και των οικιακών καταναλωτών, με την εκ του σύνεγγυς συμμετοχή των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών και με στόχο την πρόληψη και την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας⁽¹⁾.

Προς μια ενιαία αγορά: κατάργηση των συνόρων

3.2 Η ΕΟΚΕ επικριμάζει ανέκαθεν τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς στον τομέα της ενέργειας. Υπενθυμίζει μάλιστα ότι γι' αυτό υποστηρίζει κατ' αρχήν τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής ενεργειακής κοινότητας, η οποία θα επιτρέψει τη βέλτιστη ενίσχυση της κοινής διακυβέρνησης των ενεργειακών θεμάτων με την προαγωγή της αλληλεγγύης, της συνεργασίας και της ολοκλήρωσης, ιδίως στην περίπτωση της αγοράς και των υποδομών.

3.3 Δεν μπορεί να υπάρξει εσωτερική αγορά όσο εξακολουθούν να υφίστανται «εθνικά σύνορα» στο εμπόριο ενέργειας: η διασυνοριακή δυναμικότητα θα πρέπει, συνεπώς, να αντιμετωπίζεται όπως αντιμετωπίζονται οι γραμμές ή οι αγωγοί που δεν διασχίζουν τα σύνορα. Η ανακοίνωση θα πρέπει να τονίσει ότι, πέρα από τις διαφορές των εθνικών ρυθμίσεων, ένα άλλο σημαντικό εμπόδιο που παραμένει για τη *de facto* κατάργηση των φραγμών στην εσωτερική αγορά ενέργειας είναι η πρόσβαση στη διασυνοριακή δυναμικότητα. Για παράδειγμα, η γενίκευση της μεθόδου καθορισμού των τιμών «εισόδου-εξόδου» («entry-exit») και καταμερισμού της δυναμικότητας μεταφοράς σε όλα τα κράτη μέλη θα μπορούσε να τονώσει το διασυνοριακό εμπόριο και είναι προτιμότερη από τη μέθοδο «από σημείο σε σημείο» («point-to-point»), διότι παρέχει κίνητρα στους ΔΣΜ (Διαχειριστές Συστημάτων Μεταφοράς) να επενδύσουν στην εξάλειψη των σημείων συμφόρησης της ενέργειας που υπάρχουν στα σύνορα των περιοχών που εξυπηρετούν. Αυτό θα ωφελήσει όλους τους παράγοντες της αγοράς, συμπεριλαμβανομένων όσων δραστηριοποιούνται στην αγορά διαλειπουσών ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Πέρα από το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Διαχειριστών Συστημάτων Μεταφοράς (ΕΔΔΣΜ/ENTSO), η Επιτροπή και ο Οργανισμός Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας (ACER) πρέπει επίσης να επανεξετάσουν τους μηχανισμούς καταμερισμού και να επιβάλουν ευθύνες στους ΔΣΜ όσον αφορά τα χρηματιστήρια ενέργειας. Απαιτείται αξιολόγηση προκειμένου να διασφαλιστεί ότι δεν υπάρχει στα εθνικά σύνορα κανένα «τεχνητό σημείο συμφόρησης» που περιορίζει τις ροές ενέργειας μεταξύ των κρατών μελών. Αυτά τα «τεχνητά σημεία συμφόρησης» ενδέχεται να έχουν δημιουργηθεί είτε λόγω εθνικών πολιτικών προστατευτισμού που αποσκοπούν στην επιβολή ενιαίων εγχώριων δασμών, είτε λόγω ενδεχόμενων καταχρηστικών εμπορικών πρακτικών των εθνικών ΔΣΜ που εξωθούν τα εγχώρια σημεία συμφόρησης στα σύνορα των περιοχών που εξυπηρετούν. Αυτοί οι κανόνες θα ενθαρρύνουν τους ΔΣΜ να κατευθύνουν τις επενδύσεις τους σε καλύτερες διασυνοριακές διασυνδέσεις των δικτύων μετάδοσης.

3.4 Η ΕΟΚΕ ζητεί την ενίσχυση των ηλεκτρικών διασυνδέσεων για να ολοκληρωθεί η εσωτερική αγορά ενέργειας. Η ΕΟΚΕ στηρίζει όλες τις πρωτοβουλίες διευκόλυνσης της χρήσης και της απόδοσης των δικτύων ηλεκτρικής ενέργειας δεδομένης της ανάπτυξης των ανανεώσιμων πηγών: επικροτεί δε τα βήματα συνεργασίας όπως το δίκτυο Coreso, μια πρώιμη μορφή δικτύου διανομής ηλεκτρικής ενέργειας σε ευρωπαϊκή κλίμακα.

Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και επάρκεια παραγωγής

3.5 Επιπροσθέτως, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει σταθερά την αύξηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας⁽²⁾ και επικριμάζει τους στόχους του χάρτη πορείας για το 2050.

⁽¹⁾ ΕΕ C 133 της 9.5.2013, σ. 27-29· ΕΕ C 68 της 6.3.2012, σ. 15-20· ΕΕ C 341 της 21.11.2013, σ. 21-26.

⁽²⁾ ΕΕ C 77 της 31.3.2009, σ. 43-48· ΕΕ C 44 της 15.2.2013, σ. 133-139· ΕΕ C 229 της 31.7.2012, σ. 126-132.

3.6 Οι μηχανισμοί στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας τέθηκαν σε εφαρμογή όταν το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών στην αγορά ήταν χαμηλό και οι τεχνολογίες βρίσκονταν ακόμη σε πρώιμο στάδιο. Σήμερα, το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών στο ενεργειακό μείγμα έχει αυξηθεί σημαντικά και θα συνεχίσει να αυξάνεται μακροπρόθεσμα. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η δημόσια παρέμβαση θα πρέπει να αξιολογείται, με δέουσα τήρηση της αρχής της επικουρικότητας, όσο περισσότερο ωριμάζουν οι ενεργειακές πηγές και τεχνολογίες· πιστεύει, όμως, ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα πρέπει να δώσει σαφή ορισμό της «ώριμης πηγής ενέργειας» και να τον αναθεωρεί υπό το φως της μελλοντικής τεχνολογικής προόδου. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει, ακόμη, ότι η αξιολόγηση και η προσαρμογή των καθεστώτων στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα πρέπει να εγγυώνται ότι οι καταναλωτές, και ιδιαίτερα οι πλέον ευάλωτοι, μπορούν να ωφεληθούν πλήρως από την ευρωπαϊκή αγορά ηλεκτρικής ενέργειας. Η ΕΟΚΕ συνιστά να υπάρξει μέριμνα ώστε αυτή η προσαρμογή της στήριξης να μην δυσχεράνει την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Η ΕΟΚΕ συνιστά στην Επιτροπή να προσέξει αυτήν την πτυχή κατά τη χάραξη των νέων κατευθυντήριων γραμμών της ΕΕ για τις κρατικές ενισχύσεις στους τομείς του περιβάλλοντος και της ενέργειας.

3.7 Βάσει της ίδιας συλλογιστικής, η στήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα πρέπει μεν να καταργηθεί σταδιακά ενόσω ωριμάζουν οι τεχνολογίες, αλλά παράλληλα να συντονίζεται καταλλήλως, με την ανάπτυξη μιας λειτουργικής αγοράς εκπομπών. Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι η στήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα πρέπει να είναι ευέλικτη, αναλογική, φθίνουσα και ανταγωνιστική, και να επιτρέπει στις ανανεώσιμες πηγές να ανταποκρίνονται ολοένα και καλύτερα στα μηνύματα της αγοράς και να ανταγωνίζονται με τις συμβατικές μονάδες. Η άμεση στήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας θα πρέπει να αντικατασταθεί σταδιακά από μια εύρυθμη λειτουργούσα αγορά εμπορίας εκπομπών και τελικά να καταργηθεί.

3.8 Η ΕΟΚΕ επικροτεί τις πρωτοβουλίες της Επιτροπής για «εξευρωπαϊσμό» της στήριξης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Η Επιτροπή θα πρέπει να διευκολύνει περισσότερο τους μηχανισμούς συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών για την προώθηση της διασυνοριακής στήριξης, που σήμερα χρησιμοποιούνται ελάχιστα. Ο «εξευρωπαϊσμός» της στήριξης είναι δύσκολο να υλοποιηθεί όσο τα κράτη μέλη έχουν τη δυνατότητα να αναπτύσσουν χωριστές πολιτικές, να «παρασιτούν» εις βάρος των άλλων ή να επιβάλλουν αρνητικούς περιορισμούς σε γειτονικές χώρες (π.χ. η στήριξη για την ταχεία ανάπτυξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στη Γερμανία δημιουργεί κυκλικές ροές στην Πολωνία και στη Δημοκρατία της Τσεχίας, με αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους της ηλεκτρικής ενέργειας σε αυτές τις χώρες για την εξισορρόπηση και την ασφάλεια του εφοδιασμού). Είναι ευκολότερο να αντιμετωπιστούν αυτά τα προβλήματα τώρα, όσο το σύστημα είναι ακόμη σχετικά πρόσφατο, παρά αργότερα, όταν θα έχει γίνει εντονότερη η εξάρτηση από την πεπατημένη.

3.9 Ένα ιδιαίτερα ανησυχητικό στοιχείο όσον αφορά τη διασύνδεση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας είναι το γεγονός ότι η παραγωγή τους είναι διαλείπουσα και απαιτεί δυναμικότητες εξισορρόπησης, εφεδρείας ή αποθέματος. Στην ανακοίνωση τονίζεται ότι, υπάρχει κίνδυνος, τα κράτη μέλη να στηρίζουν στην πραγματικότητα μη αποδοτικές μονάδες παραγωγής ή να επιδοτούν τα ορυκτά καύσιμα. Το πρόβλημα θα πρέπει να αμβλυνθεί, κατ' αρχάς, με την ανάπτυξη αποτελεσματικών ενδοημερησίων αγορών, αγορών εξισορρόπησης και αγορών βοηθητικών υπηρεσιών. Αν οι αγορές αυτές είναι πράγματι αποτελεσματικές και λειτουργούν διασυνοριακά, με σωστά μηνύματα και ως προς τις τιμές, μπορεί τελικά να ρυθμίσουν την αγορά σε βαθμό που να μην χρειάζεται πια μηχανισμός πρόσθετης δυναμικότητας. Όλοι αυτοί οι μηχανισμοί αξιοποίησης των αποθεμάτων και της εφεδρικής δυναμικότητας πρέπει να είναι «στραμμένοι προς την αγορά, τεχνολογικά ουδέτεροι, χωρίς διακρίσεις και ανοιχτοί σε διασυνοριακή συμμετοχή»⁽³⁾.

3.10 Τα πρότυπα και οι μηχανισμοί για την εξασφάλιση επάρκειας παραγωγής ποικίλλουν σήμερα μεταξύ των κρατών μελών, ακριβώς όπως διαφέρουν και τα προβλήματα σχετικά με την εξισορρόπηση μεταξύ προσφοράς και ζήτησης. Η δημόσια παρέμβαση είναι απαραίτητη για να υπάρχει ασφάλεια εφοδιασμού και να δημιουργηθούν αποθέματα σε εθνική κλίμακα. Ωστόσο, καθώς οι αγορές γίνονται όλο και πιο διασυνδεδεμένες και αλληλεξαρτώμενες και προκειμένου να αποφευχθεί η συνύπαρξη διαφορετικών κατακερματισμένων συστημάτων, θα πρέπει να ενθαρρυνθεί η διαβούλευση και η συνεργασία μεταξύ των χωρών, ιδίως στους κόλπους της ομάδας συντονισμού για την ηλεκτρική ενέργεια, και η Επιτροπή θα πρέπει να εξετάσει κατά πόσο είναι εφικτή μια ευρωπαϊκή αγορά δυναμικότητας παραγωγής, με βάση τις θετικές εμπειρίες που υπάρχουν μέχρι σήμερα.

Δημόσια παρέμβαση

3.11 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με την Επιτροπή ότι οι δημόσιες παρεμβάσεις διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των στόχων της πολιτικής της ΕΕ για την ενέργεια και το κλίμα. Εκτιμά πως η μεγαλύτερη αξιοποίηση των δημόσιων παρεμβάσεων δεν συνίσταται απαραίτητα στη συστηματική μείωση ή επέκτασή τους, αλλά στη βελτιστοποίηση των δημόσιων προσπαθειών. Πιστεύει ότι οι παρεμβάσεις αυτού του είδους πρέπει να διαδραματίζουν ακόμη πιο σημαντικό ρόλο στην καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας. Θεωρεί ότι πρέπει να αξιοποιηθούν περισσότερο οι δημόσιες παρεμβάσεις σε αυτό το πεδίο και καλεί την Επιτροπή να παρουσιάσει σχετικές προτάσεις και πρωτοβουλίες.

3.12 Η ΕΟΚΕ θα ήθελε, ωστόσο, να τονίσει πόσο σημαντικό είναι να εξασφαλιστεί η συνεκτικότητα των δημόσιων παρεμβάσεων εθνικού, περιφερειακού και τοπικού επιπέδου στην Ευρώπη· σε ορισμένες περιπτώσεις, οι παρεμβάσεις αυτές ενδέχεται να αποδειχθούν αντιπαραγωγικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

⁽³⁾ Eurelectric, 17 Ιανουαρίου 2014.

3.13 Ταυτόχρονα, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το ενεργειακό μείγμα αποτελεί τμήμα της εθνικής κυριαρχίας, εφόσον δεν στρεβλώνει σημαντικά τον ανταγωνισμό και συνάδει με τους κανονισμούς περί κρατικών ενισχύσεων. Επειδή αυτού του είδους οι παρεμβάσεις έχουν αντίκτυπο σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα πρέπει να ενισχυθεί η συνεργασία και ο συντονισμός μεταξύ των κρατών μελών, ιδίως στους κόλπους της ομάδας συντονισμού για την ηλεκτρική ενέργεια, προκειμένου να επιτευχθεί μεγαλύτερη συνεκτικότητα σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

3.14 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει εν προκειμένω ότι θα ήταν σκόπιμο να κάνει η Επιτροπή σαφή διάκριση μεταξύ δημόσιων παρεμβάσεων και κρατικών ενισχύσεων.

3.15 Οι δημόσιες παρεμβάσεις έχουν αντίκτυπο στο κόστος και στις τιμές της ενέργειας. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι είναι δύσκολο να προσδιοριστεί το κόστος της κάθε ενεργειακής τεχνολογίας σε συγκρίσιμη βάση και να εκτιμηθεί έτσι το απαιτούμενο επίπεδο της δημόσιας στήριξης. Η ΕΟΚΕ θα εξετάσει προσεκτικά σε μελλοντική γνωμοδότηση την έκθεση και την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις τιμές και το κόστος της ενέργειας στην Ευρώπη που δημοσιεύθηκαν στις 22 Ιανουαρίου 2014. Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει τη σύστασή της να συμπεριλάβει η Επιτροπή σε αυτήν την έκθεση μία ανάλυση της ενεργειακής φτώχειας στην ΕΕ, καθώς και μία ευρωπαϊκή στρατηγική και έναν χάρτη πορείας για την καταπολέμησή της.

3.16 Όσο πιο ενοποιημένη, πιο στέρεα και πιο ευέλικτη θα είναι η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας, τόσο πιο εξασφαλισμένη θα είναι η σταθερότητά της και τόσο μικρότερη ανάγκη θα υπάρχει για διάφορες μορφές ειδικής ή προσωρινής δημόσιας παρέμβασης, οι οποίες σήμερα δημιουργούν προβλήματα συντονισμού.

Ανταγωνιστικότητα

3.17 Η Επιτροπή ορθώς υπογράμμισε ζητήματα όπως η ασφάλεια εφοδιασμού ή η μείωση της ανταγωνιστικότητας των τιμών στην οικονομία της ΕΕ, τα οποία δεν είναι πάντοτε συμβατά με τους στόχους «20-20-20» ή τους στόχους για το 2050. Πιο συγκεκριμένα, η επίτευξη των στόχων της δέσμης για το κλίμα αυξάνει το κόστος της ενέργειας για τους ιδιώτες και τη βιομηχανία, μειώνοντας έτσι την ανταγωνιστικότητα. Η στήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, από την άλλη πλευρά, μπορεί να οδηγήσει σε υπερβολικά χαμηλές τιμές της ηλεκτρικής ενέργειας στην αγορά χονδρικής και να στρεβλώσει τα μηνύματα για επενδύσεις σε εφεδρική δυναμικότητα. Τα μέσα για την επίτευξη των στόχων «20-20-20» πρέπει να παρακολουθούνται δρόμους, ώστε να διασφαλιστεί ότι οι στρεβλώσεις δεν υπερκαλύπτουν τα οφέλη.

3.18 Ταυτόχρονα, η πρόταση της Επιτροπής να προωθηθούν μακροπρόθεσμες συμβάσεις μεταξύ παραγωγών και μελλοντικών τελικών καταναλωτών για την κατασκευή νέων σταθμών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ανταγωνιστικότητα των βιομηχανιών υψηλής έντασης ενέργειας, εγείρει πρόσθετες ανησυχίες. Η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι υπάρχει κίνδυνος αποκλεισμού από την αγορά, καθώς και ότι αυτές οι συμβάσεις θα πρέπει να εξετάζονται προσεκτικά για να εξακριβωθεί κατά πόσον τα οφέλη υπερβαίνουν το κόστος και κατά πόσον πλήττουν τον ανταγωνισμό. Εξάλλου, οι καταναλωτές υψηλής έντασης ενέργειας συνήθως ενδιαφέρονται περισσότερο για τους σταθμούς που λειτουργούν με συμβατικά καύσιμα, οι οποίοι εξασφαλίζουν αξιόπιστο ενεργειακό εφοδιασμό. Η στήριξη των τελευταίων μπορεί να αντιστρατεύεται άλλες πολιτικές της ΕΕ, από τη στήριξη των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας μέχρι τη συμμόρφωση με την οδηγία περί βιομηχανικών εκπομπών. Σε ακραίες καταστάσεις, ο υπεύθυνος για τη λήψη της απόφασης θα περιέλθει σε πολύ αμήχανη θέση αν, για οποιονδήποτε λόγο, ο βιομηχανικός καταναλωτής αποφασίσει τελικά να μετεγκατασταθεί.

Ενίσχυση του ρόλου των καταναλωτών/καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας

3.19 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί πλήρως ότι η εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας δεν αποτελεί αυτοσκοπό. Η αγορά ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να ωφελεί τους πάντες, ιδίως δε τους πιο ευάλωτους. Η ολοκλήρωσή της είναι αναγκαία, καθότι η αγορά είναι σήμερα εξαιρετικά κατακερματισμένη. Αυτό έχει αρνητικό αντίκτυπο στην ελευθερία των Ευρωπαίων καταναλωτών να επιλέξουν προμηθευτή και στον προϋπολογισμό τους (επειδή οι τιμές είναι υπερβολικά υψηλές), καθώς και στην ασφάλεια ενεργειακού εφοδιασμού της Ευρώπης και στις προσπάθειές της για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και την ενεργειακή μετάβαση. Η ενεργειακή πολιτική της ΕΕ θα πρέπει να ενισχύσει τις προσπάθειες για την εξάλειψη της ενεργειακής φτώχειας.

3.20 Η ανταπόκριση στη ζήτηση και η ενεργειακή απόδοση, οι οποίες παρέχουν τεράστιες δυνατότητες για τη μείωση των περιόδων αιχμής της κατανάλωσης, παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αναξιοποίητες παρά την τεχνολογική πρόοδο. Η ΕΟΚΕ συνιστά εντόνως την ενθάρρυνση της ανάληψης πρωταγωνιστικού ρόλου από τους καταναλωτές για τη διαμόρφωση του «ενεργειακού βίου» τους. Τεχνολογίες όπως οι έξυπνοι μετρητές πρέπει να σχεδιάζονται πραγματικά για όλους τους καταναλωτές, συμπεριλαμβανομένων των πιο ευάλωτων, και να είναι πλήρως αποτελεσματικές και χρήσιμες, παρέχοντας σαφείς και διαφανείς πληροφορίες χωρίς πρόσθετο κόστος και συμβάλλοντας έτσι στην έξυπνη προσαρμογή της ενεργειακής ζήτησης (εξασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ασφάλεια και την εμπιστευτικότητα των δεδομένων). Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης στον τομέα της ενέργειας (πρωτίστως δε όσον αφορά τα νοήμονα εργαλεία και την αποθήκευση ενέργειας).

3.21 Η δημόσια παρέμβαση έχει επίσης ζωτική σημασία επειδή η ανταπόκριση από την πλευρά της ζήτησης και η διαχείριση της ζήτησης συχνά επιβαρύνουν υπέρ το δέον τους ευάλωτους καταναλωτές. Ο τύπος στήριξης που παρέχεται στους ευάλωτους καταναλωτές πρέπει, συνεπώς, να είναι προσαρμοσμένος στην ιδιαίτερη κατάσταση του καθενός τους και τα κριτήρια επιλεξιμότητας να είναι δίκαια και προβλέψιμα.

3.22 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι οι τεχνολογίες διαχείρισης της ζήτησης/ανταπόκρισης από την πλευρά της ζήτησης δεν αρκούν από μόνες τους για την προσαρμογή και τη μείωση της ζήτησης. Η ΕΟΚΕ έχει συστήσει να αυξηθούν οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης και ενεργοποίησης του κοινού σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσω διαφόρων πρωτοβουλιών υποστηριζόμενων από ένα ταμείο ενεργειακής αλληλεγγύης⁽⁴⁾. Στήριζει δε τα έργα που αποσκοπούν στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων (με επαγγελματική ενεργειακή πιστοποίηση), ώστε να αντιμετωπιστεί η «διαρροή ενέργειας» από τα κτίρια και να καταργηθεί σταδιακά η πώληση ή η ενοικίαση αυτών των κτιρίων.

3.23 Οι Ευρωπαίοι καταναλωτές ενέργειας περιλαμβάνονται μεταξύ των πλέον δυσαρεστημένων από την αγορά. Μερικά από τα σημαντικότερα ζητήματα που πρέπει να διευθετηθούν από την πλευρά των καταναλωτών, για να υποστηριχθεί η ανάπτυξη μιας εύρυθμα λειτουργούσας αγοράς ενέργειας, είναι: η πρόσβαση στην ενέργεια· η αντικειμενική και αξιόπιστη ενημέρωση για τις προσφορές, συμπεριλαμβανομένων ανεξάρτητων συγκρίσεων· η διαφάνεια ως προς τους όρους των συμβάσεων· η προστασία από παραπλανητικές και επιθετικές πρακτικές· η καθιέρωση ενιαίου κέντρου πληροφόρησης· η παροχή κατανοητών πληροφοριών στους καταναλωτές· η αποτελεσματική εφαρμογή της οδηγίας για την ενεργειακή απόδοση· η ευκολία αλλαγής παρόχου· τα αποτελεσματικά ένδικα μέσα για τις περιπτώσεις δικαιολογημένων διαμαρτυριών⁽⁵⁾· και τα μέτρα για την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας. Η ανεξάρτητη παρακολούθηση των ενεργειακών αγορών έχει επίσης θεμελιώδη σημασία για την εγγύηση του υγιούς ανταγωνισμού και το όφελος των καταναλωτών. Η πρόοδος σε αυτά τα θέματα ίσως να αυξήσει την ευρύτερη κοινωνική και πολιτική υποστήριξη των ενεργειακών πολιτικών της ΕΕ.

3.24 Η ΕΟΚΕ είναι υπέρ της τοπικής παραγωγής ανανεώσιμων πηγών ενέργειας από τους καταναλωτές («παραγωγούς-καταναλωτές» ή «prosumers»⁽⁶⁾). Το φαινόμενο αυτό αναπτύσσεται ραγδαία σε πολλές χώρες, ιδιαίτερα στη Γερμανία και το Ηνωμένο Βασίλειο, και είναι μείζονος σημασίας για το ενεργειακό ισοζύγιο, τον φθηνότερο ενεργειακό εφοδιασμό και τη μείωση των εκπομπών CO₂ στην Ευρώπη. Ο ρόλος των «prosumers» στην αγορά ενέργειας συνδέεται με την καταπολέμηση της ενεργειακής φτώχειας. Χάρη στα έξυπνα δίκτυα και στους έξυπνους μετρητές ηλεκτρισμού, ένας «prosumer» μπορεί να ανταλλάσσει τις ενεργειακές υπηρεσίες που παράγονται από έναν μικρό σταθμό. Μέχρι το τέλος του 2020 στο Ηνωμένο Βασίλειο θα υπάρχουν γύρω στα 8 εκατομμύρια εγκαταστάσεις αυτού του τύπου, που θα παράγουν περίπου 40 GW ηλεκτρικής ενέργειας. Ο αριθμός των απασχολούμενων θα υπερβαίνει τις 100 000. Οι «prosumers» θα πρέπει να λάβουν δημόσια στήριξη για την άρση των νομοθετικών εμποδίων και χρηματοδοτική/επιχειρησιακή στήριξη με τη μορφή υπηρεσιών συναρμολότητας και συντήρησης, ιδίως όσον αφορά τις επενδύσεις. Θα πρέπει ωστόσο να θεσπιστούν επίσης αποτελεσματικές ρυθμίσεις οι οποίες θα εγγυώνται πως οι «prosumers» θα λογοδοτούν δεόντως για κάθε ανισορροπία που προκαλούν ενδεχομένως κατά την παροχή ενέργειας στο σύστημα και, ταυτόχρονα, θα θέτουν αγορακεντρικά μέσα και μηχανισμούς τιμολόγησης που θα τους ενθαρρύνουν να μειώσουν αυτές τις ανισορροπίες.

3.25 Η ηλεκτρική ενέργεια δεν είναι ένα αγαθό σαν τα άλλα· είναι ζωτικό δημόσιο αγαθό που πρέπει να έχει την ανάλογη διαχείριση. Για λόγους γενικού οικονομικού συμφέροντος, τα κράτη μέλη μπορούν να συνδέσουν την ηλεκτρική ενέργεια με κάποιες υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας. Η ΕΟΚΕ έχει ζητήσει επανειλημμένα να συμπεριληφθεί η καθολική πρόσβαση στην ενέργεια στους στόχους της πολιτικής της ΕΕ για την ενέργεια και να κατοχυρωθεί από τη Συνθήκη. Η ΕΟΚΕ τονίζει, συνεπώς, ότι πρέπει να υπάρξει μέριμνα ώστε να διασφαλιστεί ότι, όταν επιβάλλονται υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας από τα κράτη μέλη χάριν του κοινού συμφέροντος και δυνάμει της οδηγίας 2009/72/ΕΚ (οι οποίες, όπως ορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφοι 2 και 3 της εν λόγω οδηγίας, είναι ιδίως η ασφάλεια, η πρόσβαση στην ενέργεια και διη σε προσιτές τιμές, η τακτική παροχή, η ποιότητα και η τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και η προστασία του περιβάλλοντος), οι υποχρεώσεις αυτές δεν θα αποδυναμώνονται κατά τη διαδικασία εξορθολογισμού των δημόσιων παρεμβάσεων, σύμφωνα με τις αρχές του ανταγωνισμού. Η ΕΟΚΕ ζητεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επαρτυπεί πλήρως για την παρακολούθηση αυτού του θέματος και να υποβάλλει κάθε χρόνο αναφορά για αυτή τη ζωτική πτυχή, όχι μόνο συμπεριλαμβανοντας στην ετήσια έκθεσή της για την εσωτερική αγορά λεπτομερέστερη και βαθύτερη αξιολόγηση του τρόπου με τον οποίο τα κράτη μέλη εκπληρώνουν τις υποχρεώσεις δημόσιας υπηρεσίας, αλλά και προωθώντας ειδικές πρωτοβουλίες για τη μεγαλύτερη εγγύηση –ή ακόμη και για την ενίσχυση– αυτών των υποχρεώσεων στην Ευρώπη.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 341 της 21.11.2013, σ. 21-26

⁽⁵⁾ Consumer rights in electricity and gas market (Τα δικαιώματα των καταναλωτών στην αγορά ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου), έγγραφο θέσεων του ΕΓΕΚ, Δεκέμβριος 2013.

⁽⁶⁾ Οι «prosumers» είναι μικροί, ανεξάρτητοι παραγωγοί ηλεκτρικής ενέργειας, συχνά με μικρές εγκαταστάσεις στην αυλή του σπιτιού τους (π. χ. μικρές ανεμογεννήτριες, ηλιακούς συλλέκτες, αντλίες ανάκτησης της θερμότητας κλπ.). Χαρακτηριστικό στοιχείο τους είναι ότι η παραγωγή τους μπορεί να προορίζεται για ίδια χρήση ή για πώληση στο ευρύτερο δίκτυο.

Διακυβέρνηση

3.26 Τέλος, η διαφάνεια και η ακεραιότητα στη χονδρική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας έχουν καθοριστική σημασία για την προστασία των συμφερόντων των πάντων, για να αποφευχθεί η υπερβολική επιβάρυνση των τελικών καταναλωτών και να υποστηριχθεί η χρηστή διακυβέρνηση των εταιρειών παροχής ηλεκτρικής ενέργειας, είτε κρατικές είναι αυτές είτε ιδιωτικές. Η Επιτροπή θα πρέπει να αξιολογήσει την εφαρμογή της κατάστασης εφαρμογής του κανονισμού για την ακεραιότητα και τη διαφάνεια στην ενεργειακή αγορά («κανονισμός REMIT») και να προτείνει λύσεις εάν αυτό είναι απαραίτητο. Η διαφάνεια της αγοράς χονδρικής θα καθιστούσε δυνατό τον ταχύ εντοπισμό προβλημάτων όπως οι καταχρηστικές εμπορικές πρακτικές ή οι αντιανταγωνιστικές συμπεριφορές και θα επέτρεπε την παρέμβαση των αρχών ανταγωνισμού.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους ναυτικούς, που τροποποιεί τις οδηγίες 2008/94/ΕΚ, 2009/38/ΕΚ, 2002/14/ΕΚ, 98/59/ΕΚ και 2001/23/ΕΚ»

COM(2013) 798 final — 2013/0390 COD

(2014/C 226/06)

Εισηγητής: ο κ. ΠΟΛΥΖΩΓΟΠΟΥΛΟΣ

Στις 19, 21 και 29 Νοεμβρίου 2013 αντιστοίχως, και σύμφωνα με το άρθρο 153 παράγραφος 2 και το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους ναυτικούς που τροποποιεί τις οδηγίες 2008/94/ΕΚ, 2009/38/ΕΚ, 2002/14/ΕΚ, 98/59/ΕΚ και 2001/23/ΕΚ

COM(2013) 798 final — 2013/0390 COD.

Το ειδικευμένο τμήμα «Μεταφορές, ενέργεια, υποδομές, κοινωνία των πληροφοριών», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 10 Μαρτίου 2014.

Κατά την 497η σύνοδο ολομέλειας, της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 136 ψήφους υπέρ και 4 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση οδηγίας η οποία στοχεύει στη βελτίωση του επιπέδου προστασίας των δικαιωμάτων που κατοχυρώνονται από τον Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ και την εξασφάλιση ισότιμων όρων ανταγωνισμού σε επίπεδο ΕΕ.

1.2 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την προτεινόμενη αντιμετώπιση εξαιρέσεων που δύνανται να περιορίσουν τη δυνατότητα των ναυτικών να απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα με τους εργαζόμενους σε χερσαία επαγγέλματα βάσει του Ευρωπαϊκού εργατικού δικαίου.

1.3 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η πρόταση οδηγίας κινείται στη σωστή κατεύθυνση για την προσέλκυση των νέων της ΕΕ στην ναυτιλιακή και αλιευτική απασχόληση και για βιώσιμες ναυτικές σταδιοδρομίες καθιστώντας τους εν λόγω τομείς πιο ελκυστικούς και εργασιακά ισότιμους με τη χερσαία απασχόληση.

1.4 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η ευέλικτη προσέγγιση της Επιτροπής λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες ενός κρίσιμου τομέα καθώς εξετάζει τέσσερις διακριτές επιλογές πολιτικής και αξιολογεί κατά περίπτωση εάν η διαφορετική μεταχείριση δικαιολογείται αντικειμενικά από τα χαρακτηριστικά του τομέα αποφεύγοντας έτσι λύσεις τύπου «ένα μέγεθος ταιριάζει σε όλα».

1.5 Η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η πρόταση οδηγίας μπορεί να συμβάλει στην προώθηση της απασχόλησης στους τομείς της ναυτιλίας και της αλιείας, στη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας, της κοινωνικής προστασίας και του κοινωνικού διάλογου που είναι γενικοί στόχοι πολιτικής και προβλέπονται στο άρθρο 151 της Συνθήκης για τη λειτουργία της ΕΕ.

1.6 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι σύμφωνα με προπαρασκευαστική μελέτη που διενεργήθηκε στο πλαίσιο της Task Force για την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα στη ναυτιλία το χάσμα προσφοράς-ζήτησης στις χώρες του ΟΟΣΑ ενδέχεται να διευρυνθεί σε 70 000 αξιωματικούς και 221 000 κατώτερους ναυτικούς ⁽¹⁾. Προκειμένου να διατηρηθεί ισοδύναμο με το 2010 το ποσοστό ευρωπαίων αξιωματικών στο παγκόσμιο εργατικό δυναμικό, ο αριθμός τους θα πρέπει να αυξηθεί στα επόμενα 10 έτη κατά 10 % στις δυτικές και 20 % στις ανατολικές χώρες της ΕΕ ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Sulpice, Guy. 2011. «Study on Seafarers Employment: Final Report» European Commission, DG for Mobility and Transport — Directorate C — Maritime transport (MOVE/C1/2010/148/SI2.588190). σελ. 34

⁽²⁾ Ομοίως σ. 35.

1.7 Η ΕΟΚΕ εκτιμά επίσης ότι η πρόταση οδηγίας μπορεί ενισχύσει την ισοτιμία όρων ανταγωνισμού στην ευρωπαϊκή αγορά αντιμετωπίζοντας μια κατάσταση όπου κάποιες επιχειρήσεις απαλλάσσονται από υποχρεώσεις, όπως η ενημέρωση και η διαβούλευση, που είναι υποχρεωτικές για ανταγωνιστικές εταιρίες με έδρα σε άλλα κράτη μέλη. Επισημαίνει την ανάγκη να διασφαλιστούν ισότιμοι όροι ανταγωνισμού ενδοκοινοτικά αλλά και διεθνώς εν όψει του διεθνούς χαρακτήρα των ναυτιλιακών δραστηριοτήτων και του διεθνούς ανταγωνισμού καθώς και τη σημασία αποτελεσματικής αποθάρρυνσης του κοινωνικού ντάμπινγκ και του αθέμιτου ανταγωνισμού. Ωστόσο, δεδομένου ότι πολλές χερσαίες δραστηριότητες υπόκεινται σε διεθνή ανταγωνισμό, το γεγονός ότι υπάρχει ανταγωνισμός και στον ναυτιλιακό τομέα δεν είναι λόγος να εξαιρεθούν οι ναυτικοί από σημαντικά εργασιακά και κοινωνικά δικαιώματα.

1.8 Ωστόσο η ΕΟΚΕ τονίζει ότι η πρόταση οδηγίας δεν μπορεί από μόνη της να τονώσει την ελκυστικότητα της ναυτικής εργασίας και πρέπει να συνδυαστεί με μέτρα και πρωτοβουλίες που έχουν ήδη προταθεί από την ΕΟΚΕ σχετικά με την κατάρτιση, εκπαίδευση, έρευνα, την ενίσχυση της υγιεινής και της ασφάλειας παράλληλα με την τόνωση της επιχειρηματικότητας και της καινοτομίας για την παροχή ασφαλών, αποτελεσματικών και ανταγωνιστικών υπηρεσιών υψηλής ποιότητας.

1.9 Δεδομένου ότι ευρύτατες διαβουλεύσεις και αξιολογήσεις του αντίκτυπου της άρσης των εξαιρέσεων διενεργήθηκαν πολλά χρόνια πριν από την πρόταση οδηγίας, η ΕΟΚΕ συνιστά μετ' επιτάσεως να μειωθεί σε 3 έτη η μεταβατική περίοδος των 5 ετών για να τεθεί σε ισχύ η οδηγία (άρθρο 8 της πρότασης οδηγίας).

2. Εισαγωγή

2.1 Η ευρωπαϊκή ναυτιλία είναι πρωτοπόρος στον κόσμο και παρέχει απασχόληση σε 345 455 ναυτικούς⁽³⁾. Το 30 % περίπου των εμπορικών πλοίων είναι νηολογημένα σε κάποιο κράτος μέλος της ΕΕ ενώ με όρους ολικής χωρητικότητας (GT), η ΕΕ αντιπροσωπεύει ποσοστό 19,2 % του παγκόσμιου στόλου⁽⁴⁾.

2.2 Η αλιεία και η μεταποίηση αλιευτικών προϊόντων δίνουν εργασία σε περισσότερα από 350 000 άτομα με πέντε κράτη μέλη (Δανία, Ισπανία, Γαλλία, Κάτω Χώρες και Ηνωμένο Βασίλειο) να αντιπροσωπεύουν το 60 % της κοινοτικής παραγωγής ενώ ο αλιευτικός κλάδος της ΕΕ παρέχει περίπου 6,4 εκατομμύρια τόνους ψαριών ετησίως⁽⁵⁾.

2.3 Εντούτοις η παγκοσμιοποίηση ειδικά στην παρούσα συγκυρία κρίσης θέτει σοβαρές προκλήσεις για την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα στη ναυτιλία που αναπόφευκτα επηρέασαν ποιοτικά και ποσοτικά διάφορες πτυχές της απασχόλησης.

2.4 Η γενικότερη απορύθμιση της ναυτιλιακής αγοράς εργασίας σταδιακά από τις αρχές της δεκαετίας 1980⁽⁶⁾ συνοδεύτηκε με μείωση του αριθμού Ευρωπαίων ναυτικών, έλλειψη άρτια εκπαιδευμένου προσωπικού και τη ναυτολόγηση προσωπικού από τρίτες χώρες τάσεις που αποδίδονται⁽⁷⁾, εκτός άλλων, σε περιορισμούς σταδιοδρομίας, στη μοναξιά και την απόσταση από την οικογένεια, στην μείωση επαγγελματικής εκτίμησης σε συνδυασμό με την εντύπωση ότι πρόκειται για ανασφαλή εργασία σε υποβαθμισμένες συνθήκες.

2.5 Οι αίτιες των τάσεων αυτών υποβάθμισης εντοπίζονται επίσης στη ζήτηση και στην προσφορά καθώς και στις ανταγωνιστικές πιέσεις στη ναυτιλία που σε μια δύσκολη συγκυρία παγκοσμιοποίησης και διαρθρωτικής κυκλικής κρίσης, εκτός άλλων, πιέζουν τις αμοιβές προς τα κάτω.

3. Η πρόταση οδηγίας

3.1 Η παρούσα πρόταση εισάγει τροποποιήσεις σε οδηγίες⁽⁸⁾ που είναι σε ισχύ και είτε εξαιρούν είτε επιτρέπουν, χωρίς ρητή αιτιολόγηση, στα κράτη μέλη να εξαιρούν ναυτικούς και/ή αλιείς από το πεδίο εφαρμογής τους. Τα κράτη μέλη έχουν προβεί σε διαφορετικές επιλογές όσον αφορά τη χρήση των εξαιρέσεων.

⁽³⁾ SWD/2013/0461 final

⁽⁴⁾ ECSA, Ετήσια Έκθεση 2011-2012

⁽⁵⁾ Eurostat, Στατιστικές Αλιείας, Σεπτέμβριος 2012

⁽⁶⁾ Silos, J. M., Piniella, F., Monedero, J., & Walliser, J. (2012). Trends in the global market for crews: A case study. *Marine Policy*, 36(4), 845–858.

⁽⁷⁾ COM(2006) 275 τελικό Τόμος II-Παράρτημα κεφ. 2.5

⁽⁸⁾ [2008/94/ΕΚ](#) σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη· [2009/38/ΕΚ](#) για τη θέσπιση ευρωπαϊκού συμβουλίου εργαζομένων· [2002/14/ΕΚ](#) περί θεώσεως γενικού πλαισίου ενημερώσεως και διαβουλεύσεως των εργαζομένων· [98/59/ΕΚ](#) για τις ομαδικές απολύσεις· [2001/23/ΕΚ](#) σχετικά με τη διατήρηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων σε περίπτωση μεταβιβάσεων επιχειρήσεων· [96/71/ΕΚ](#) σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών.

3.2 Ειδικότερα, η πρόταση οδηγίας αναγνωρίζει το άνευ όρων δικαίωμα των ναυτικών για ενημέρωση και διαβούλευση σε όλες τις οδηγίες που προηγουμένως προέβλεπαν εξαιρέσεις και παρεκκλίσεις από το εν λόγω δικαίωμα.

3.3 Αναγνωρίζοντας ότι η καλύτερη προσέγγιση μπορεί να διαφέρει από τη μία οδηγία στην άλλη και αξιολογώντας αντίκτυπο, πεδία εφαρμογής και τους λόγους εξαίρεσης επιλέγεται συνδυασμός τεσσάρων επιλογών πολιτικής ως εξής:

— Επιλογή πολιτικής 1: Καμία δράση (οδηγία για την απόσπαση των εργαζομένων).

— Επιλογή πολιτικής 2: Παρέκλιση με εγγύηση ισοδύναμου επιπέδου ασφάλειας (οδηγία για την ενημέρωση και τη διαβούλευση)

— Επιλογή πολιτικής 3: Διαγραφή της εξαίρεσης (οδηγία για την ευρωπαϊκή επιτροπή επιχείρησης και οδηγία για την αφερεγγυότητα)

— Επιλογή πολιτικής 4: προσαρμογή των κανόνων (ειδικές διατάξεις) στις ιδιαιτερότητες του τομέα (οδηγία για τις ομαδικές απολύσεις και οδηγία για τη μεταβίβαση επιχειρήσεων).

4. Πλαίσιο πολιτικής

4.1 Στην Πράσινη Βίβλο «Προς μια μελλοντική θαλάσσια πολιτική για την ένωση»⁽⁹⁾ τίθεται το θέμα της εξαίρεσης των θαλάσσιων τομέων από τμήματα της ευρωπαϊκής εργατικής και κοινωνικής νομοθεσίας και της επανεκτίμησής τους σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους ενώ τονίζεται η σημασία για την ανταγωνιστικότητα των ναυτικών δεξιοτήτων και της αιφόρου ναυτικής απασχόλησης με δεδομένη τη μείωση του αριθμού ευρωπαϊών ναυτικών.

4.2 Η Επιτροπή με την Ανακοίνωση της 10.10. 2007⁽¹⁰⁾, δεσμεύτηκε για τη βελτίωση του νομικού πλαισίου για τα θαλάσσια επαγγέλματα επισημαίνοντας ότι δεν δικαιολογείται η εξαίρεση των εργαζομένων από το πεδίο εφαρμογής ορισμένων οδηγιών που ενδεχομένως δεν είναι πλήρως δικαιολογημένη.

4.3 Στη Γαλάζια Βίβλο για μια ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική επαναλαμβάνεται η δέσμευση της Επιτροπής να επανεξετάσει, σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους, τους τομείς εργατικού δικαίου από τους οποίους εξαιρούνται τα θαλάσσια επαγγέλματα⁽¹¹⁾, ενώ στόχο της ΟΘΠ αποτελεί και η ποσοτική και ποιοτική ενίσχυση των θέσεων εργασίας και των επαγγελματικών προσόντων λόγω της ανησυχητικής μείωσης της απασχόλησης στα ναυτικά επαγγέλματα.

4.4 Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο σε ψήφισμα⁽¹²⁾ του ζήτησε να έχουν πρόσβαση όλοι οι εργαζόμενοι στο ίδιο επίπεδο προστασίας χωρίς να αποκλείονται αυτόματα από το ισχύον πλέγμα προστασίας ορισμένες ομάδες, όπως συμβαίνει συχνά με τους ναυτικούς, τους εργαζόμενους σε πλοία ή/και πλωτές μονάδες, και να εφαρμοστεί αποτελεσματική νομοθεσία για όλους, ανεξάρτητα από τον χώρο εργασίας τους.

4.5 Η Επιτροπή πρόσφατα επιβεβαίωσε το στόχο της να αυξηθεί ο αριθμός και η ποιότητα των θέσεων απασχόλησης στον τομέα της ναυτιλίας στην ανακοίνωσή της για τη «Γαλάζια ανάπτυξη»⁽¹³⁾ και στη διακήρυξη της Λεμεσού που εγκρίθηκε από τους αρμόδιους για την ΟΘΠ υπουργούς⁽¹⁴⁾.

5. Παρατηρήσεις

5.1 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι η πρόταση Οδηγίας που εκπονήθηκε μετά από εκτεταμένες ειδικές και γενικές διαβουλεύσεις, απορρέει ευθέως από το προαναφερόμενο πλαίσιο πολιτικής και αποτελεί λογικό επιστέγασμα δεδηλωμένων στόχων, δεσμεύσεων και ανησυχιών που συνδέονται με το μέλλον των θαλάσσιων επαγγελμάτων με στόχο ένα αποτελεσματικό ρυθμιστικό πλαίσιο το οποίο θα λαμβάνει υπόψη το παγκόσμιο πλαίσιο της ναυτιλίας.

⁽⁹⁾ COM(2006) 275 της 7.6.2006 κεφ. 2.5.

⁽¹⁰⁾ COM(2007) 591 της 10.10.2007

⁽¹¹⁾ COM(2007) 575 της 10.10.2007

⁽¹²⁾ 2007/2023(INI) της 11.7.2007

⁽¹³⁾ COM(2012) 494 τελικό της 13.9.2012

⁽¹⁴⁾ Διακήρυξη της Λεμεσού, 7 .10. 2012.

5.2 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι πρόταση Οδηγίας συνάδει με άλλες πολιτικές και οριζόντιους στόχους όπως η στρατηγική 2020, ιδίως όσον αφορά την απασχόληση, και η Ατζέντα για νέες δεξιότητες και θέσεις εργασίας ⁽¹⁵⁾ με βασικές δράσεις την ποιοτική βελτίωση των συνθηκών εργασίας και, ιδίως, την επανεξέταση της υφιστάμενης νομοθεσίας με στόχο ένα πιο έξυπνο νομικό πλαίσιο για την απασχόληση, την υγεία και ασφάλεια στην εργασία.

5.3 Η ΕΟΚΕ έχει ήδη επισημάνει την εξαίρεση ναυτικών και αλιέων από την ευρωπαϊκή κοινωνική νομοθεσία και την ανάγκη να σταματήσουν, ανεξάρτητα από τους λόγους, όπου κρίνεται σκόπιμο οι διακρίσεις, και προέτρεψε την Επιτροπή να επανεξετάσει τις εξαιρέσεις σε στενή συνεργασία με τους κοινωνικούς εταίρους ⁽¹⁶⁾.

5.4 Σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις ⁽¹⁷⁾ η ΕΟΚΕ έχει επίσης προβεί σε καιρίες επισημάνσεις και συστάσεις επί σειρά ζητημάτων συναφών με την ευρωπαϊκή θαλάσσια πολιτική και έχει τοποθετηθεί λεπτομερώς σε γενικά ζητήματα εργασιακής και κοινωνικής πολιτικής που αφορούν στα θαλάσσια επαγγέλματα αλλά και ειδικότερα σε ζητήματα εκπαίδευσης/κατάρτισης/πιστοποίησης, πρόσληψης, και ασφάλειας στη θάλασσα αναδεικνύοντας την ανάγκη προσέλκυσης και παραμονής των νέων σε ναυτικές σταδιοδρομίες, μέσω της διασφάλισης υψηλού επιπέδου τεχνογνωσίας και εξειδίκευσης στον ευρωπαϊκό ναυτιλιακό όμιλο (maritime cluster).

5.5 Ιδιαίτερα επίκαιρες παραμένουν, εκτός άλλων, συστάσεις της ΕΟΚΕ σχετικά με τους ανθρώπινους πόρους, τη ναυτική τέχνη και τη ναυτιλιακή τεχνογνωσία που περιέχονται στη γνωμοδότηση της με θέμα «Στρατηγικοί στόχοι και συστάσεις πολιτικής της ΕΕ για τις θαλάσσιες μεταφορές μέχρι το 2018» καθώς επίσης και οι συστάσεις της για την καταπολέμηση της θαλάσσιας πειρατείας ⁽¹⁸⁾ η οποία όπως και η ποινικοποίηση των ναυτικών λειτουργεί αποτρεπτικά για τα θαλάσσια επαγγέλματα.

5.6 Η ΕΟΚΕ παρατηρεί ότι ο ευρύς κύκλος γενικών και ειδικών διαβουλεύσεων ανέδειξε διισταμένες απόψεις ως προς το εάν και ποιες εξαιρέσεις δικαιολογούνται ενώ κατεγράφη σύγκλιση ως προς την ανάγκη ίσων όρων ανταγωνισμού και το ρόλο που μπορεί να διαδραματίσει η κοινοτική νομοθεσία. Όμως, η ΕΟΚΕ λυπάται που — παρά τις έγγραφες διαβουλεύσεις — το θέμα δεν τέθηκε στην ημερήσια διάταξη της Επιτροπής Κοινωνικού Διαλόγου.

5.7 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει την επισήμανση της Task Force για την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα στη ναυτιλία ⁽¹⁹⁾ ότι εξελίξεις στην τεχνολογία επικοινωνιών δεν δικαιολογούν πλέον εξαιρέσεις που ενδέχεται να αιτιολογούνται με επίκληση της πλανόδιας φύσης των πλοίων και δυσκολίες επικοινωνίας με ποντοπόρα σκάφη κυρίως σχετικά με την ενημέρωση και τη διαβούλευση.

5.8 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η τεχνολογία πληροφοριών και επικοινωνιών (ΤΠΕ) εφαρμόζεται σταδιακά στα πλοία ενώ σε ορισμένες περιπτώσεις θα απαιτηθεί χρόνος για την πλήρη εφαρμογή της λόγω τεχνικών δυσκολιών ειδικά για τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις και προτρέπει την Επιτροπή να διαμορφώσει σχετικό πλαίσιο μέτρων στήριξης επενδύσεων και κατάρτισης στον τομέα αυτό για την αποτελεσματική εφαρμογή της πρότασης Οδηγίας.

5.9 Η ΕΟΚΕ υπενθυμίζει ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πρωτοπόρος σε θέματα εργασιακών δικαιωμάτων και προτρέπει την Επιτροπή να ηγηθεί των προσπαθειών για την αναβάθμιση διεθνών προτύπων με στόχο την κύρωση της Σύμβασης Ναυτικής Εργασίας της ΔΟΕ (ΣΝΕ 2006) από όλα τα κράτη μέλη, τη διασφάλιση ευρείας διεθνούς συνεργασίας για ένα αποτελεσματικότερο σύστημα εφαρμογής, την τήρηση των ελάχιστων προτύπων της ΔΟΕ από όλες τις χώρες που έχουν προσυπογράψει τη ΣΝΕ, καθώς και την αύξηση του αριθμού χωρών που θα την κυρώσουν. Πρέπει να υπογραμμιστεί ότι, παρόλο που η ΕΟΚΕ υποστηρίζει τη ΣΝΕ 2006, αναγνωρίζεται ότι η σύμβαση αυτή δεν παρέχει τα ίδια δικαιώματα με τις οδηγίες που αφορά η εξεταζόμενη πρόταση.

⁽¹⁵⁾ COM(2010) 682 τελικό της 23ης Νοεμβρίου 2010.

⁽¹⁶⁾ ΕΕ C 168, 20.7.2007 σελ. 55-56.

⁽¹⁷⁾ ΕΕ C 158, 26. 5.1997, σ. 11· ΕΕ C 14, 16.1.2001, σ. 41, ΕΕ C 80, 3.4.2002, σ. 9-14· ΕΕ C 133, 6.6.2003, σ. 23-25· ΕΕ C 133, 6.6.2003 σ. 23-25· ΕΕ C 157, 28.6.2005, σ. 42-47· ΕΕ C 157, 28.6.2005, σ. 53-55· ΕΕ C 318, 23.12.2006, σελ. 195-201· ΕΕ C 97, 28.4.2007, σελ. 33-34, σ. 33-34· ΕΕ C 168, 20.7. 2007, σελ. 50-56· ΕΕ C 97, 28.7.2007, σελ. 33-34· ΕΕ C 211, 19.8.2008, σελ. 31-36· ΕΕ C 151, 17.6.2008, σελ. 35· ΕΕ C 255, 22.9.2010, σελ.103-109· ΕΕ C 107, 6.4.2011, σελ. 64-67· ΕΕ C 248, 25.8.2011, σελ. 22-30, ΕΕ C 24, 28.1.2012, σελ. 146-153, ΕΕ C 76, 14.3.2013, σελ. 15-19· ΕΕ C 161, 6.6.2013, σελ. 87-92· ΕΕ C 43, 15.2.2012, σελ. 69-72· ΕΕ C 299, 4.10 2012, σελ.153-157 και TEN/533 της 16.06. 2013 COM(2013) 510 final

⁽¹⁸⁾ ΕΕ C 255, 22.9.2010, σελ. 103-109, και ΕΕ C 76, 14.3.2013, σελ. 15-19

⁽¹⁹⁾ <http://ec.europa.eu/transport/modes/maritime/seafarers/doc/2011-06-09-tfmec.pdf>.

5.10 Προϋπόθεση για την αναστροφή της τάσης μείωσης στην απασχόληση των ναυτικών αποτελούν δράσεις που θα συμπληρώσουν τις προτεινόμενες θεσμικές αλλαγές με στόχο σωστά σχεδιασμένη ναυτική εκπαίδευση και κατάρτιση για δεξιότητες ανώτατης ποιότητας που διασφαλίζουν εκτεταμένες ευκαιρίες απασχόλησης και η τόνωση της επαγγελματικής κινητικότητας μεταξύ των διάφορων τομέων.

5.11 Ζωτικής σημασίας παραμένει επίσης η ενίσχυση των ΜΜΕ που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της ευρωπαϊκής ναυτιλίας και πλήρωσαν βαρύ τίμημα στην κρίση, η προώθηση συμπράξεων ικανών να προωθήσουν την καινοτομία και να αναπτύξουν νέες επιχειρησιακές έννοιες, και γενικότερα η συνεκτική υποστήριξη της ιδιαίτερης επιχειρηματικότητας και των θεσμών του ναυτιλιακού τομέα της ΕΕ.

5.12 Η περαιτέρω ανάδειξη και αξιοποίηση των ναυτιλιακών ομίλων που έχουν ζωτική σημασία για τα οικονομικά και κοινωνικά συμφέροντα της ΕΕ, μπορεί να συμβάλει, εκτός άλλων, και στην εξασφάλιση εναλλακτικής απασχόλησης στους αλιείς και τις γυναίκες.

5.13 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει την ανάγκη συστηματικής συλλογής στοιχείων και εναρμόνισης πηγών σχετικά με την θαλάσσια απασχόληση καθώς τα αριθμητικά στοιχεία διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με τις πηγές έτσι ώστε να ενισχυθεί η αξιοπιστία μελλοντικών μελετών.

5.14 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την εξάλειψη της δυνατότητας εξαίρεσης αλιέων που έχουν συμμετοχή στα κέρδη από το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας σχετικά με την αφερεγγυότητα (άρθρο 1 της πρότασης Οδηγίας).

5.15 Όσον αφορά την Οδηγία 2001/23 (μεταβίβαση επιχειρήσεων), η ΕΟΚΕ σημειώνει τις ιδιαιτερότητες που διέπουν τη μεταβίβαση πλοίων με αλλαγή σημαίας και επισημαίνει ότι ενδέχεται οι ναυτικοί να βρεθούν απασχολούμενοι υπό διαφορετικούς ή δυσμενέστερους όρους λόγω των διαφορετικών συλλογικών συμβάσεων. Υπό το πρίσμα αυτό υπογραμμίζει την ανάγκη η Επιτροπή να προσδιορίσει νέες ρυθμίσεις που θα διασφαλίζουν την εφαρμογή αυτής της Οδηγίας επί μεταβιβάσεων πλοίων με αλλαγή σημαίας με τρόπο που δεν θα οδηγήσει στο αντίθετο αποτέλεσμα, δηλαδή, τη μείωση των δικαιωμάτων των ναυτικών. Καλεί την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να λάβει υπόψη της τις ανωτέρω παρατηρήσεις.

5.16 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προσπαθεί να λάβει υπόψη της τις ιδιαιτερότητες των θαλασσιών μεταφορών και της ναυτικής εργασίας ειδικότερα σχετικά με την Οδηγία 1998/59 (συλλογικές απολύσεις) και υπογραμμίζει την ανάγκη ασφάλειας δικαίου όσον αφορά τις συμβάσεις απασχόλησης και την εξασφάλιση των επενδύσεων καθώς και της αποτροπής του κοινωνικού ντάμπινγκ αλλά και του αθέμιτου ανταγωνισμού.

5.17 Η ΕΟΚΕ προτείνει την τροποποίηση του άρθρου 1 παρ. 2 της Οδηγίας 2008/94/EK σχετικά με την προστασία των μισθωτών σε περίπτωση αφερεγγυότητας του εργοδότη ως εξής:

Με την επιφύλαξη της επόμενης φράσης, τα κράτη μέλη μπορούν, κατ' εξαίρεση, να εξαιρούν από το πεδίο εφαρμογής της παρούσας οδηγίας τις απαιτήσεις ορισμένων κατηγοριών μισθωτών, λόγω της ύπαρξης άλλων μορφών εγγύησης, εφόσον διαπιστώνεται ότι αυτές εξασφαλίζουν στους ενδιαφερόμενους προστασία ισοδύναμη με εκείνη που απορρέει από την παρούσα οδηγία. Η ως άνω διάταξη δεν δύναται σε καμία περίπτωση να θεωρηθεί ότι μπορεί να επιτρέψει αποκλεισμό των ναυτικών ή των αλιέων.

5.18 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η ρήτρα επανεξέτασης (άρθ. 7 της πρότασης Οδηγίας) με στόχο την παρακολούθηση της υλοποίησης/εφαρμογής στα κράτη μέλη τα άρθρων 4 και 5 της οδηγίας, κυρίως όσον αφορά τον αντίκτυπο σε δύο κρίσιμα ζητήματα: την εγκατάλειψη των κοινοτικών νηολογίων και το επίπεδο απασχόλησης των ναυτικών της ΕΕ διασφαλίζει την εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων με τρόπο που θα λαμβάνει υπόψη τις ιδιαιτερότητες του τομέα.

5.19 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι εργοδότες και εργαζόμενοι έχουν καθοριστικό ρόλο σε ζητήματα εργατικού δικαίου. Εκφράζει την πεποίθησή ότι οι κοινωνικοί εταίροι θα συμβάλουν στη αποφασιστικά στη διεύρυνση και τη διάδοση βέλτιστων πρακτικών για την προσέλκυση νέων σε ναυτικές σταδιοδρομίες και στην αύξηση ευκαιριών θαλάσσιας απασχόλησης στην ΕΕ και θα αξιοποιήσουν ουσιαστικά τον κοινωνικό διάλογο για την ορθή και παραγωγική εφαρμογή της παρούσης νομοθετικής πρωτοβουλίας.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/96/ΕΕ σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς το οποίο ισχύει για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών»

COM(2013) 814 final — 2013/0400 (CNS)

(2014/C 226/07)

Εισηγητής: ο κ. Petru Sorin DANDEA

Στις 16 Δεκεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 115 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/96/ΕΕ σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς το οποίο ισχύει για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών

COM(2013) 814 final — 2013/0400 (CNS).

Το ειδικευμένο τμήμα «Οικονομική και Νομισματική Ένωση, οικονομική και κοινωνική συνοχή», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 13 Μαρτίου 2014 με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. DANDEA.

Κατά την 497η σύνοδο ολομέλειας, της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 145 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 10 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/96/ΕΕ ⁽¹⁾ σχετικά με το κοινό φορολογικό καθεστώς το οποίο ισχύει για τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες διαφορετικών κρατών μελών (οδηγία «μητρικών-θυγατρικών» — «ΟΜΘ») και θεωρεί ότι αποτελεί σημαντικό βήμα προόδου στην εφαρμογή του σχεδίου δράσης για την ενίσχυση της καταπολέμησης της φορολογικής απάτης και της φοροδιαφυγής ⁽²⁾.

1.2 Δεδομένου ότι τα κράτη μέλη καταγράφουν απώλειες δισεκατομμυρίων ευρώ ετησίως, ως αποτέλεσμα των δραστηριοτήτων φορολογικής απάτης και φοροδιαφυγής, αλλά και λόγω του επιθετικού φορολογικού σχεδιασμού, ο οποίος, στις περισσότερες περιπτώσεις, συνίσταται στην εκμετάλλευση των ελλείψεων στις εθνικές νομοθεσίες ή των ασυμφωνιών μεταξύ των τελευταίων, η ΕΟΚΕ θεωρεί αιτιολογημένη την πρόταση της Επιτροπής να εφαρμοστεί ένας γενικός κανόνας απαγόρευσης των καταχρήσεων («ΓΚΑΚ»), όπως αυτός προβλέπεται στη σχετική σύστασή της ⁽³⁾.

1.3 Η ΕΟΚΕ τάσσεται υπέρ της ενοποίησης της μεταχείρισης που εφαρμόζεται στους διασυνοριακούς ομίλους στον τομέα της φορολόγησης των κερδών, δεδομένου ότι, σε ορισμένες περιπτώσεις, οι διατάξεις της ισχύουσας οδηγίας επιτρέπουν σε αυτούς τους ομίλους τη χρήση υβριδικών χρηματοοικονομικών μέσων, χάρη στα οποία αποκτούν φορολογικά πλεονεκτήματα, γεγονός που οδηγεί σε στρέβλωση του ανταγωνισμού στην ενιαία αγορά.

1.4 Λαμβανομένου υπόψη του γενικού χαρακτήρα του ΓΚΑΚ, η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να συνυπολογίσουν, κατά την εφαρμογή της παρούσας οδηγίας, τη σύσταση της Επιτροπής σχετικά με τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό, αλλά και την ερμηνεία που δόθηκε από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο καθιερώνει την αρχή σύμφωνα με την οποία τα κράτη μέλη δεν δύνανται να υπερβαίνουν τη γενική αρχή του κοινοτικού δικαίου για την καταπολέμηση της καταχρηστικής συμπεριφοράς. Η ΕΟΚΕ προτείνει στην Επιτροπή να καταρτίσει σύσταση για να συνδράμει τα κράτη μέλη στην όσο το δυνατόν ορθότερη, από νομική άποψη, εφαρμογή της υπό εξέταση οδηγίας.

1.5 Η ΕΟΚΕ καλεί τα κράτη μέλη, στο πλαίσιο της διαδικασίας μεταφοράς, να επιδιώξουν τον όσο το δυνατόν σαφέστερο, από νομική άποψη, ορισμό των εννοιών που περιέχονται στον άρθρο 1α παράγραφος 2, ούτως ώστε να διασφαλίσουν μια όσο το δυνατόν ορθότερη εφαρμογή της οδηγίας χωρίς να δημιουργηθούν περίπλοκες καταστάσεις για τον επιχειρηματικό κλάδο ή τις φορολογικές διοικητικές αρχές. Ως εκ τούτου, διατυπώσεις όπως τεχνητές συναλλαγές, εύλογη επιχειρηματική συμπεριφορά ή συναλλαγές κυκλικού χαρακτήρα θα πρέπει να μεταφερθούν σε όσο το δυνατόν σαφέστερους νομικούς όρους, προκειμένου να μη δημιουργηθούν προβλήματα εφαρμογής στις επιχειρήσεις, τις φορολογικές διοικητικές αρχές ή το δικαστικό σύστημα.

⁽¹⁾ COM(2013) 814 final.

⁽²⁾ COM(2012) 722 final.

⁽³⁾ C(2012) 8806 final.

2. Η πρόταση της Επιτροπής

2.1 Η υπό εξέταση πρόταση της Επιτροπής αποβλέπει στην αντιμετώπιση των υφιστάμενων ασυμφωνιών μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών όσον αφορά τα υβριδικά χρηματοοικονομικά μέσα στο πλαίσιο του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας «μητρικών-θυγατρικών» (ΟΜΘ) και στην καθιέρωση ενός γενικού κανόνα απαγόρευσης των καταχρήσεων με σκοπό να προστατευθεί η λειτουργία της εν λόγω οδηγίας.

2.2 Η παρούσα πρόταση οδηγίας θεμελιώνεται στο άρθρο 115 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, βάσει του οποίου το Συμβούλιο αποφασίζει σχετικά με τις οδηγίες για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών οι οποίες έχουν άμεση επίπτωση στη λειτουργία της κοινής αγοράς. Η Επιτροπή θεωρεί ότι η υποβολή πρότασης οδηγίας είναι η μόνη δυνατή επιλογή για την εφαρμογή του ΓΚΑΚ.

2.3 Η πρόταση αυτή είναι απαραίτητη, επειδή η μεμονωμένη δράση κάθε κράτους μέλους για τις ασυμφωνίες όσον αφορά υβριδικά χρηματοοικονομικά μέσα δεν θα επιλύσει αποτελεσματικά το πρόβλημα, καθώς αυτό προκύπτει κυρίως από την αλληλεπίδραση μεταξύ των εθνικών νομοθεσιών.

2.4 Παρόλον ότι η ισχύουσα οδηγία «μητρικών-θυγατρικών» (ΟΜΘ) προβλέπει ρήτρα απαγόρευσης των καταχρήσεων, εντούτοις δεν είναι αρκετά σαφής και θα μπορούσε να προξενήσει σύγχυση. Με την καθιέρωση ενός γενικού κανόνα απαγόρευσης των καταχρήσεων, σύμφωνα με τη σύσταση της Επιτροπής οι ασάφειες αυτές μπορούν να εξαλειφθούν και να εξασφαλιστεί στα κράτη μέλη ένα αποτελεσματικότερο μέσο.

3. Γενικές και ειδικές παρατηρήσεις

3.1 Η ΕΟΚΕ τάχθηκε ⁽⁴⁾ υπέρ της παρούσας τροποποίησης της οδηγίας σχετικά με τις μητρικές και τις θυγατρικές εταιρείες και συνέστησε στα κράτη μέλη η διαδικασία εφαρμογής να υλοποιηθεί μέσα σε εύλογο χρονικό διάστημα.

3.2 Η ΕΟΚΕ ζήτησε να εισαχθεί, στο πλαίσιο της εν λόγω αναθεώρησης, η υποχρέωση των πολυεθνικών επιχειρήσεων να τηρούν χωριστές λογιστικές καταστάσεις για κάθε χώρα στην οποία ασκούν δραστηριότητα, καθώς και να εξειδικεύουν για κάθε χώρα τον όγκο της πραγματοποιούμενης παραγωγής και των κερδών που προκύπτουν. Η παρουσίαση των λογιστικών στοιχείων υπό αυτή τη μορφή θα διευκολύνει τον εντοπισμό των επιχειρήσεων που ασκούν καταχρηστικό καθορισμό των τιμών μεταβίβασης ή προωθούν τον επιθετικό φορολογικό σχεδιασμό. Επίσης, η ΕΟΚΕ συνέστησε να θεσπιστεί νομοθεσία σχετικά με τη φορολόγηση των κερδών των επιχειρήσεων, η οποία να βασίζεται σε ένα σύνολο κοινών κανόνων. Η ΕΟΚΕ εκφράζει τη λύπη της για το γεγονός ότι αυτές οι πτυχές δεν συνηγορήθηκαν επαρκώς στην εκπόνηση του παρόντος σχεδίου οδηγίας.

3.3 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να υποστηρίξει τα κράτη μέλη στην εφαρμογή της υπό εξέταση οδηγίας. Υπό αυτό το πρίσμα, η ΕΟΚΕ θα πρέπει να υποβάλει σύσταση, η οποία θα διασαφηνίζει τις πτυχές που συνδέονται με τη μεταφορά, από νομική άποψη, των εννοιών που περιέχονται στον γενικό κανόνα απαγόρευσης των καταχρήσεων (ΓΚΑΚ).

3.4 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι η εφαρμογή της εν λόγω οδηγίας στη βάση πολύ γενικά διατυπωμένων ορισμών ενδέχεται να δημιουργήσει εξαιρετικά δύσκολες περιστάσεις τόσο για τις επιχειρήσεις όσο και τις φορολογικές διοικητικές αρχές.

3.5 Στο πλαίσιο της εφαρμογής του άρθρου 1α παράγραφος 2 είναι αναγκαίος ο σαφής ορισμός της έννοιας τεχνητή συναλλαγή. Προς τούτο, η ΕΟΚΕ προτρέπει τα κράτη μέλη να χρησιμοποιήσουν τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΟΣΑ ⁽⁵⁾, ιδίως τις διατάξεις σχετικά με τις εταιρικές αναδιάρθρωσεις. Ομοίως, η ΕΟΚΕ συνιστά να χρησιμοποιηθεί η νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) σε ό,τι αφορά τις «αμιγώς τεχνητές ρυθμίσεις» (*wholly artificial arrangements*). Το γεγονός και μόνον ότι μια συναλλαγή πραγματοποιείται υπό την πλέον συμφέρουσα, από φορολογικής πλευράς, μορφή, δεν την μετατρέπει, αυτομάτως, σε μια τεχνητή συναλλαγή.

3.6 Όσον αφορά την εφαρμογή του άρθρου 1α παράγραφος 2 εδάφιο β), η ΕΟΚΕ κρίνει αναγκαίο τον σαφή ορισμό της έννοιας *εύλογη επιχειρηματική συμπεριφορά*. Η συμπερίληψη μιας τέτοιας διατύπωσης στην εθνική νομοθεσία, χωρίς την ύπαρξη σαφούς ορισμού, θα έχει ως αποτέλεσμα τη δημιουργία περίπλοκων καταστάσεων για το δικαστικό σύστημα, στην περίπτωση διαφορών που έχουν ως αντικείμενο την επιχειρηματική συμπεριφορά.

3.7 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι είναι απαραίτητο, στο πλαίσιο της εφαρμογής της προτεινόμενης οδηγίας, να διασαφηνιστούν οι πτυχές που συνδέονται με τις συναλλαγές κυκλικού χαρακτήρα. Οι συναλλαγές κυκλικού χαρακτήρα που έχουν οικονομική ουσία και οι οποίες πραγματοποιούνται σύμφωνα με τις νομικές διατάξεις, αποτελούν τμήμα της συνήθους εμπορικής πρακτικής. Οι εν λόγω συναλλαγές δεν θα πρέπει να υπόκεινται στις φορολογικές διατάξεις που θα χρησιμοποιηθούν για τη μεταφορά της παρούσας οδηγίας.

⁽⁴⁾ ΕΕ C 67, 6.3.2014, σελ. 68

⁽⁵⁾ Υπόδειγμα φορολογικής σύμβασης του ΟΟΣΑ (OECD Model Tax Convention), κεφάλαιο C5, άρθρα 9181 και 9182

3.8 Η ΕΟΚΕ συνιστά στα κράτη μέλη να αξιοποιήσουν την ευκαιρία μεταφοράς της παρούσας οδηγίας προκειμένου να απλουστεύσουν την εθνική τους νομοθεσία σχετικά με τη φορολόγηση των κερδών. Η μεταφορά θα μπορούσε να αποτελέσει ένα πρώτο βήμα προς την εναρμόνιση σε ευρωπαϊκό επίπεδο των κανονιστικών ρυθμίσεων στον συγκεκριμένο τομέα.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 861/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών, και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1896/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής»

COM(2013) 794 final — 2013/0403 (COD)

(2014/C 226/08)

Εισηγήτρια: η κ. **Reine-Claude MADER**

Στις 9 Δεκεμβρίου 2013 και στις 16 Δεκεμβρίου 2013 αντιστοίχως, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

«Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 861/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 11ης Ιουλίου 2007, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1896/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Δεκεμβρίου 2006, για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής»

COM(2013) 794 final — 2013/0403 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Μαρτίου 2014.

Κατά την 497^η σύνοδο ολομέλειας, της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 128 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή (ΕΟΚΕ) λαμβάνει σοβαρά υπόψη την πρόταση κανονισμού η οποία επιδιώκει να διευκολύνει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για υποθέσεις διασυνοριακού χαρακτήρα και να συμβάλει, συνεπώς, στην αύξηση των διασυνοριακών συναλλαγών.

1.2 Υποστηρίζει τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της διαδικασίας με την αύξηση του ανώτατου ορίου σε 10 000 ευρώ και τη διεύρυνση του ορισμού των υποθέσεων διασυνοριακού χαρακτήρα, που παρέχει μεγαλύτερη ευελιξία στους καταναλωτές και στις ΜΜΕ να προσφύγουν σε αυτή τη διαδικασία.

1.3 Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για τον περιορισμό των δικαστικών τελών που καθορίζει ο κανονισμός, εφόσον τα τέλη αυτά αποτελούν ένα πραγματικό εμπόδιο για τους καταναλωτές και τις μικρές επιχειρήσεις στην απόφαση να κινηθούν τη διαδικασία. Ωστόσο, συνιστά να καθοριστεί με σαφήνεια ο όρος «δικαστικά τέλη» προκειμένου να καταστεί αποτελεσματικό το μέτρο.

1.4 Σημειώνει με ικανοποίηση ότι ο κανονισμός διατηρεί την εκτελεστότητα της ληφθείσας απόφασης χωρίς την προσφυγή στη διαδικασία της κήρυξης εκτελεστότητας (exequatur).

1.5 Όπως και για την αύξηση του ανώτατου ορίου, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι η επιτυχία της ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών θα εξαρτηθεί από την απλούστευση και την διευκόλυνση των ενεργειών που συνεπάγεται.

1.6 Η ΕΟΚΕ εξάγει την πρόθεση της Επιτροπής να προωθήσει τη χρήση των νέων τεχνολογιών, παρά το γεγονός ότι η προσέγγιση αυτή τροποποιεί πρακτικές βαριά ριζωμένες και θα έχει σημαντική επίδραση στη λειτουργία των δικαιοδοτικών οργάνων, και παρότι η εισαγωγή της σε όλα τα δικαιοδοτικά όργανα εγγύτητας κρίνεται προς το παρόν δυσχερής.

1.7 Πιστεύει, ωστόσο, ότι πρέπει να υποστηριχθούν όλοι οι τρόποι που βοηθούν στη μείωση της επιβάρυνσης των μερών υπό τον όρο να μην υπονομεύουν την αποτελεσματική άσκηση των δικαιωμάτων της υπεράσπισης των μερών και την εφαρμογή των θεμελιωδών αρχών της πολιτικής δικονομίας που αναγνωρίζονται από όλα τα κράτη μέλη. Επισημαίνει και επικροτεί το γεγονός ότι η χρήση των τεχνολογιών αυτών θα πραγματοποιείται μόνον με τη σύμφωνη γνώμη των μερών.

1.8 Επί του προκειμένου, η ΕΟΚΕ διερωτάται σχετικά με τα ένδικα μέσα που διατίθενται δυνάμει του κανονισμού για τη διαδικασία μικροδιαφορών.

1.9 Η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης την ανάγκη επαγρύπνησης σε σχέση με την ασφάλεια και το απόρρητο της ηλεκτρονικής ανταλλαγής πληροφοριών σχετικών με την ένδικη διαδικασία.

1.10 Η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να προβλεφθεί η παροχή βοήθειας στους καταναλωτές και τις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας, πόσο μάλλον που η σύμπραξη δικηγόρου δεν είναι υποχρεωτική, πράγμα που συνεπάγεται τη χορήγηση μέσων, κυρίως οικονομικών, προς τον σκοπό αυτό.

1.11 Επ' αυτού, θεωρεί ότι οι ενώσεις καταναλωτών, τα ευρωπαϊκά κέντρα καταναλωτών και οι επαγγελματικές οργανώσεις, που έχουν εμπειρία σε αυτόν τον τομέα, θα μπορούσαν να διαδραματίσουν θετικό ρόλο στην παροχή αυτής της βοήθειας και στην ενημέρωση σχετικά με τα της διαδικασίας.

1.12 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι ο επιδιωκόμενος στόχος πρόωθησης των μικροδιαφορών θα επιτευχθεί μόνο αν εξασφαλισθεί η διάδοση των κατάλληλων πληροφοριών σχετικά από τους διάφορους φορείς ενώπιον των δικαστηρίων καθώς και από τις νομικές σχολές⁽¹⁾.

1.13 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η αποτελεσματικότητα της διαδικασίας απαιτεί την παροχή σαφών εντύπων, κατανοητών από όλους. Η χρήση της επίσημης γλώσσας της χώρας των διαδίκων, συμπεριλαμβανομένης της διεξαγωγής της διαδικασίας, και ιδιαίτερα της ακρόασης, είναι μία από τις βασικές προϋποθέσεις. Η απαίτηση αυτή δεν πρέπει να περιορίζεται στη μετάφραση των εντύπων, διότι υπάρχει ο κίνδυνος αμφισβήτησης των άρθρων 47 και 48 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και τα δικαιώματα της υπεράσπισης.

1.14 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι τα επιχειρήματα σχετικά με την αρχή της επικουρικότητας και της αναλογικότητας τροφοδοτούν θετικά τη συζήτηση που αφορά τη δημιουργία μιας ευρωπαϊκής συλλογικής δράσης.

2. Εισαγωγή

2.1 Η πρόταση της Επιτροπής αποσκοπεί στην προσέγγιση των πολιτών, των καταναλωτών και των ΜΜΕ διευκολύνοντας την πρόσβασή τους στη δικαιοσύνη και στην εδραίωση μεγαλύτερης εμπιστοσύνης ώστε να εκμεταλλευτούν τις ευκαιρίες που προσφέρει η ενιαία αγορά.

2.2 Η πρόταση εντάσσεται στις 12 βασικές δράσεις που εκτίθενται στη «Δεύτερη έκθεση για την ιθαγένεια της Ένωσης», με στόχο την παροχή βοήθειας στους πολίτες της ΕΕ κατά την άσκηση των δικαιωμάτων τους, για παράδειγμα, για την επίλυση διαφορών που προκύπτουν κατά τις διασυνοριακές αγορές τους.

2.3 Η Ατζέντα του ευρωπαϊού καταναλωτή, όπως η *Small Business Act*, πρόβλεπε επίσης την εν λόγω πρωτοβουλία για τη βελτίωση του σεβασμού των δικαιωμάτων των καταναλωτών και των ΜΜΕ.

2.4 Αξιοποιώντας την εμπειρία που απέκτησε με τη θέση σε ισχύ του κανονισμού ΕΚ αριθ. 861/2007⁽²⁾, πέραν των συνήθων εθνικών διαδικασιών είσπραξης απαιτήσεων και μετά από πολλές διαβουλεύσεις, η Επιτροπή προτείνει να απλοποιηθεί περαιτέρω η διαδικασία, να καταστεί λιγότερο δαπανηρή και να προσαρμοστεί περισσότερο στις ανάγκες των καταναλωτών, αλλά και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων.

2.5 Η ευρωπαϊκή διαδικασία μικροδιαφορών που θεσπίστηκε με τον κανονισμό ΕΚ αριθ. 861/2007 αποτελείται από μερικά κύρια σημεία:

- εφαρμόζεται σε διαφορές διασυνοριακού χαρακτήρα που δεν υπερβαίνουν την αξία των 2 000 ευρώ κατά τον χρόνο κατάθεσης της αγωγής·
- ο ενάγων πρέπει να χρησιμοποιεί το τυποποιημένο έντυπο αγωγής «τύπου Α» με την απευθείας κατάθεσή του στο αρμόδιο δικαστήριο είτε ταχυδρομικώς είτε με οποιοδήποτε άλλο μέσο επικοινωνίας, εφόσον είναι αποδεκτό στο κράτος μέλος στο οποίο κινείται η διαδικασία·
- το έντυπο της αγωγής περιλαμβάνει περιγραφή των αποδεικτικών στοιχείων και συνοδεύεται, κατά περίπτωση, από τα σχετικά δικαιολογητικά·
- η διαδικασία είναι βασικά γραπτή, εκτός αν κρίνει διαφορετικά ο δικαστής·
- η εκπροσώπηση των διαδίκων είναι δυνατή αλλά όχι υποχρεωτική·
- το δικαστήριο εκδίδει την απόφασή του εντός 30 ημερών, από την τυχόν ακρόαση των διαδίκων ή από την παραλαβή όλων των απαιτούμενων για την έκδοση της απόφασης στοιχείων.

2.6 Η απόφαση που εκδίδει ο δικαστής είναι εκτελεστή και αναγνωρισμένη αυτοδικαίως στα κράτη μέλη. Το εν λόγω δικαστήριο εκδίδει, χωρίς επιβάρυνση, κατόπιν αιτήματος ενός εκ των διαδίκων, πιστοποιητικό που βεβαιώνει την ύπαρξη της απόφασης.

⁽¹⁾ Πανεπιστήμια, κέντρα εκπαίδευσης δικηγόρων, σχολές δικαστών, κλπ.

⁽²⁾ Κανονισμός ΕΚ αριθ. 861/2007 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 11ης Ιουλίου 2007 για τη θέσπιση ευρωπαϊκής διαδικασίας μικροδιαφορών (ΕΕ L 199 της 31.7.2007, σ. 1).

2.6.1 Όπως προβλεπόταν στον κανονισμό του 2007, η Επιτροπή προέβη σε αξιολόγηση πριν την 1η Ιανουαρίου 2014, και έκρινε ενθαρρυντικά τα πρώτα αποτελέσματα, διότι, κατά τη γνώμη της, η προσφυγή στη διαδικασία αυτή θα μειώσει το κόστος κατά 40 % και τη διάρκεια των διαφορών από 2 έτη, κατά μέσο όρο, σε 5 μήνες ⁽³⁾.

2.7 Ως εκ τούτου, η Επιτροπή έκρινε ότι η διαδικασία θα είναι ακόμη πιο αποτελεσματική εάν αυξηθεί το ανώτατο όριο ώστε να μπορούν να τη χρησιμοποιούν και οι ΜΜΕ.

3. Η πρόταση της Επιτροπής

3.1 Προβλέπει δύο μεγάλες δέσμες μέτρων: μέτρα καθαρά νομικού χαρακτήρα και μέτρα πρακτικού χαρακτήρα με γενικό στόχο τη μείωση του κόστους της διαδικασίας.

3.2 Μέτρα νομικού χαρακτήρα

3.2.1 Το πρώτο από τα προτεινόμενα μέτρα είναι να αυξηθεί το ανώτατο όριο από τα 2 000 ευρώ στα 10 000 ευρώ, προκειμένου να μπορούν οι ΜΜΕ να χρησιμοποιούν αυτήν τη διαδικασία η οποία είναι προαιρετική.

3.2.2 Το δεύτερο μέτρο αφορά τη διεύρυνση του ορισμού των διαφορών διασυνοριακού χαρακτήρα, ώστε το πεδίο εφαρμογής του κανονισμού να επεκταθεί σε όλες τις διαφορές με στοιχεία αλλοδαπότητας, συμπεριλαμβανομένης της εμπλοκής υπηκόων τρίτων χωρών.

3.3 Μέτρα πρακτικού χαρακτήρα

3.3.1 Για να μειωθεί το κόστος, η Επιτροπή προτείνει να γενικευθεί η ηλεκτρονική ανταλλαγή εγγράφων, η τηλεδιάσκεψη ή η εικονοδιάσκεψη όταν απαιτούνται προφορικές ακροάσεις.

3.3.2 Προβλέπει επίσης τα δικαστικά τέλη να περιοριστούν στο 10 % της αξίας του αντικείμενου της διαφοράς, με επιτρεπόμενο όριο τα 35 ευρώ, το ποσό δε αυτό μπορεί να πληρωθεί με τραπεζικό έμβασμα, με σύστημα ηλεκτρονικής πληρωμής με πιστωτική ή χρεωστική κάρτα.

4. Γενικές παρατηρήσεις

4.1 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ορθή την πρόταση, σημειώνει, ωστόσο, ότι η διαδικασία θα πρέπει να είναι σαφής και διαφανής για να έχει αποτελέσματα. Τούτο σημαίνει ότι τα έντυπα πρέπει να είναι προσαρμοσμένα στις ανάγκες όλων των ενδιαφερομένων.

4.1.1 Εξάλλου, το προτεινόμενο σύστημα θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο ενημέρωσης των διαδίκων και των δικαστηρίων. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι τα δικαστήρια ενημερώθηκαν καθυστερημένα για τη διαδικασία ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής και για την ευρωπαϊκή διαδικασία μικροδιαφορών χάρη στη διάδοση του ενημερωτικού φυλλαδίου που εκπόνησε το Ευρωπαϊκό Δικαστικό Δίκτυο για αστικές και εμπορικές υποθέσεις. ⁽⁴⁾

4.1.2 Η ενθάρρυνση της χρήσης των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας, συμπεριλαμβανομένης της κοινοποίησης ή επίδοσης εγγράφων, η επιβολή στα δικαστήρια της υποχρέωσης να χρησιμοποιούν την τηλεδιάσκεψη για τις ακροάσεις, εκτός εάν ένας διάδικος υποβάλει διαφορετικό αίτημα ⁽⁵⁾, είναι ένας προσανατολισμός που αποκλίνει από τις πάγιες πρακτικές. Θα επηρεαστεί η λειτουργία των δικαστηρίων. Απαιτείται, επίσης, η παροχή τεχνικής βοήθειας στους διαδίκους, πόσο μάλλον όταν η διαδικασία μπορεί να διεξαχθεί χωρίς τη σύμπραξη δικηγόρου.

4.2 Επί της ουσίας, το πλέον σημαντικό μέτρο συνίσταται στην αύξηση του ανωτάτου ορίου από τα 2 000 στα 10 000 ευρώ.

4.2.1 Αυτές που θα επωφεληθούν περισσότερο από την τροποποίηση αυτή είναι οι ΜΜΕ που σύμφωνα με τα στοιχεία της Επιτροπής αποτελούν μόνο το 20 % των υφιστάμενων αξιώσεων σύμφωνα με την εκτίμηση των επιπτώσεων, η οποία, κατά την άποψη της ΕΟΚΕ, βασίζεται σε ένα περιορισμένο δείγμα.

4.2.2 Υποστηρίζει την αύξηση του ανωτάτου ορίου σε 10 000 ευρώ, αλλά θεωρεί ότι ενδέχεται να είναι υψηλό σε σχέση με το μέσο ποσό των διαφορών που αφορούν τον καταναλωτή.

4.3 Ο επιδιωκόμενος στόχος είναι η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης και η προώθηση του εμπορίου εντός της εσωτερικής αγοράς με τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της δικαιοσύνης. Σε αυτό το πλαίσιο, η ΕΟΚΕ διερωτάται σχετικά με τα ένδικα μέσα που διατίθενται στο πλαίσιο της επίλυσης των μικροδιαφορών.

⁽³⁾ Βλέπε σημείο 3.2 Εκτιμώμενες επιπτώσεις στις δαπάνες.

⁽⁴⁾ Οδηγός του πολίτη: Οι διασυνοριακές διαφορές αστικού δικαίου στην Ευρωπαϊκή Ένωση. (Guide du citoyen: Les litiges civils transfrontaliers dans l'Union européenne)

⁽⁵⁾ Άρθρο 8 της πρότασης κανονισμού.

4.4 Η ΕΟΚΕ θεωρεί αξιόπαινο τον στόχο αυτό, αλλά επισημαίνει την ύπαρξη πολλών εθνικών διαφορών. Διαπιστώνει, επομένως, ότι η πρόταση επιδιώκει μεν να περιορίσει το ποσό των «δικαστικών τελών», παραμένει όμως το γεγονός ότι η έννοια αυτή μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο αποκλίνουσας ερμηνείας στα κράτη μέλη, όπως φαίνεται από τα στοιχεία των 26 κρατών μελών στην ιστοσελίδα της ηλεκτρονικής δικαιοσύνης, καθώς και από τη μελέτη που ανέθεσε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή σχετικά με τη διαφάνεια των δαπανών των πολιτικών διαδικασιών στην Ευρωπαϊκή Ένωση ⁽⁶⁾.

4.5 Η ΕΟΚΕ θεωρεί υψηλό το ανώτατο όριο του 10 % που έχει καθοριστεί για τα δικαστικά τέλη. Ενδέχεται να σημειωθούν αρνητικές συνέπειες στα κράτη μέλη όπου τα τέλη αυτά δεν φθάνουν σε αυτό το επίπεδο.

4.6 Με την αύξηση του ανώτατου ορίου της αξίωσης και τη διεύρυνση της έννοιας της «διαφοράς διασυνοριακού χαρακτήρα», η πρόταση δείχνει στους πολίτες και στις ΜΜΕ ότι η ΕΕ ανησυχεί και αναλαμβάνει δράση για να ανταποκριθεί στις πραγματικές τους ανησυχίες.

4.7 Ανταποκρίνεται επίσης στα αποτελέσματα έρευνας του Ευρωβαρομέτρου που δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 2013 σύμφωνα με την οποία το 45 % των επιχειρήσεων που ερωτήθηκαν δήλωσαν ότι δεν ασκούν αγωγή, διότι το ποσό των δικαστικών δαπανών είναι δυσανάλογο σε σχέση με το ποσό της απαίτησής τους.

4.8 Η προτεινόμενη αναθεώρηση συνεπάγεται επίσης την υποχρέωση τροποποίησης του κανονισμού ΕΚ αριθ. 1896/2006 σχετικά με τη θέσπιση διαδικασίας ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής ⁽⁷⁾. Ο κανονισμός αυτός προβλέπει πράγματι ότι η δήλωση αντιρρήσεων από τον εναγόμενο έχει ως αποτέλεσμα την αυτόματη συνέχιση της διαδικασίας στο πλαίσιο των συνήθων αστικών διαδικασιών. Ωστόσο, μετά την έναρξη ισχύος του κανονισμού αριθ. 861/2007, ο περιορισμός αυτός δεν έχει πλέον λόγο ύπαρξης όσον αφορά τις μικροδιαφορές.

4.9 Ο κανονισμός ΕΚ αριθ. 1896/2006 που θα έπρεπε να είχε ήδη αναθεωρηθεί, θα πρέπει να διευκρινίζει ότι όταν μια διαφορά υπάγεται στην ευρωπαϊκή διαδικασία μικροδιαφορών, θα πρέπει επίσης να είναι ανοικτή σε άτομο ή εταιρεία, διάδικο διαδικασίας έκδοσης ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής που έχει ασκήσει ένσταση κατά της ευρωπαϊκής διαταγής πληρωμής.

4.10 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι τα επιχειρήματα σχετικά με την αρχή της επικουρικότητας και της αναλογικότητας τροφοδοτούν θετικά την εφαρμογή της ευρωπαϊκής συλλογικής δράσης.

5. Ειδικές παρατηρήσεις

5.1 Η γενίκευση των συστημάτων εικονοδιάσκεψης είναι ενδιαφέρουσα, αν και προς το παρόν κρίνεται δυσχερής η εφαρμογή της σε όλα τα δικαιοδοτικά όργανα εγγύτητας.

5.2 Πολλά από αυτά δεν διαθέτουν ιστοσελίδα στο διαδίκτυο ούτε επικοινωνούν ηλεκτρονικά. Επίσης συχνό είναι το φαινόμενο να πρέπει να μετακινηθεί κάποιος για να αποκτήσει τα έντυπα που απαιτούνται για την κίνηση μιας δικαστικής διαδικασίας, εφόσον οι δικαστικές διαδικασίες δεν έχουν αυτολοποιηθεί. Η ΕΟΚΕ τονίζει επίσης την ανάγκη να επιστηθεί ιδιαίτερη προσοχή όσον αφορά την ασφάλεια και το απόρρητο των ηλεκτρονικών ανταλλαγών σχετικά με την ένδικη διαδικασία.

5.3 Η ΕΟΚΕ τονίζει επ' αυτού, ότι τα έντυπα θα πρέπει να είναι σαφή και κατανοητά. Συνεπώς, πρέπει να εξειδικευθεί η προβλεπόμενη από την πρόταση παροχή βοήθειας, η οποία απαιτεί μια σημαντική οικονομική επένδυση από τα κράτη μέλη σε μια καθόλου ευνοϊκή περίοδο.

5.4 Τέλος, η ενημέρωση του διαδίκου αποτελεί μείζον πρόβλημα που πρέπει να επιλυθεί προκειμένου να διασφαλιστεί η αποτελεσματικότητα της δικαιοσύνης. Πράγματι, ο διάδικος, κυρίως δε οι καταναλωτές και οι ΜΜΕ, πρέπει να έχουν πρόσβαση σε αξιόπιστες και ανεξάρτητες πληροφορίες προκειμένου να επιλέξουν τον τρόπο με τον οποίο θα κινηθούν.

5.5 Οι ενώσεις καταναλωτών, τα ευρωπαϊκά κέντρα καταναλωτών και οι επαγγελματικές οργανώσεις διαδραματίζουν εξάλλου πρωταρχικό ρόλο προκειμένου να εξασφαλιστεί αυτή η ενημέρωση ποιότητας.

5.6 Για παράδειγμα, το σχέδιο «Ευρωπαϊκή Δικαστική Εκτέλεση» (ΕΔΕ) περιέχει φακέλους και πρακτικά θεματικά δελτία, κυρίως για τους δικαστικούς επιμελητές, που ενδιαφέρουν όμως όλους εφόσον αφορούν την πρόσβαση στη δικαιοσύνη και την άσκηση του δικαιώματος αυτού· οι εν λόγω πηγές ενημέρωσης όμως δεν είναι γνωστές.

⁽⁶⁾ https://e-justice.europa.eu/https://e-justice.europa.eu/https://e-justice.europa.eu/content_costs_of_proceedings-37-fr.do?init=true
Étude sur la transparence des coûts des procédures judiciaires civiles dans l'UE (Demoulin, Brulard, Barthélémy, Hoche). (Μελέτη για τη διαφάνεια των δικαστικών δαπανών των πολιτικών διαδικασιών στην ΕΕ).

⁽⁷⁾ ΕΕ L 399 της 30.12.2006, σ. 1.

5.7 Τέλος, η ΕΟΚΕ τονίζει την ανάγκη να δοθεί στους διαδίκους η δυνατότητα ώστε όλη η διαδικασία να εφαρμόζεται στην επίσημη γλώσσα τους. Πρόκειται πράγματι για απαίτηση που απορρέει από τα άρθρα 47 και 48 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, σχετικά με το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής και των δικαιωμάτων της υπεράσπισης που δεν θα πρέπει να περιορίζεται στην απλή μετάφραση των εντύπων.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία της τεχνολογίας και των επιχειρηματικών πληροφοριών που δεν αποκαλύπτονται (εμπορικών απορρήτων) κατά της παράνομης απόκτησης, χρήσης και αποκάλυψής τους»

COM(2013) 813 final — 2013/0402 (COD)

(2014/C 226/09)

Στις 9 Δεκεμβρίου 2013 και στις 13 Δεκεμβρίου 2013 αντιστοίχως, και σύμφωνα με το άρθρο 114 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την προστασία της τεχνολογίας και των επιχειρηματικών πληροφοριών που δεν αποκαλύπτονται (εμπορικών απορρήτων) κατά της παράνομης απόκτησης, χρήσης και αποκάλυψής τους

COM(2013) 813 final — 2013/0402 (COD).

Το ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση», στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 11 Μαρτίου 2014.

Κατά την 497η σύνοδο ολομέλειάς της, που πραγματοποιήθηκε στις 25 και 26 Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε με 138 ψήφους υπέρ, 2 κατά και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η έννοια του εμπορικού απορρήτου καλύπτει ουσιαστικά κάθε μορφή πληροφορίας (τεχνολογία, συνταγή/τύπος, στοιχεία προώθησης προϊόντων κ.λπ.) με οικονομική αξία και της οποίας πρέπει να προστατεύεται ο εμπιστευτικός χαρακτήρας. Σε αυτές περιλαμβάνονται και τα άυλα στοιχεία ενεργητικού των επιχειρήσεων.

1.2 Η προστασία αυτών των άυλων στοιχείων είναι καθοριστικής σημασίας τόσο για τις επιχειρήσεις, — και ιδιαίτερα για τις ΜΜΕ-, τα ερευνητικά κέντρα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, όσο και για την ανταγωνιστικότητα της ΕΕ. Τούτο δε γιατί δημιουργείται ευνοϊκό κλίμα για την καινοτομία, την ανάπτυξη νέων μέσων επιχειρηματικότητας, τη συνεργατική έρευνα ή τη συνεργασία πέραν των εθνικών συνόρων.

1.3 Στην ΕΕ δεν υπάρχει ούτε ενιαίος ορισμός της έννοιας του εμπορικού απορρήτου, ούτε τυγχάνει εναρμονισμένης νομικής προστασίας.

1.4 Η ΕΟΚΕ στηρίζει την πρόθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής να εναρμονίσει το καθεστώς νομικής προστασίας της τεχνολογίας και του εμπορικού απορρήτου, καθότι πρόκειται για στοιχεία απαραίτητα για την ενίσχυση του καινοτόμου πνεύματος και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και πιο συγκεκριμένα των ΜΜΕ.

1.5 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η προστασία του εμπορικού απορρήτου και η αποτροπή της παράνομης απόκτησης ή χρήσης επιχειρηματικών πληροφοριών, όπως προβλέπεται στην υπό εξέταση πρόταση οδηγίας ελάχιστα διαφέρει από τα όσα διαλαμβάνει η οδηγία 2004/48/ΕΚ σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, τα δικαιώματα του δημιουργού, τα εμπορικά σήματα, τα σχέδια ή τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, ιδίως όσον αφορά την υποχρέωση των κρατών μελών να μεριμνούν για τη δυνατότητα του εκάστοτε νόμιμου κατόχου εμπορικού απορρήτου να προσφεύγει στη δικαιοσύνη.

1.6 Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει τον ισορροπημένο χαρακτήρα της πρότασης οδηγίας που αποσκοπεί στην ενίσχυση της νομικής ασφάλειας, στην αύξηση της αξίας της καινοτομίας που εμπεριέχουν τα εμπορικά απόρρητα, χάρη σε μία μεγαλύτερη νομική σύγκλιση, συμβατή με το διεθνές δίκαιο, όπως η Συμφωνία για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας στον τομέα του εμπορίου (Συμφωνία TRIPS).

1.7 Ο ορισμός του εμπορικού απορρήτου, αν και συνάδει με την Συμφωνία TRIPS, δεν είναι αρκετά διευκρινιστικός έτσι ώστε να καλύπτει όλες τις κατηγορίες πληροφοριών, οι οποίες θα έπρεπε να προστατεύονται ως εμπορικό απόρρητο.

1.8 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι η Επιτροπή θα μπορούσε να διευκρινίσει σε ένα αιτιολογικό σημείο ότι οι πληροφορίες που ενδέχεται να έχουν εμπορική αξία μπορούν επίσης να προστατεύονται ως εμπορικά απόρρητα.

1.9 Η ΕΟΚΕ καλεί την Επιτροπή να αναλάβει επείγοντως δράση στο θέμα αυτό.

2. Εισαγωγή

2.1 Η προστασία της τεχνολογίας και του εμπορικού απορρήτου (επιχειρηματικές πληροφορίες που δεν αποκαλύπτονται) είναι αναγκαίες προϋποθέσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της δυνατότητάς τους να καινοτομούν.

2.2 Η έννοια του εμπορικού απορρήτου καλύπτει ουσιαστικά κάθε μορφή πληροφορίας (τεχνολογία, συνταγές, στοιχεία προώθησης προϊόντων κ.λπ.) με οικονομική αξία και της οποίας πρέπει να προστατεύεται ο εμπιστευτικός χαρακτήρας.

2.3 Χωρίς να πρόκειται για αποκλειστικούς τίτλους πνευματικής ιδιοκτησίας, θεωρούνται το αρχικό στάδιο αυτών. Επομένως, από την τεχνολογία ή το εμπορικό απόρρητο ως καρπό έρευνας και εξέλιξης, που έχουν πραγματοποιηθεί χάρη σε σημαντικές επενδύσεις και ανθρώπινη εργασία, προκύπτει συχνά κάποιο δίπλωμα ευρεσιτεχνίας.

2.4 Η ίδια η έννοια του εμπορικού απορρήτου δεν γίνεται αντιληπτή με τον ίδιο τρόπο ανά την ΕΕ. Ο μόνος εναρμονισμένος ορισμός είναι αυτός της Συμφωνίας TRIP του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου, ο οποίος περιλαμβάνει τρεις προϋποθέσεις που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά:

- **Ο εμπιστευτικός χαρακτήρας:** τούτο σημαίνει ότι οι άμεσα ενδιαφερόμενοι αγνοούν γενικά την εν λόγω απόρρητη πληροφορία ή δεν έχουν ευκόλη πρόσβαση σε αυτή·
- **Η εμπορική αξία:** κατ' ουσίαν, η εμπορική αξία είναι συνάρτηση του εμπιστευτικού χαρακτήρα·
- τέλος, ο νόμιμος κάτοχος οφείλει να έχει λάβει εύλογα μέτρα για τη διασφάλιση της εμπιστευτικότητας του εμπορικού απορρήτου.

2.5 Ελλείπει μιας ενιαίας παγιωμένης αντίληψης στην ΕΕ περί της έννοιας του εμπορικού απορρήτου, η νομική προστασία του είναι κατακερματισμένη στα ποικίλα νομικά συστήματα των κρατών μελών.

2.6 Ωστόσο, η ενιαία νομική προστασία του εμπορικού απορρήτου σε ευρωπαϊκό επίπεδο καθίσταται ακόμα πιο σκόπιμη σε μια εποχή που η βιομηχανική κατασκοπεία και οι κίνδυνοι δικτυοπαραβίασης έχουν προσλάβει ανησυχητικές διαστάσεις, ιδίως όσον αφορά τους τομείς στους οποίους η έρευνα, η ανάπτυξη και οι επενδύσεις έχουν βαρύνουσα σημασία (π.χ. αυτοκινητοβιομηχανία, τηλεπικοινωνίες, φαρμακευτικός τομέας κ.λπ.).

2.7 Εξάλλου, η ΕΟΚΕ έχει ήδη ταχθεί υπέρ της δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά της δικτυοπαραβίασης και έχει εκδώσει τις απόψεις της επί του θέματος⁽¹⁾.

3. Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

3.1 Το υπό εξέταση έγγραφο είναι προϊόν διαβούλευσης μέσω της οποίας η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπίστωσε τις αποκλίσεις των οικείων εθνικών νομοθεσιών ανά τα κράτη μέλη της ΕΕ, κυρίως ως προς τον ορισμό του εμπορικού απορρήτου και των ένδικων μέσων που έχει στη διάθεσή του ο κάτοχός του.

3.2 Η πρόταση ερείδεται στην εξής διπλή υπόθεση: πρώτον, οι αποκλίσεις των εθνικών νομοθεσιών θα αποτελούσαν τροχοπέδη στην αναζήτηση συνεργασιών πέραν των εθνικών συνόρων και δεύτερον, θα έβλαπταν την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων καθότι θα μπορούσαν να υποκλαπούν τα εμπορικά μυστικά τους στα κράτη μέλη με το λιγότερο προστατευτικό νομικό πλαίσιο.

3.3 Επομένως, επιδιώκεται η εναρμόνιση του καθεστώτος προστασίας όσων άυλων στοιχείων ενεργητικού δεν υπάγονται στα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

3.4 Ορισμός του εμπορικού απορρήτου

3.4.1 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή βασίζεται στον ορισμό του εμπορικού απορρήτου που παρατίθεται στη Συμφωνία TRIP και προτείνει την καθιέρωση τριών προϋποθέσεων που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά για να μπορεί μια πληροφορία να θεωρηθεί «απόρρητο άξιο προστασίας»:

- να είναι μυστική, ήτοι άγνωστη ή δύσκολα προσπελάσιμη από κύκλους που ασχολούνται συνήθως με τέτοια ζητήματα·
- να έχει ιδιαίτερη αξία λόγω του απόρρητου χαρακτήρα της·
- ο κάτοχός της πρέπει να έχει προβεί σε εύλογες ενέργειες για τη διαφύλαξη της μυστικότητάς της.

3.5 Η έννοια της παράνομης ιδιοποίησης

3.5.1 Πέραν της μη εξουσιοδοτημένης πρόσβασης σε ένα μέσο που περιέχει το απόρρητο, της κλοπής, της δωροδοκίας, της παραπλάνησης και της παραβίασης συμφωνίας εμπιστευτικότητας, το άρθρο 3 της πρότασης οδηγίας κάνει λόγο για «οποιαδήποτε άλλη συμπεριφορά η οποία, υπό τις περιστάσεις αυτές, θεωρείται ότι αντικείται στα χρηστά συναλλακτικά ήθη».

3.5.2 Επίσης, προβλέπει ότι κάθε χρήση ή η αποκάλυψη εμπορικού απορρήτου είναι παράνομη όποτε ένα πρόσωπο, κατά τη στιγμή της χρήσης ή της αποκάλυψης, γνώριζε ή θα έπρεπε να γνωρίζει ότι το εμπορικό απόρρητο αποκτήθηκε από τον πληροφοριοδότη του με παράνομο τρόπο.

⁽¹⁾ ΕΕ C 306 της 16.12.2009, σ. 7; ΕΕ C 18 της 19.01.2011, σ. 105.

3.6 Νόμιμη απόκτηση, χρήση και αποκάλυψη εμπορικών απορρήτων

3.6.1 Στο άρθρο 4 της πρότασης οδηγίας εξαιρούνται οι ακόλουθες περιπτώσεις:

- ανεξάρτητη ανακάλυψη ή δημιουργήμα·
- αναπαραγωγή (*reverse engineering/αντίστροφος σχεδιασμός*): ένα εμπορικό απόρρητο παύει να θεωρείται τέτοιο, εφόσον μπορεί να αποκαλυφθεί μέσω του προϊόντος στο οποίο εμπεριέχεται·
- άσκηση του δικαιώματος των εκπροσώπων των εργαζομένων στην ενημέρωση και τη διαβούλευση, συμπεριλαμβανομένης της ενημέρωσης αυτών των εκπροσώπων από τους εργαζομένους·
- ελευθερία έκφρασης και πληροφόρησης·
- καταγγελία, εφόσον πληρούνται επιπρόσθετες προϋποθέσεις, ήτοι η χρήση ή η αποκάλυψη κρίνεται απαραίτητη για λόγους δημοσίου συμφέροντος·
- η πρακτική είναι σύμφωνη με τα χρηστά συναλλακτικά ήθη, είναι μέρος της εκπλήρωσης εξωσυμβατικής ενοχής ή αφορά την προστασία έννομου συμφέροντος.

3.6.2 Διασφαλίζεται η καινοτομία εφόσον το άρθρο διευκρινίζει ρητά ότι η ανεξάρτητη ανακάλυψη και η αναπαραγωγή/ο αντίστροφος σχεδιασμός είναι νόμιμα μέσα απόκτησης πληροφοριών.

3.7 Η προσφυγή του κατόχου του εμπορικού απορρήτου στη δικαιοσύνη

3.7.1 Η πρόβλεψη της δυνατότητας χρήσης ένδικων μέσων κατά της παραβίασης του εμπορικού απορρήτου εμπίπτει στις αρμοδιότητες των κρατών μελών.

3.7.2 Όσον αφορά τις επανειλημμένες αντιδικίες σχετικά με την καταχρηστική προσφυγή στη διαδικασία κατάσχεσης λόγω παραποίησης/απομίμησης (*saisie-contrefaçon*), στην πρόταση οδηγίας τα κράτη μέλη καλούνται να επιβάλλουν κυρώσεις σε περίπτωση καταχρηστικής προσφυγής στη διαδικασία με σκοπό την αθέμιτη καθυστέρηση ή τον περιορισμό της πρόσβασης του εναγομένου στην αγορά ή άλλως τον εκφοβισμό ή την παρενόχληση του εναγομένου».

3.7.3 Το άρθρο 8 βασίζεται επίσης στο δικαιο του ανταγωνισμού και περιέχει ορισμένα προστατευτικά μέτρα για την αποτροπή της αποκάλυψης του εμπορικού απορρήτου κατά τη δικαστική διαδικασία: περιορισμός της πρόσβασης, εν όλω ή εν μέρει, σε έγγραφο περιέχει εμπορικά απόρρητα, περιορισμός της πρόσβασης σε ακροάσεις, διαγραφή από μία μη εμπιστευτική έκδοχή δικαστικής απόφασης των αποσπασμάτων που περιέχουν εμπορικά απόρρητα.

3.7.4 Όσον αφορά την προσωρινή προστασία, ο ζημιωθείς κάτοχος του εμπορικού απορρήτου πρέπει να δύναται να ζητά την απαγόρευση της χρήσης ή της αποκάλυψής του, την απαγόρευση της παραγωγής, της παράνομης χρήσης και διάθεσης των αγαθών, καθώς και την κατάσχεση ή την παράδοση των εν λόγω εμπορευμάτων.

3.7.5 Η πρόταση προβλέπει και πολλές άλλες ασφαλιστικές δικλείδες διαδικαστικού χαρακτήρα· λόγω χάρις, το δικαστήριο θα μπορεί επικουρικά να διατάσσει τον εναγόμενο να προβαίνει στη σύσταση εγγυήσεων για την αποζημίωση του κατόχου του εμπορικού απορρήτου.

4. Γενικές παρατηρήσεις επί της πρότασης οδηγίας

4.1 Η πρόταση οδηγίας δίνει έναν ορισμό του εμπορικού απορρήτου αρκετά γενικό έτσι ώστε να καλύπτει κυρίως τις συνταγές, τις έρευνες ή τις μελέτες, οι οποίες δεν ρυθμίζονται στο Δίκαιο πνευματικής ιδιοκτησίας.

4.2 Αποσκοπεί στην ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και των κέντρων έρευνας στην ΕΕ που βασίζονται σε αυτές τις μορφές τεχνολογίας και εμπορικού απορρήτου που δεν υπάγονται στο δικαιο πνευματικής ιδιοκτησίας λόγω της αδυναμίας του κατόχου τους να κατοχυρώσει αποκλειστικό δικαίωμα επ' αυτών.

4.3 Μάλιστα, τα παραδοσιακά δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα σχέδια ή τα μοντέλα αποκλείουν μεγάλο μέρος των –καθόλα απαραίτητων για την οικονομική ανάπτυξη των επιχειρήσεων– γνώσεων και των πληροφοριών.

4.4 Επίσης, συχνά οι ΜΜΕ καταφεύγουν στο εμπορικό απόρρητο για να προστατεύσουν πληροφορίες καθοριστικής σημασίας λόγω των ελλείψεών τους σε ειδικευμένο ανθρώπινο δυναμικό ή οικονομικούς πόρους για τη διαχείριση, την προστασία και τον σεβασμό των δικαιωμάτων τους βιομηχανικής ιδιοκτησίας.

4.5 Στην προσπάθειά τους να υπερβούν αυτά τα εμπόδια, οι επιχειρήσεις συχνά συμπεριλαμβάνουν στις συμβάσεις που συνάπτουν με τους εργαζομένους ή τους υπεργολάβους τους ρήτρες εμπιστευτικότητας. Οι κανόνες περί προστασίας του εμπορικού απορρήτου δεν μπορεί να οδηγήσουν σε περιορισμούς της ελευθερίας έκφρασης και της δυνατότητας αποκάλυψης καταχρήσεων ή της δυνατότητας των εργαζομένων να αλλάξουν εργοδότη και, στη συνέχεια, να επωφεληθούν από τις γενικές γνώσεις και την αποκτηθείσα εμπειρία.

4.6 Επομένως, η υποβολή της πρότασης οδηγίας αποκτά ακόμα μεγαλύτερη σκοπιμότητα αν αναλογιστούμε ότι στο σημερινό οικονομικό γίγνεσθαι προτιμάται ολοένα και περισσότερο η υπεργολαβία και ότι οι πάροχοι υπηρεσιών μπορούν να έχουν προσωρινά πρόσβαση σε κάθε μορφή ευαίσθητων πληροφοριών.

4.7 Επιπροσθέτως, η τελειοποίηση των συστημάτων πληροφορικής και επικοινωνίας διευκολύνει τη δικτυοπαραβίαση, την παράνομη ιδιοποίηση και τη διάδοση εμπορικού απορρήτου με συνέπεια να αυξάνεται ο κίνδυνος να χρησιμοποιηθούν σε τρίτες χώρες για την παραγωγή παράνομων προϊόντων, τα οποία στη συνέχεια ανταγωνίζονται στην αγορά της ΕΕ τα προϊόντα της επιχείρησης που έπεσε θύμα της παράνομης ιδιοποίησης.

4.8 Η ΕΟΚΕ εφιστά την προσοχή στο γεγονός ότι οι συνεχώς αυξανόμενες απαιτήσεις χρηματοοικονομικής αναφοράς, ιδίως για τις εταιρείες που είναι εισηγμένες στο Χρηματιστήριο, θέτουν σε κίνδυνο το εμπορικό απόρρητο. Οι πληροφορίες που περιέχονται σε αυτές τις αναφορές καθίστανται πρακτικά δημόσιες, προστίες σε κάθε επενδυτή, ο οποίος μπορεί να αποδειχθεί ή να γίνει ανταγωνιστής.

4.9 Η ΕΟΚΕ φρονεί ότι στο άρθρο 4 της πρότασης οδηγίας θα πρέπει επίσης να λαμβάνεται υπόψη ο κίνδυνος αποκάλυψης του εμπορικού απορρήτου κατά την άσκηση των υποχρεώσεων χρηματοοικονομικής αναφοράς των μελών του διοικητικού ή του εποπτικού συμβουλίου των εισηγμένων εταιρειών.

5. Ειδικές παρατηρήσεις επί της πρότασης οδηγίας

5.1 Η πρόταση οδηγίας περιέχει πολλές διαδικαστικές ασφαλιστικές δικλείδες και συγκεκριμένα προσωρινά και ασφαλιστικά μέτρα, καθώς και επανορθωτικά μέτρα ή μέτρα αποκατάστασης κατόπιν της έκδοσης της σχετικής δικαστικής απόφασης επί της ουσίας της υπόθεσης παραβίασης του εμπορικού απορρήτου. Τέτοια μέτρα μπορούν να είναι η διαγραφή των πληροφοριών που έχει συλλέξει ο παραβάτης, η ανάκληση και η καταστροφή των εν λόγω προϊόντων, ο υπολογισμός της αποζημίωσης, συνεκτιμώντας την ηθική βλάβη και τη δημοσίευση της απόφασης.

5.2 Η αποζημίωση που επιδικάζεται στον ζημιωθέντα κατόπιν σχετικού αιτήματός του πρέπει να αντιστοιχεί στην πραγματική ζημία που έχει υποστεί, λαμβάνοντας υπόψη τις υλικές και ηθικές παραμέτρους.

5.3 Εντούτοις, σε «ενδεδειγμένες περιπτώσεις», ο δικαστής έχει την ευχέρεια να επιδικάσει ως αποζημίωση ένα ποσό κατ' αποκοπή βάσει στοιχείων όπως το ύψος των δικαιωμάτων ή λοιπών αμοιβών που θα οφείλονταν, σε περίπτωση που είχε ζητηθεί άδεια για τη χρήση.

5.4 Η ΕΟΚΕ τονίζει ότι οι έννοιες ποινικού δικαίου όπως «κλοπή», «δωροδοκία», «παραπλάνηση» που αναφέρονται στο άρθρο 3 της πρότασης οδηγίας αποσαφηνίζουν την έννοια «παράνομη απόκτηση, χρήση και αποκάλυψη εμπορικών απορρήτων».

5.5 Η Επιτροπή επιδιώκει την εναρμόνιση των ένδικων μέσων αστικού δικαίου προκειμένου να μπορούν οι καινοτόμες επιχειρήσεις να προασπίζουν αποτελεσματικά τα εμπορικά τους απόρρητα σε όλη την Ένωση. Το άρθρο 5, «Γενική υποχρέωση», είναι ιδιαίτερα εύγλωτο ως προς το θέμα αυτό, καθότι ορίζει ότι κράτη μέλη προβλέπουν τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέσα που είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της διαθεσιμότητας (τονίζεται από την ΕΟΚΕ) της αστικής έννομης προστασίας.

5.6 Εξάλλου, φαίνεται ότι η πρόταση οδηγίας εξομοιώνει το εμπορικό απόρρητο με μια μορφή πνευματικής ιδιοκτησίας, εκτός αν έχει αποκλειστικό χαρακτήρα. Διαπιστώνεται ότι η προτεινόμενη προστασία ελάχιστα διαφέρει από τα όσα διαλαμβάνει η οδηγία 2004/48/ΕΚ σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, όπως τα δικαιώματα του δημιουργού και συγγενή δικαιώματα, τα εμπορικά σήματα, τα σχέδια ή τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Η εν λόγω οδηγία υιοθετήθηκε τον Απρίλιο του 2004 και επί του παρόντος επίσης μελετάται η αναθεώρησή της. Όσον αφορά το άρθρο 4, η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι είναι ζωτικής σημασίας να μπορεί ένας εργαζόμενος να συμβουλευτεί εκπρόσωπο εργατικού συνδικάτου, σε περίπτωση αποκάλυψης ατασθαλίας ή άλλης κατάστασης στο χώρο εργασίας, χωρίς να διατρέχει κίνδυνο να υποπέσει για το λόγο αυτό σε παράβαση. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι η οδηγία θα πρέπει να περιλαμβάνει διάταξη με την οποία εξασφαλίζεται η προστασία από αντίποινα των εργαζόμενων που κάνουν χρήση των δυνατοτήτων που παρέχει το άρθρο 4.

5.7 Ως προς το θέμα αυτό και λαμβανομένων υπόψη των επαναλαμβανόμενων αντιδικιών σχετικά με την καταχρηστική προσφυγή στη διαδικασία κατάσχεσης λόγω παραποίησης/απομίμησης (*saisie-contrefaçon*)⁽²⁾, μιας κατ' αντιμωλία διαδικασίας, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για το γεγονός ότι η πρόταση αποκλίνει από την οδηγία 2004/48/ΕΚ στο άρθρο 10 παράγραφος 2, όπου τονίζεται ρητά ότι οι δικαστικές αρχές οφείλουν να αξιολογούν την αναλογικότητα των προσωρινών και ασφαλιστικών μέτρων.

5.8 Η εξομοίωση του εμπορικού απορρήτου με μία μορφή πνευματικής ιδιοκτησίας φτάνει μέχρι την συμπερίληψη της έννοιας των «χρηστών συναλλακτικών ηθών» στην οδηγία. Η έννοια αυτή ήδη περιλαμβάνεται στη Συμφωνία TRIP.

⁽²⁾ Cour de cassation, civile, Chambre commerciale, 12 Φεβρουαρίου 2013, υπόθεση 11-26.361 «Société Vetrotech Saint-Gobain international» 3ο τμήμα του Tribunal de Grande Instance του Παρισιού, 15 Νοεμβρίου 2011 «Sociétés JCB», σχόλια του Laurent Labatte, Marks & Clerk Γαλλία, νομικοί σύμβουλοι σε θέματα δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας

5.9 Από την πλευρά του, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης είχε ήδη την ευκαιρία να ερμηνεύσει την έννοια των χρηστών συναλλακτικών ηθών⁽³⁾ βάσει της οδηγίας 89/104/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων.

5.10 Παρά την αξιοσημείωτη πρόοδο που συνιστά η πρόταση οδηγίας, η υιοθέτησή της δεν θα απαλλάξει τις επιχειρήσεις από την υποχρέωση να λαμβάνουν όλα τα προληπτικά μέτρα που κρίνουν σκόπιμα για την προστασία του εμπορικού απορρήτου, όπως τεχνικά, οργανωτικά και συμβατικά μέτρα.

5.11 Επομένως, είναι μάλλον υπεραπλουστευτικός ο περιορισμός των πληροφοριών που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν εμπορικά απόρρητες σε όσες έχουν εμπορική αξία. Και αυτό γιατί ορισμένες πληροφορίες οικονομικής, βιομηχανικής τεχνικής ή επιστημονικής φύσης ενδέχεται να μην έχουν ευθέως ή αμέσως εμπορική αξία, ιδίως εάν προέρχονται από στοιχεία έρευνας και ανάπτυξης τεχνικών ή επιστημονικών μελετών.

5.12 Η ΕΟΚΕ προτείνει να συμπληρωθεί ο κατάλογος του άρθρου 4 παράγραφος 1 με την προσθήκη ότι η απόκτηση εμπορικών απορρήτων θεωρείται νόμιμη όταν προέρχεται από:

ε) την άσκηση των υποχρεώσεων χρηματοοικονομικής αναφοράς των μελών του διοικητικού ή του εποπτικού συμβουλίου των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο εταιρειών.

5.13 Ομοίως, προτείνει να συμπληρωθεί ο κατάλογος του άρθρου 4 παράγραφος 2 με την προσθήκη ότι τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε να μην υφίσταται δικαίωμα προσφυγής για την εφαρμογή των μέτρων, των διαδικασιών και των μέσων ένδικης προστασίας που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία, όταν η εικαζόμενη απόκτηση, χρήση ή αποκάλυψη του εμπορικού απορρήτου πραγματοποιήθηκε σε οποιαδήποτε από τις ακόλουθες περιπτώσεις:

στ) το εμπορικό απόρρητο αποκαλύπτεται στο πλαίσιο της άσκησης των υποχρεώσεων χρηματοοικονομικής αναφοράς των μελών του διοικητικού ή του εποπτικού συμβουλίου των εισηγμένων στο Χρηματιστήριο εταιρειών.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽³⁾ Πρβλ. την οδηγία 89/104/ΕΟΚ για την προσέγγιση των νομοθεσιών των κρατών μελών περί σημάτων, καθώς και τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με την ερμηνεία της έννοιας των χρηστών συναλλακτικών ηθών, απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Μαρτίου 2005, υπόθεση C-228/03: The Gillette Company, Gillette Group Finland Oy κατά LA-Laboratories Ltd Oy.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

της γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Το ακόλουθο σημείο της γνωμοδότησης του τμήματος τροποποιήθηκε μέσω των τροπολογιών που υιοθέτησε η Ολομέλεια, συγκέντρωσε όμως στην αρχική του μορφή περισσότερο από το ένα τέταρτο των ψήφων (άρθρο 54 (4) του Εσωτερικού Κανονισμού):

Σημείο 4.5

- 4.5 Στην προσπάθειά τους να υπερβούν αυτά τα εμπόδια, οι επιχειρήσεις συχνά συμπεριλαμβάνουν στις συμβάσεις που συνάπτουν με τους εργαζομένους ή τους υπεργολάβους τους ρήτρες εμπιστευτικότητας.

Αποτέλεσμα της ψηφοφορίας για την τροπολογία:

Υπέρ: 80

Κατά: 46

Αποχές: 10

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη σύσταση της κοινής επιχείρησης Shift2Rail»

COM(2013) 922 τελικό — 2013/0445 (NLE)

(2014/C 226/10)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **Juan Mendoza Castro**

Στις 11 Φεβρουαρίου 2014, και σύμφωνα με τα άρθρα 187 και 188 παρ. 1 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής σχετικά με την

Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τη σύσταση της κοινής επιχείρησης Shift2Rail

COM(2013) 922 final — 2013/0445 (NLE).

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, κατά την 497η σύνοδο ολομέλειας, της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή όρισε γενικό εισηγητή τον κ. Juan Mendoza Castro και υιοθέτησε με 177 ψήφους υπέρ, και 3 αποχές την ακόλουθη γνωμοδότηση.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει την πρωτοβουλία S2R η οποία αποτελεί σημαντική συμβολή στην ευρωπαϊκή σιδηροδρομική βιομηχανία.

1.2 Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της S2R για την απασχόληση, δεδομένου ότι το σύνολο του σιδηροδρομικού κλάδου απασχολεί περίπου τρία εκατομμύρια εργαζόμενους.

1.3 Προκειμένου να ανταποκριθεί στους μακροπρόθεσμους στόχους της ΕΕ, η σιδηροδρομική βιομηχανία πρέπει να αλλάξει, όχι μόνο από άποψη τεχνολογίας αλλά και νοοτροπίας.

1.4 Ο συνολικός προϋπολογισμός για την S2R ανέρχεται σε 920 εκατ. ευρώ και είναι μικρότερος από την απαιτούμενη επένδυση η οποία υπολογίζεται σε 1,4 δισεκατομμύρια ευρώ. Το γεγονός αυτό καθιστά απαραίτητο να δοθεί προτεραιότητα στους τομείς της έρευνας.

1.5 Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της S2R για να μπορέσει η ευρωπαϊκή σιδηροδρομική βιομηχανία να ανταγωνιστεί σε μια παγκόσμια αγορά που αποτιμάται σε 146 δισεκατομμύρια ευρώ ετησίως.

1.6 Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις χάνουν έδαφος σε σχέση με τους asiάτες ανταγωνιστές τους οι οποίοι επενδύουν μαζικά σε E +A. Η παγκόσμια αγορά περιέχει ολοένα και περισσότερες προκλήσεις εξαιτίας της συνεχούς αύξησης του αριθμού κατασκευαστών προϊόντων και ανταλλακτικών.

1.7 Το σύστημα σηματοδότησης ERTMS δείχνει ότι η προθυμία για συνεργασία πρέπει να ξεπερνά τα εθνικά συμφέροντα.

1.8 Η ΕΟΚΕ θεωρεί ότι η έρευνα πρέπει να επικεντρωθεί σε δραστηριότητες που συνδέονται με την ασφάλεια των προσώπων, την οικονομική αποτελεσματικότητα και την ενημέρωση των χρηστών των σιδηροδρόμων.

1.9 Πέντε προγράμματα καινοτομίας (ΠΚ) της S2R καλύπτουν τους κύριους τομείς και τους στόχους υψηλού επιπέδου.

1.10 Η ΕΟΚΕ θεωρεί απαραίτητο να προσδιοριστεί η ιδιοκτησία των αποτελεσμάτων της έρευνας. Η πνευματική ιδιοκτησία και τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας αποτελούν κείμενο ζήτημα το οποίο, όμως, δεν εξετάζεται στην πρόταση της Επιτροπής.

1.11 Η βιομηχανική εκμετάλλευση των προϊόντων της έρευνας που χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση θα πρέπει να υλοποιείται στην ευρωπαϊκή επικράτεια.

1.12 Σε αντίθεση με την προσέγγιση που υιοθετεί η πρόταση της Επιτροπής, ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Σιδηροδρόμων θα πρέπει να έχει την αποκλειστική ευθύνη για τον καθορισμό των τεχνικών προδιαγραφών διαλειτουργικότητας.

2. Ιστορικό και σύνοψη της πρόταση κανονισμού

2.1 Η Λευκή βίβλος με θέμα την πολιτική μεταφορών⁽¹⁾ και η Τέταρτη δέσμη για τους σιδηροδρόμους⁽²⁾ αποτελούν το πλαίσιο μιας μεγάλης εσωτερικής αγοράς σιδηροδρόμων⁽³⁾.

2.2 Ένας από τους κύριους στόχους του «Ορίζοντα 2020», είναι να ενισχυθεί η ευρωπαϊκή βιομηχανία με δράσεις στήριξης της έρευνας και της καινοτομίας σε βασικούς βιομηχανικούς κλάδους.

2.3 Η κοινή επιχείρηση Shift2Rail (S2R) ιδρύεται με καθεστώς οργανισμού της ΕΕ (άρθρο 187 της ΣΛΕΕ και άρθρο 209 του Δημοσιονομικού Κανονισμού).

2.4 Επίσης, η ίδρυση της S2R κρίνεται απαραίτητη για την επίλυση σοβαρών προβλημάτων, όπως ο κατακερματισμός των προσπαθειών εξαιτίας της πολυμορφίας των εθνικών κανόνων και προτύπων που εμποδίζει τόσο τη χρήση κοινών βιομηχανικών προϊόντων στους σιδηροδρόμους όσο και τις διασταυρούμενες αδειοδοτήσεις για σιδηροδρομικά προϊόντα, ο αναγκαστικός περιορισμός των ερευνητικών δράσεων σε ηγετικές σιδηροδρομικές επιχειρήσεις, η έλλειψη δημόσιων και ιδιωτικών επενδύσεων και η αύξηση των χρηματοοικονομικών κινδύνων.

2.5 Οι στόχοι της S2R είναι οι εξής:

- στήριξη της Τεχνικής σιδηροδρομικής στρατηγικής που δημοσιεύθηκε τον Φεβρουάριο 2014 από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Σιδηροδρόμων,
- γενική μείωση του κόστους του κύκλου ζωής των υλικών έως 50 %,
- αύξηση κατά 100 % της μεταφορικής ικανότητας του σιδηροδρομικού δικτύου,
- βελτίωση κατά 50 % της αξιοπιστίας και της χρονικής ακρίβειας των σιδηροδρομικών δρομολογίων,
- βελτίωση της διαλειτουργικότητας και
- περιορισμός των αρνητικών συνεπειών, όπως ο θόρυβος.

2.5.1 Πρέπει να θεσπιστεί διαδικασία επικύρωσης έτσι ώστε να υπάρχει ποσοτικός έλεγχος της συγκεκριμένης συμβολής των μελλοντικών αποτελεσμάτων S2R στην επίτευξη των στόχων υψηλού επιπέδου. Η ποιοτική μηχανολογία και η διαχείριση των απαιτήσεων αποτελούν πρωτοπόρες προσεγγίσεις προκειμένου να καταστεί δυνατή η ελάχιστη εποπτεία της προόδου όσον αφορά τους στόχους. Συνεπώς, οι προσεγγίσεις αυτές πρέπει να περιλαμβάνονται στην S2R σε επαγγελματική βάση.

2.6 Η δραστηριότητα της S2R θα επικεντρωθεί στις εξής τέσσερις πτυχές του σιδηροδρομικού δικτύου:

- διαλειτουργική μεταφορά επιβατών με υπερταχείες,
- διαλειτουργική μεταφορά επιβατών στο περιφερειακό δίκτυο,
- μη διαλειτουργική μεταφορά επιβατών στο αστικό/προαστιακό δίκτυο,
- διαλειτουργική μεταφορά φορτίου.

2.7 Τη χρηματοδότηση θα αναλάβει αφενός η ΕΕ η οποία θα συνεισφέρει κατά μέγιστο 450 εκατ. ευρώ, αφετέρου τα υπόλοιπα συμβαλλόμενα μέρη με ελάχιστη υποχρεωτική συμβολή της τάξης των 470 εκατ. ευρώ.

2.8 Η κοινή επιχείρηση S2R συστήνεται για την περίοδο έως και τις 31 Δεκεμβρίου 2024.

3. Γενικές παρατηρήσεις

3.1 Η σημασία της S2R

Η ΕΟΚΕ επικροτεί θερμά την πρωτοβουλία σύστασης της S2R, την οποία θεωρεί αποφασιστικό βήμα της ευρωπαϊκής βιομηχανίας σε ένα τομέα στρατηγικής σημασίας όπως ο σιδηροδρομικός. Ακόμη, η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της για την ισχυρή ενσωμάτωση των σιδηροδρομικών επιχειρήσεων στο σχέδιο.

⁽¹⁾ «Χάρτης πορείας για έναν Ενιαίο Ευρωπαϊκό Χώρο Μεταφορών — Για ένα ανταγωνιστικό και ενεργειακά αποδοτικό σύστημα μεταφορών», COM (2011) 144 final.

⁽²⁾ Τέταρτη δέσμη μέτρων για τους σιδηροδρόμους — Ολοκλήρωση του Ενιαίου ευρωπαϊκού σιδηροδρομικού χώρου για την προώθηση της ανταγωνιστικότητας και της ανάπτυξης, COM (2013) 25 final

⁽³⁾ EE C 327 της 12.11.2013, σ.122.

3.2 Απασχόληση

Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει τη σημασία της S2R για την απασχόληση. Εκτιμάται ότι σε όλη την ΕΕ, 400 000 άτομα απασχολούνται άμεσα ή έμμεσα στη βιομηχανία εφοδιασμού σιδηροδρομικού υλικού. Ακόμη, 1 350 000 άτομα εργάζονται για λογαριασμό ευρωπαϊκών διαχειριστών υποδομών και επιχειρήσεων σιδηροδρόμων. Εξίσου υψηλός είναι ίσως ο αριθμός των εργαζόμενων στους αστικούς σιδηροδρόμους, με αποτέλεσμα το πλήθος των θέσεων εργασίας στον κλάδο να ανέρχεται συνολικά σε περίπου 3 εκατομμύρια.

3.3 Ζήτημα ύψιστης σημασίας για τη βιομηχανία σιδηροδρόμων της ΕΕ

Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η εκπλήρωση σε βάθος χρόνου των στόχων που έχει θέσει η ΕΕ απαιτεί ριζικές αλλαγές, όχι μόνο τεχνικής φύσης, αλλά και όσον αφορά τη νοοτροπία. Πέραν του καθορισμού προδιαγραφών και της λήψης μέτρων υπέρ της εναρμόνισης, η ΕΕ οφείλει να δημιουργήσει ένα υπερεθνικό συνεργατικό πλαίσιο.

3.4 Χρηματοδότηση

Η ΕΟΚΕ αντιλαμβάνεται τη χρηματοδοτική προσπάθεια που συνιστά η S2R. Ωστόσο, ο συνολικός προβλεπόμενος προϋπολογισμός (920 εκατ. ευρώ) πρέπει να ενισχυθεί με πρόσθετα κονδύλια, δεδομένου ότι η εκπλήρωση των φιλόδοξων στόχων της S2R προϋποθέτει επενδύσεις εκτιμώμενου συνολικού ύψους 1,4 δισ. ευρώ. Στην αντίθετη περίπτωση, πρέπει να οριστούν προτεραιότητες ως προς τις διάφορες δραστηριότητες της S2R.

3.5 Συμπληρωματικές δραστηριότητες

Στον συνολικό προϋπολογισμό έχει προβλεφθεί κονδύλιο ύψους 120 εκατ. ευρώ με τον τίτλο «Συμπληρωματικές δραστηριότητες». Πρόκειται για δραστηριότητες που οι εταίροι της κοινής επιχείρησης θα αναλάβουν πέραν των επενδύσεων τους σε έρευνα και ανάπτυξη, επιπλέον από τους πόρους της ΕΕ. Επομένως, το ποσό αυτό δεν θα χρηματοδοτηθεί από την ΕΕ.

3.6 Η παγκόσμια αγορά του σιδηροδρομικού κλάδου

Η ΕΟΚΕ τονίζει τη σημασία της S2R για τη διατήρηση της ανταγωνιστικότητας της βιομηχανίας της ΕΕ, η οποία παράγει σήμερα περισσότερο από το 50 % των παγκόσμιων σιδηροδρομικών εξοπλισμών και υπηρεσιών (και το 80 % του ευρωπαϊκού). Ο συνολικός ετήσιος κύκλος εργασιών της αγοράς εκτιμάται στα 146 δισ. ευρώ, αλλά το «προσιτό» μέρος αυτής της αγοράς αγγίζει τα 106 δισ. ευρώ ετησίως ⁽⁴⁾.

3.7 Η Ευρώπη χάνει έδαφος

Είναι γνωστό ότι ορισμένες χώρες της Ασίας πραγματοποιούν γενναίες επενδύσεις στον τομέα της έρευνας και της ανάπτυξης και συγκεκριμένα στην εθνική τους βιομηχανία σιδηροδρόμων. Οι ευρωπαϊκές επιχειρήσεις υφίστανται τεράστιες πιέσεις από τους ανταγωνιστές τους από την Ασία. Η παγκόσμια αγορά περιλαμβάνει ολοένα και πιο δύσκολες προκλήσεις για την ευρωπαϊκή σιδηροδρομική βιομηχανία εξαιτίας της συνεχούς αύξησης του αριθμού κατασκευαστών προϊόντων και ανταλλακτικών. Μολονότι είναι εξαιρετικά δύσκολο για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις να ανταγωνιστούν τις ασιατικές στις τιμές, η ευρωπαϊκή σιδηροδρομική βιομηχανία εξακολουθεί να κατέχει εξέχουσα θέση σε θέματα έρευνας και καινοτομίας.

3.8 Ρόλος των MME:

3.8.1 Για να υπάρξει καινοτομία στην σιδηροδρομική αγορά απαιτείται εκβιομηχάνιση των σχετικών προϊόντων, εξ ου και η ύπαρξη παγκοσμίως πρωτοπόρων ή γιγαντιαίων βιομηχανιών που θα αξιοποιούν εμπορικά τις καινοτόμες λύσεις που θα αναπτύσσονται στους κόλπους της S2R.

3.8.2 Εντούτοις, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι και η παρουσία των MME θα είναι επίσης καταλυτική για την S2R με τρεις δυνατούς τρόπους:

- με τον σχηματισμό συνεργατικών δομών (clusters) και τη μετατροπή τους σε συνδεδεμένα μέλη, δεσμεύοντας ποσό ίσο με το 2,5 % της αξίας ενός προγράμματος καινοτομίας (ΠΚ) (χρηματοδότηση ύψους 47,6 %),
- με ανοιχτές προσκλήσεις για υποβολή προσφορών (διαθέσιμα 135 εκατ. ευρώ και χρηματοδότηση κατά 100 %),
- ως υπεργολάβοι ενός από τα μέρη της κοινής επιχείρησης (ιδρυτικά και συνδεδεμένα μέλη). Οι δραστηριότητες αυτές χρηματοδοτούνται επίσης καθ' ολοκληρία.

⁽⁴⁾ Roland Berger «World Rail Market Study, forecast 2012-2017» (Μελέτη για την παγκόσμια σιδηροδρομική αγορά, προβλέψεις για την περίοδο 2012-2017).

3.9 Το παράδειγμα του Ευρωπαϊκού συστήματος διαχείρισης της σιδηροδρομικής κυκλοφορίας (ΕΣΔΣΚ/ERTMS)

Το σύστημα σηματοδότησης του ΕΣΔΣΚ, το οποίο δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, είναι η απόδειξη ότι η συνεργασία πρέπει να υπερβαίνει τα στενά εθνικά συμφέροντα. Το ΕΣΔΣΚ αποτελεί ίσως την μεγαλύτερη πρόκληση για να σημειώσει επιτυχία η σιδηροδρομική βιομηχανία, καθότι έχει πλέον εξελιχθεί στο πιο κοινόχρηστο σύστημα σιδηροδρόμων, όχι μόνο στην Ευρώπη, αλλά και σε πολλές χώρες του κόσμου με δυναμικό πλήρους διαλειτουργικότητας. Συνεπώς, χρειάζονται ισχυρές ερευνητικές προσπάθειες προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της πλήρους διαλειτουργικότητας, της ανάπτυξης ικανοτήτων και του χαμηλού κόστους υλοποίησης.

3.10 Συνοπτικά, η S2R αποτελεί βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

Για πρώτη φορά, μεγάλες σιδηροδρομικές επιχειρήσεις (οι οποίες ανταγωνίζονται σκληρά η μία την άλλη) αποφάσισαν να συνεργαστούν με γνώμονα κοινούς ερευνητικούς στόχους.

4. Ειδικές παρατηρήσεις

4.1 Έρευνα και ανάπτυξη (E+A)

4.1.1 Ακολουθώντας τη δομή της οδηγίας με θέμα τη διαλειτουργικότητα⁽⁵⁾, το προτεινόμενο πρόγραμμα έρευνας και ανάπτυξης περιλαμβάνει τα εξής: το τροχιαίο υλικό για εμπορικά και επιβατικά τρένα, τις υποδομές, τα συστήματα ελέγχου-διαχείρισης της κυκλοφορίας και τα συστήματα σηματοδότησης.

4.1.2 Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι στα προγράμματα δίνεται προτεραιότητα στη βελτίωση της ασφάλειας των επιβατών και στην οικονομική αποτελεσματικότητα των σιδηροδρομικών μεταφορών. Οι νέες τεχνολογίες πρέπει επίσης να συμβάλλουν στη βελτίωση της ενημέρωσης των χρηστών των σιδηροδρόμων.

4.2 Προγράμματα καινοτομίας

Η ΕΟΚΕ σημειώνει ότι η S2R αποτελείται από πέντε προγράμματα καινοτομίας τα οποία προσδιορίστηκαν από τους ειδικούς που εργάστηκαν υπό τον συντονισμό της Ένωσης Ευρωπαϊκών Σιδηροδρομικών Βιομηχανιών (UNIFE). Τα προγράμματα καινοτομίας (ΠΚ) είναι τα εξής:

4.2.1 (ΠΚ1) Energy & Mass Efficient Technologies for High Capacity Trains (Τεχνολογίες υψηλής απόδοσης ενέργειας και μάζας για τρένα μεγάλης χωρητικότητας)

4.2.1.1 Προτείνεται η δημιουργία μιας μελλοντικής γενιάς ελαφρύτερων τρένων και πιο οικονομικών στην κατανάλωση ενέργειας, τα οποία θα προκαλούν μικρότερη φθορά στις σιδηροτροχιές και θα επιβαρύνουν λιγότερο το περιβάλλον. Οι νέες τεχνολογίες θα περιλαμβάνουν τα εξής: συστήματα έλξης, συστήματα ελέγχου και διαχείρισης αμαξοστοιχίας (TCMS), αμάξωμα με ελαφρά υλικά, τροχιαίο υλικό, συστήματα πέδησης και θυρών.

4.2.1.2 Οι στόχοι υψηλού επιπέδου του IP1 είναι οι εξής:

- αύξηση της χωρητικότητας των οχημάτων και της μεταφορικής ικανότητας των σιδηροδρομικών γραμμών,
- περιορισμός των προβλημάτων για τους επιβάτες χάρη στην πιο αξιόπιστη λειτουργία και στη μεγαλύτερη διαθεσιμότητα συρμών, είτε με τη χρήση σαφώς πιο αξιόπιστων υλικών, είτε δομών συστημάτων ή υποσυστημάτων,
- ελάττωση του κόστους του κύκλου ζωής του συρμού (π.χ. χαμηλότερο κόστος συντήρησης και ενεργειακής κατανάλωσης) και άλλων υποσυστημάτων αλληλένδετων με τον συρμό (π.χ. περιορισμός της φθοράς της σιδηροτροχιάς),
- αύξηση της ενεργειακής απόδοσης του συρμού και περιορισμός της μάζας του,
- αύξηση της ικανότητας σύζευξης των μονάδων για μεγαλύτερη λειτουργική ευελιξία.

⁽⁵⁾ ΕΕ L 191 της 18.7.2008, σ.1.

4.2.2 (ΠΚ2) Advanced Traffic Management & Control Systems (Προηγμένα συστήματα διαχείρισης και ελέγχου της κυκλοφορίας)

4.2.2.1 Παραδοσιακά, η αγορά των σιδηροδρόμων περιλάμβανε διάφορα εθνικά συστήματα σηματοδότησης των κύριων σιδηροδρομικών γραμμών. Στην αγορά των συστημάτων σηματοδότησης υπάρχουν διάφοροι τρόποι κάλυψης των σχετικών αστικών αναγκών (εφαρμογές CBTC/τηλεπικοινωνιακού ελέγχου τρένων) και η S2R θα εξετάσει τη δυνατότητα επέκτασης της διαλειτουργικότητας/τυποποίησης/ενσωμάτωσης με το ΕΣΔΣΚ για την κάλυψη αυτών των αναγκών.

4.2.2.2 Οι στόχοι υψηλού επιπέδου του IP2 είναι οι εξής:

- ανάπτυξη νέας γενιάς συστημάτων σηματοδότησης και ελέγχου με στόχο την ευφυή διαχείριση της κυκλοφορίας με τρένα αυτόματης οδήγησης (χωρίς οδηγό), την ενίσχυση της χωρητικότητας και της αξιοπιστίας τους και τον δραστικό περιορισμό του κόστους του κύκλου ζωής του συρμού όσον αφορά τη σιδηροδρομική επιχείρηση και τον διαχειριστή υποδομών,
- διατήρηση του ΕΣΔΣΚ ως προτιμότερου συστήματος σηματοδότησης και ελέγχου σιδηροδρομικών γραμμών παγκοσμίως μέσω επίσημων και ανοιχτών επαγγελματικών μεθόδων εξειδίκευσης με σκοπό την επίτευξη πλήρους διαλειτουργικότητας σε λογικό κόστος,
- επέκταση των συνεργειών και της διαλειτουργικότητας στους τομείς αστικών σιδηροδρόμων και μαζικών μεταφορών,
- περιορισμός των προβλημάτων για τους επιβάτες χάρη στην πιο αξιόπιστη λειτουργία και στη μεγαλύτερη διαθεσιμότητα των συρμών, με τη χρήση σαφώς πιο αξιόπιστων υλικών και δομών συστημάτων ή υποσυστημάτων.

4.2.3 (ΠΚ3) Cost Efficient-High Capacity Infrastructure (Οικονομικά αποδοτικές υποδομές υψηλής χωρητικότητας)

4.2.3.1 Το 3ο ΠΚ περιλαμβάνει τα ακόλουθα τέσσερα πεδία έρευνας:

- Νέοι μηχανισμοί αλλαγής και διασταύρωσης τροχιάς: βελτίωση των ήδη υφιστάμενων σημείων αλλαγής και διασταύρωσης τροχιάς και νέο σύστημα αλλαγής κατεύθυνσης των συρμών (Mechatronic S&C) για την ελάττωση του θορύβου, της συχνότητας των καθυστερήσεων λόγω βλάβης αυτού του εξοπλισμού, καθώς και για τον περιορισμό του κόστους συντήρησης.
- Δραστικά καινοτόμες σιδηροτροχιές. Συνολική βελτιστοποίηση της σιδηροτροχιάς, δηλαδή συνολικός ανασχεδιασμός της σιδηροτροχιάς με σκοπό την καλύτερη δυνατή ανταπόκρισή της στην επιβάρυνση λόγω της κυκλοφορίας, καθώς και ανάπτυξη και εφαρμογή νέων τεχνολογιών.
- Ευφυής συντήρηση των υποδομών: οι νέες λύσεις για τα μητρώα περιουσιακών στοιχείων των σιδηροδρόμων, τα ρηξικέλυθα εργαλεία μέτρησης και εποπτείας, η συντήρηση βάσει της χρήσης και όχι βάσει της κατάστασης (μηχανική της συντήρησης) και η ενσωμάτωση της δυνατότητας συντήρησης στο σχεδιασμό αναμένεται να συμβάλουν στην περαιτέρω μείωση του κόστους, στην ενίσχυση της χωρητικότητας των συρμών, καθώς και στον περιορισμό του θορύβου.
- Εξοικονόμηση ενέργειας: η καινοτόμος χρήση ενέργειας από ανατροφοδότηση, οι συσκευές αποθήκευσης ενέργειας από τη σιδηροτροχιά, η αποδοτική χρήση ανανεώσιμης ενέργειας, καθώς και η έξυπνη αλληλεπίδραση με το ηλεκτρικό δίκτυο αναμένεται να αναγάγουν τις σιδηροδρομικές συγκοινωνίες σε εμπροσθοφυλακή αυτής της τεχνολογίας.

4.2.4 (ΠΚ4) IT Solutions for a Seamless Attractive Railway (Εφαρμογές πληροφορικής για άψογες και ελκυστικές σιδηροδρομικές συγκοινωνίες)

4.2.4.1 Πρόθεση δεν είναι η δημιουργία κοινής βάσης αλλά ενός διαλειτουργικού πλαισίου στο οποίο, όσοι το επιθυμούν, θα μπορούν να εντάξουν τις καινοτομίες τους, μέσω ανοιχτών εφαρμογών αποφεύγοντας έτσι την εξάρτηση από συστήματα GDS (παγκόσμιο σύστημα διανομής). Με αυτό τον τρόπο, η προσπάθεια μετατρέπεται σε προϊόν. Οι τρέχουσες δραστηριότητες της σιδηροδρομικής έρευνας και ανάπτυξης πρέπει να ενσωματωθούν στο έργο.

4.2.5 (ΠΚ5) Technologies for Sustainable & Attractive European Freight (Τεχνολογία για βιώσιμες και συμφέρουσες εμπορευματικές μεταφορές)

4.2.5.1 Τα βασικά ζητούμενα για το 5ο ΠΚ είναι ο καθορισμός όλων των τεχνολογικών και διαδικαστικών καινοτομιών που απαιτούνται για την εκπλήρωση ενός από τους κυριότερους στόχους της Λευκής βίβλου, δηλαδή της αντικατάστασης του 30 % των οδικών μετακινήσεων από το σιδηροδρομικό ή το εσωτερικό πλωτό δίκτυο μέχρι το έτος 2030 και του 50 % μέχρι το 2050. Η ΕΟΚΕ συνιστά, ιδίως για τη μεγαλύτερη αποδοχή από το κοινό των σιδηροδρομικών εμπορευματικών μεταφορών, να ενσωματωθεί στο ΠΚ5 η έρευνα για την μείωση του θορύβου.

4.3 Πλατφόρμες επίδειξης συστήματος (SPD)

4.3.1 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι η S2R δεν αποσκοπεί στην παραγωγή πρωτοτύπων, αλλά πλήρως λειτουργικών προϊόντων έτοιμων προς χρήση στα σιδηροδρομικά δίκτυα. Οι νέες τεχνολογίες και οι καινοτομίες που προέκυψαν από το πρόγραμμα καινοτομίας της S2R θα παρουσιαστούν σε πραγματικές συνθήκες λειτουργίας ή σε συνθήκες προσομοίωσης με τη βοήθεια των προγραμμάτων επίδειξης ολοκληρωμένης τεχνολογίας (ΠΕΟΤ). Με τις Πλατφόρμες επίδειξης συστήματος της S2R επιδιώκεται η ανάπτυξη και η παρουσίαση στην πράξη αυτών των τεχνολογιών, οι οποίες θα ωριμάζουν έτσι αρκετά ώστε να ανάγονται στη νέα γενιά σιδηροδρομικών συστημάτων.

4.3.2 Ακόμα δεν έχει οριστικοποιηθεί ο τόπος εγκατάστασης των ΠΕΟΤ, καθότι αυτό θα συμβεί προς τα τέλη του κύκλου δραστηριοτήτων της S2R. Εξάλλου, πρόκειται για μια απόφαση που πρέπει να ληφθεί από τα μελλοντικά συμβαλλόμενα μέρη της κοινής επιχείρησης (ιδρυτικά και συνδεδεμένα μέλη) και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η εικονική ή στην πράξη αξιολόγηση των SPD θα εξαρτηθεί ως επί το πλείστον από την επιλογή και τα αποτελέσματα των ΠΕΟΤ.

4.4 Διπλώματα ευρεσιτεχνίας

4.4.1 Λόγω των πολλαπλών και σύνθετων συστημάτων χρηματοδότησης που έχουν διαμορφωθεί και του σημαντικού όγκου των διατιθέμενων κοινοτικών πόρων, η ΕΟΚΕ θεωρεί σκόπιμο να οριστεί επακριβώς η χρήση και η κατανομή των τελικών προϊόντων της έρευνας που θα πραγματοποιηθεί από την Shift2Rail. Προς τούτο, κείμενο είναι το ζήτημα της πνευματικής ιδιοκτησίας και των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας. Το περιεχόμενο και ο τρόπος λειτουργίας πρέπει να αποτελέσουν αντικείμενο άρθρου του σχετικού κανονισμού. Η ΕΟΚΕ έχει επισημάνει την απουσία αυτή, καθώς και τους συνεπόμενους κινδύνους στις γνωμοδοτήσεις της σχετικά με τις κοινές επιχειρήσεις για τα «Καινοτόμα φάρμακα», «Clean Sky», «ENIAC» και «Κυψέλες καυσίμου». Σε αυτήν την ΚΤΠ, υφίσταται ο κίνδυνος να αποδειχθεί το κενό αυτό ακόμη πιο σοβαρό, δεδομένου ότι το τελικό προϊόν της έρευνας θα ενδιαφέρει άμεσα ανταγωνιστικές επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην ίδια αγορά (βλέπε σημείο 3.10 της παρούσας γνωμοδότησης).

4.4.2 Σε κάθε περίπτωση, η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι οι εφευρέσεις που χρηματοδοτούνται από δημόσιους πόρους πρέπει να εξυπηρετούν το δημόσιο συμφέρον. Για το σκοπό αυτό, θα πρέπει να εξεταστεί η θέσπιση μηχανισμών που συμβάλλουν στην αποδοτικότητα μιας επένδυσης με κοινοτικούς πόρους, και να διασφαλιστεί ότι τα αποτελέσματα της έρευνας της κοινής επιχείρησης θα χρησιμοποιηθούν εντός της ευρωπαϊκής επικράτειας.

4.5 Καθορισμός προδιαγραφών διαλειτουργικότητας

4.5.1 Στο καταστατικό της κοινής επιχείρησης Shift2Rail (παράρτημα 1, άρθρο 2 εδάφιο η) προβλέπονται τα εξής: «να συγκεντρώσει τις απαιτήσεις των χρηστών και να καθορίσει πρότυπα διαλειτουργικότητας, ώστε να καθοδηγηθούν οι επενδύσεις στην έρευνα και την ανάπτυξη προς επιχειρησιακές και εμπορικά αξιοποιήσιμες λύσεις». Η αιτιολογική έκθεση της πρότασης κανονισμού το επιβεβαιώνει (βλ. αιτιολογική έκθεση, σημείο 3.3).

4.5.2 Τούτο πρέπει να απορριφθεί για τους ακόλουθους λόγους:

- Η καθιέρωση κανόνων δεν μπορεί να ανατεθεί σε φορείς που έχουν συσταθεί ως εταιρικές σχέσεις δημόσιου-ιδιωτικού τομέα με πολύ περιορισμένο πεδίο δράσης. Η ελάχιστη απαίτηση για τις τεχνικές προδιαγραφές ή πρότυπα είναι ότι πρέπει να καθορίζονται με τη συνεργασία όλων των ενδιαφερομένων, ή με συναίνεση ή γενική συμμετοχή. Το καταστατικό της Shift2Rail ουσιαστικά αντιβαίνει στην αρχή αυτή.
- Η ισχύουσα οδηγία για τη διαλειτουργικότητα (οδηγία 2008/57/ΕΚ) προβλέπει ήδη ένα νομικό πλαίσιο σε επίπεδο ΕΕ που διέπει τη θέσπιση τεχνικών προδιαγραφών διαλειτουργικότητας (ΤΠΔ). Τα σχέδια ΤΠΔ καταρτίζονται από τον Ευρωπαϊκό Οργανισμό Σιδηροδρόμων, με βάση την εξέταση των υποσυστημάτων, σε συνεργασία με τις ενώσεις του κλάδου και με τους κοινωνικούς εταίρους.
- Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Σιδηροδρόμων έχει απλώς καθεστώς παρατηρητή (σημείο 11, παράρτημα). Σε ορισμένες περιπτώσεις ο Οργανισμός θα ασχοληθεί με τον συντονισμό, αν και στην πράξη η Επιτροπή και τα οκτώ ιδρυτικά μέλη έχουν τον τελικό λόγο. Δεν είναι σαφής ο λόγος των επικαλύψεων όσον αφορά τις θεσμικές ευθύνες σε επίπεδο ΕΕ.

4.5.3 Κατά συνέπεια, η θέσπιση τεχνικών προδιαγραφών για τη διαλειτουργικότητα μπορεί να αποτελέσει αρμοδιότητα μόνο του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Σιδηροδρόμων.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αύξηση του κεφαλαίου του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων»

COM(2014) 66 final — 2014/0034 (COD)

(2014/C 226/11)

Γενικός εισηγητής: ο κ. **Michael SMYTH**

Στις 18 και στις 24 Φεβρουαρίου 2012 αντιστοίχως, το Συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποφάσισαν να ζητήσουν, σύμφωνα με το άρθρο 173, εδάφιο 3, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Πρόταση απόφασης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τη συμμετοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην αύξηση του κεφαλαίου του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων

COM(2014) 66 final — 2014/0034 (COD).

Στις 25 Φεβρουαρίου 2014, το Προεδρείο της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής ανέθεσε στο ειδικευμένο τμήμα «Ενιαία αγορά, παραγωγή και κατανάλωση» τις σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες.

Λόγω του επείγοντος χαρακτήρα των εργασιών, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε κατά την 497η σύνοδο ολομέλειάς της, στις 25 και 26 Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου 2014) να ορίσει γενικό εισηγητή τον κ. Smyth, και υιοθέτησε την παρούσα γνωμοδότηση με 133 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 3 αποχές.

1. Εισαγωγή

1.1 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την πρόθεση ανακεφαλαιοποίησης του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων (ΕΤαΕ), έτσι ώστε τούτο να είναι σε θέση να διευρύνει τον ρόλο του ως φορέα παροχής επιχειρηματικού κεφαλαίου σε καινοτόμες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ) με υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης.

1.2 Η απόφαση για αύξηση του κεφαλαίου του ΕΤαΕ έως και κατά 1,5 δισ. ευρώ θα δώσει σημαντική ώθηση στο επενδυτικό δυναμικό του ΕΤαΕ σε μια συγκυρία οικονομικής κρίσης και στασιμότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας. Όμως, τίθεται το ερώτημα εάν ακόμη και αυτή η αύξηση είναι πολύ μικρή;

1.3 Πρόσφατες έρευνες και στοιχεία για τη χρηματοδότηση των ΜΜΕ και τον τραπεζικό δανεισμό δείχνουν ότι η πρόσβαση σε χρηματοδότηση (τόσο για επενδύσεις όσο και για κεφάλαιο κίνησης) αποτελούν τα πλέον επείγοντα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ. Η αύξηση των τραπεζικών χορηγήσεων προς τις επιχειρήσεις μειώθηκε κάθε μήνα του τελευταίου τριμήνου. Αν και η αποστολή του ΕΤαΕ επικεντρώνεται στην επιχειρηματική καινοτομία και στο υψηλό δυναμικό ανάπτυξης, τίθεται το ερώτημα γιατί η αύξηση κεφαλαίου του Ταμείου δεν είναι μεγαλύτερη ώστε να βελτιωθεί η αποτελεσματικότητά του;

1.4 Η ΕΟΚΕ επαναλαμβάνει την έκκλησή της για ουσιαστική ανακεφαλαιοποίηση του ΕΤαΕ, προκειμένου τούτο να εκπληρώσει τον αρχικό του ρόλο — δηλαδή να αποτελέσει ένα ευρωπαϊκό ταμείο επιχειρηματικού κεφαλαίου με ειδική αρμοδιότητα τη χρηματοδότηση νεοσύστατων επιχειρήσεων υψηλής τεχνολογίας.

1.5 Η ΕΟΚΕ προτείνει το 20 % του καθαρού κέρδους να καταβληθεί με τη μορφή μερισμάτων και να χρησιμοποιηθεί για την κάλυψη του κόστους της αύξησης κεφαλαίου. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το εγχείρημα εξισορρόπησης των οικονομικών και πολιτικών αποδόσεων του ΕΤΕ και τη συμμετοχή κατάλληλων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην αύξηση του εγγεγραμμένου κεφαλαίου του.

2. Η πρόταση

2.1 Το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επενδύσεων (ΕΤαΕ) πληροί δύο βασικούς ρόλους:

- βελτίωση της χορήγησης επιχειρηματικών κεφαλαίων σε ταχέως αναπτυσσόμενες και καινοτόμες μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις (ΜΜΕ),
- παροχή εγγυήσεων και άλλες πρωτοβουλίες επιμερισμού του κινδύνου για την ενίσχυση της δανειοδοτικής ικανότητας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων προς τις ΜΜΕ.

2.2 Το ΕΤαΕ χρησιμοποιεί τα ίδια κεφάλαιά του και διαχειρίζεται επίσης μια σειρά προγραμμάτων της ΕΕ, όπως το Horizon 2020 και το COSME, για τα επόμενα έτη. Το ΕΤαΕ αναμένει να διπλασιάσει το συνολικό άνοιγμά του στην εγγυοδοσία και τα επιχειρηματικά κεφάλαια και, συνεπώς, η αύξηση του κεφαλαίου του είναι απαραίτητη. Επί του παρόντος, το ΕΤαΕ ανήκει κατά πλειοψηφία στην Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων (ΕΤΕπ) (62,1 %). Οι υπόλοιποι μέτοχοι είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση (30 %) και 24 δημόσια και ιδιωτικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (7,9 %).

2.3 Προτείνεται αύξηση του εγγεγραμμένου κεφαλαίου του ΕΤαΕ από 3 δισ. ευρώ σε 4,5 δισ. ευρώ, με καταβλημένο τμήμα ύψους 20 %. Αυτή η αύξηση του μετοχικού κεφαλαίου θα βελτιώσει την ικανότητα πιστωτικής ενίσχυσης του ΕΤαΕ και θα τονώσει τη δανειοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από 11 δισ. ευρώ έως και 20 δισ. ευρώ για τα έτη 2014 και 2015.

3. Παρατηρήσεις σχετικά με την πρόταση

3.1 Εκ πρώτης όψεως, η ανακεφαλαιοποίηση του ΕΤαΕ αποτελεί αναμφισβήτητη θετική εξέλιξη. Στοιχεία της ΕΚΤ δείχνουν ότι ο συνολικός δανεισμός προς επιχειρήσεις παρουσίασε μηνιαία κάμψη κατά το τελευταίο τρίμηνο έως τον Ιανουάριο 2014. Η πλέον πρόσφατη έρευνα για τον τραπεζικό δανεισμό έδειξε ότι η πρόσβαση σε χρηματοδότηση αποτελεί το πιο πιεστικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ΜΜΕ της ζώνης του ευρώ, αν και η γεωγραφική κατανομή του φαινομένου παρουσιάζει αποκλίσεις. Οι κύριοι παράγοντες που επηρεάζουν τις ανάγκες για εξωτερική χρηματοδότηση των ΜΜΕ είναι το κεφάλαιο κίνησης και οι πάγιες επενδυτικές ανάγκες. Η ανακεφαλαιοποίηση του ΕΤαΕ θα αντιμετωπίσει μερικώς το πρόβλημα, αλλά οι ανάγκες είναι τεράστιες.

3.2 Η ΕΟΚΕ επικροτεί την ανακεφαλαιοποίηση του ΕΤαΕ. Σημειώνει δε ότι το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Δεκεμβρίου κάλεσε την Επιτροπή και την ΕΤΕπ να αυξήσουν περαιτέρω το κεφάλαιο του ΕΤαΕ και αναμένει την έκβαση της εν λόγω πρότασης. Σε προηγούμενες γνωμοδοτήσεις της, η ΕΟΚΕ έχει εκφράσει την ανησυχία της για τον ρόλο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων και την τονίζει εκ νέου ⁽¹⁾.

3.3 Η αύξηση του κεφαλαίου του Ευρωπαϊκού Ταμείου Επενδύσεων θα συμβάλει στην επίτευξη του στόχου της δημιουργίας επαρκούς ικανότητας επένδυσης κεφαλαίου προς υποστήριξη της καινοτομίας, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης όλων των επιχειρήσεων των κρατών μελών. Για την επίτευξη αυτού του στόχου με όσο το δυνατό λιγότερες δαπάνες του προϋπολογισμού, η ΕΟΚΕ συνιστά η ετήσια συνεδρίαση του ΕΤαΕ για το 2014 να λάβει την απόφαση να διανείμει το 20 % του καθαρού κέρδους υπό μορφή μερισμάτων. Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι θα είναι ωφέλιμο τα μερίσματα που θα καταβληθούν την περίοδο 2014 — 2017 για τη συμμετοχή της Ένωσης στο Ταμείο να θεωρηθούν εξωτερικά έσοδα με ειδικό προορισμό και να χρησιμοποιηθούν για την κάλυψη του κόστους της αύξησης κεφαλαίου. Η ΕΟΚΕ υποστηρίζει το εγχείρημα εξισορρόπησης των οικονομικών και πολιτικών αποδόσεων του ΕΤαΕ και τη διατήρηση της τριμερούς δομής του. Σχετικά, προτείνει να γίνουν δεκτά ως μέτοχοι άλλα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα με παρόμοιο προσανατολισμό.

3.4 Όταν σχεδιάστηκε το 1993, είχε προταθεί το ΕΤαΕ να στηρίζει τις επιχειρήσεις, όχι μόνο με εγγυήσεις μετοχικού κεφαλαίου και με δάνεια, αλλά και με τη δημιουργία ενός ευρωπαϊκού ταμείου επιχειρηματικών κεφαλαίων έως 60 δισ. ευρώ. Στόχος ήταν να αντισταθμιστεί η έλλειψη ιδιωτικών επιχειρηματικών κεφαλαίων στην Ευρώπη σε σχέση με τη Βόρεια Αμερική καθώς και να μειωθεί η εξάρτηση από δάνεια με σταθερό επιτόκιο που είναι επιβαρυντικά για τις νέες και τις νεοσύστατες επιχειρήσεις. Όταν το ΕΤαΕ ιδρύθηκε το 1994, η πτυχή των επιχειρηματικών κεφαλαίων υποβαθμίστηκε και κυριάρχησε η πτυχή της εγγύησης δανείων.

3.5 Η ΕΟΚΕ πιστεύει ότι το ΕΤαΕ χρειάζεται να αναλάβει ισχυρότερη αρμοδιότητα όσον αφορά το επιχειρηματικό κεφάλαιο, όπως προβλεπόταν αρχικά.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

⁽¹⁾ ΕΕ C 143, 22.05.2012, σ. 10.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας»

COM(2013) 821 final — 2013/0407 (COD)

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ειδικές διασφαλίσεις για παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινικές διαδικασίες»

COM(2013) 822 final — 2013/0408 (COD)

«Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προσωρινή χορήγηση ευεργετήματος πενίας σε υπόπτους ή κατηγορούμενους σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας τους και με τη χορήγηση ευεργετήματος πενίας στα πλαίσια της διαδικασίας εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης»

COM(2013) 824 final — 2013/0409 (COD)

«Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προώθηση του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις που παρέχονται σε υπόπτους ή κατηγορούμενους — Ενίσχυση των βάσεων του ευρωπαϊκού χώρου ποινικής δικαιοσύνης»

COM(2013) 820 final

(2014/C 226/12)

Εισηγητής: ο κ. Xavier VERBOVEN

Στις 13 και στις 22 Ιανουαρίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ) το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αντίστοιχα, αποφάσισαν να ζητήσουν τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής για τα ακόλουθα έγγραφα

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας και του δικαιώματος παράστασης του κατηγορουμένου στη δίκη του στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας

COM(2013) 821 final — 2013/0407 (COD)

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με ειδικές διασφαλίσεις για παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινικές διαδικασίες

COM(2013) 822 final 2013/0408 (COD)

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την προσωρινή χορήγηση ευεργετήματος πενίας σε υπόπτους ή κατηγορούμενους σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας τους και με τη χορήγηση ευεργετήματος πενίας στα πλαίσια της διαδικασίας εκτέλεσης ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης

COM(2013) 824 final — 2013/0409 (COD)

Στις 27 Νοεμβρίου 2013, και σύμφωνα με το άρθρο 304 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΣΛΕΕ), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να ζητήσει τη γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα την

Ανακοίνωση της Επιτροπής στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών — Προώθηση του προγράμματος της Ευρωπαϊκής Ένωσης σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις που παρέχονται σε υπόπτους ή κατηγορούμενους — Ενίσχυση των βάσεων του ευρωπαϊκού χώρου ποινικής δικαιοσύνης

COM(2013) 820 final

Το ειδικευμένο τμήμα «Απασχόληση, κοινωνικές υποθέσεις, δικαιώματα του πολίτη», στο οποίο ανατέθηκαν οι σχετικές προπαρασκευαστικές εργασίες, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του στις 12 Μαρτίου 2014.

Κατά την 497η σύνοδο ολομέλειας, της 25ης και 26ης Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου 2014), η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 139 ψήφους υπέρ, 1 κατά και 9 αποχές.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

Η ΕΟΚΕ χαιρετίζει και στηρίζει τις προτάσεις οδηγίας και τις συστάσεις της Επιτροπής σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας, τη δικονομική προστασία παιδιών και ευάλωτων ομάδων, καθώς και σχετικά με την προσωρινή χορήγηση ευεργετήματος πενίας.

1.1 Ωστόσο, διατυπώνει ορισμένες επιφυλάξεις με σκοπό την ενίσχυση των αρχών και των στόχων που περιέχονται στις προτάσεις της Επιτροπής.

1.2 Σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ότι κανείς δεν μπορεί να θεωρηθεί ένοχος πριν καταδικαστεί τελεσιδικώς, και ότι αυτό αποτελεί απαραβίαστο δικαίωμα. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η εμπιστοσύνη των πολιτών στη Δικαιοσύνη προϋποθέτει ότι οι δικαστές είναι απρόσβλητοι από κάθε πίεση ή επιρροή, ακόμη και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Με αυτήν την έννοια και χωρίς αυτό να περιορίζει την συνταγματικά κατοχυρωμένη ελευθερία του τύπου, θα πρέπει και τα ΜΜΕ να αποφεύγουν να υποκαθιστούν τις δικαστικές αρχές.

1.3 Σχετικά με την προστασία των παιδιών στα πλαίσια της ποινικής διαδικασίας, η ΕΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ότι τα παιδιά βρίσκονται σε μία ιδιαίτερα ευάλωτη θέση όταν τους αφαιρείται η ελευθερία τους, λόγω των κινδύνων που συνεπάγεται η στέρηση της ελευθερίας για την σωματική και ψυχική τους ακεραιότητα. Για τον λόγο αυτόν, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στις πρωτοβουλίες που εξασφαλίζουν την όσο το δυνατό ταχύτερη κοινωνική επανένταξη των παιδιών που αντιμετωπίζουν μία ποινική διαδικασία.

1.4 Όσον αφορά την προσωρινή χορήγηση του ευεργετήματος της πενίας, η ΕΟΚΕ θεωρεί θετικό το γεγονός ότι οι αρχές της πρότασης οδηγίας ισχύουν και για άτομα κατά των οποίων έχει εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. Η ΕΟΚΕ επικροτεί επίσης τη σύσταση για την περαιτέρω εναρμόνιση των κριτηρίων χορήγησης του δικαιώματος νομικής συνδρομής στα πλαίσια ποινικών διαδικασιών. Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το δικαίωμα νομικής συνδρομής στα πλαίσια ποινικών διαδικασιών δεν πρέπει να διακυβεύεται για λόγους δημοσιονομικών δυσχερειών που αντιμετωπίζουν ορισμένα κράτη μέλη, και διερωτάται κατά πόσον θα μπορούσαν να διατεθούν για το σκοπό αυτό πόροι σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για παράδειγμα με τη μορφή ευρωπαϊκού ταμείου.

1.5 Η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι οι προτάσεις οδηγίας σχετικά με το τεκμήριο της αθωότητας και την προστασία των παιδιών σε ποινικές διαδικασίες ισχύουν μόνο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας. Η ΕΟΚΕ είναι της γνώμης ότι η έννοια της ποινικής διαδικασίας θα πρέπει, με βάση τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, να ερμηνεύεται με αυτοτελή τρόπο στο ευρωπαϊκό δίκαιο, ανεξάρτητα από τον χαρακτηρισμό των διαδικασιών στα κράτη μέλη. Προκειμένου να εξασφαλιστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο αυτή η δυνατότητα αυτοτελούς ερμηνείας, η ΕΟΚΕ συνιστά να διαγραφεί από τα αιτιολογικά σημεία των προτάσεων οδηγίας η αναφορά ότι οι εγγυήσεις δεν ισχύουν στα πλαίσια διοικητικών διαδικασιών που συνεπάγονται κυρώσεις.

1.6 Όσον αφορά την ερήμην διαδικασία με βάση το άρθρο 8 της πρότασης οδηγίας σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας, η ΕΟΚΕ διαπιστώνει ότι σύμφωνα με αυτή τη διάταξη, μία ποινική διαδικασία μπορεί να πραγματοποιηθεί ερήμην του κατηγορούμενου, μόνον εφόσον αποδεικνύεται σαφώς ότι είχε ενημερωθεί σχετικά με την ημερομηνία της δίκης. Επειδή αυτό μπορεί να προκαλέσει πρακτικές δυσκολίες σε περίπτωση που δεν είναι γνωστός ο τόπος διαμονής του κατηγορούμενου, η ΕΟΚΕ συνιστά να προβλεφθεί μία ειδική διαδικασία κλήτευσης ατόμων αγνώστου διαμονής (π.χ. κοινοποίηση προς το αστυνομικό τμήμα).

2. Περίληψη των προτάσεων της Επιτροπής

2.1 Στις 27 Νοεμβρίου 2013, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε δέσμη νέων μέτρων σχετικά με τις δικονομικές εγγυήσεις που παρέχονται στα πλαίσια ποινικής διαδικασίας.

2.2 Η δέσμη μέτρων αποτελεί συνέχεια ενός νομοθετικού προγράμματος για τις δικονομικές εγγυήσεις στα πλαίσια της οδηγίας 2010/64/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα σε διερμηνεία και μετάφραση, της οδηγίας 2012/13/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών και της οδηγίας 2013/48/ΕΚ σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο και το δικαίωμα επικοινωνίας σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας.

2.3 Με την εισαγωγή ελάχιστων δικονομικών εγγυήσεων, το νομοθετικό πρόγραμμα αποσκοπεί αφενός στην εξασφάλιση δίκαιης δίκης για όλους του πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε όλη την επικράτεια της Ένωσης και αφετέρου στην αύξηση της εμπιστοσύνης των κρατών μελών στα δικαστικά συστήματα άλλων κρατών μελών, ώστε να προαχθεί η αμοιβαία αναγνώριση δικαστικών αποφάσεων.

2.4 Η υπό εξέταση δέσμη μέτρων περιλαμβάνει τρεις προτάσεις οδηγίας. Οι προτάσεις αφορούν το τεκμήριο αθωότητας, τις ειδικές διασφαλίσεις για παιδιά σε ποινικές διαδικασίες και την προσωρινή χορήγηση ευεργετήματος πενίας.

2.4.1 Πρόταση οδηγίας σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας

2.4.1.1 Το τεκμήριο της αθωότητας κάθε κατηγορούμενου σε ποινική διαδικασία όσο δεν έχει αποδειχθεί με νόμιμο τρόπο η ενοχή του, συνιστά μία από τις σημαντικότερες αρχές της δικονομικής διαδικασίας και αποτελεί κείμενο στοιχείο του δικαιώματος δίκαιης δίκης. Η πρακτική σημασία της αρχής του τεκμηρίου αθωότητας έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

2.4.1.2 Σκοπός της πρότασης είναι να ενσωματωθούν ορισμένες πτυχές του τεκμηρίου αθωότητας, όπως έχει διαμορφωθεί, σε μία οδηγία, προκειμένου να εξασφαλιστεί με τον καλύτερο δυνατό τρόπο η ουσιαστική εφαρμογή της αρχής αυτής στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

2.4.1.3 Η οδηγία ρυθμίζει τις ακόλουθες πτυχές του τεκμηρίου αθωότητας: (1) απαγόρευση αναφοράς στους υπόπτους ή κατηγορούμενους ως καταδικασθέντες σε δημόσιες δηλώσεις και επίσημες αποφάσεις δημοσίων αρχών, πριν από την καταδίκη τους, (2) το γεγονός ότι η εισαγγελική αρχή φέρει το βάρος της απόδειξης και ότι σε περίπτωση αμφιβολιών ο κατηγορούμενος αθώνεται, (3) το δικαίωμα μη αυτοενοχοποίησης και μη συνεργασίας, (4) το δικαίωμα σιωπής, (5) το δικαίωμα του κατηγορούμενου να παρίσταται στη δίκη του.

2.4.2 Πρόταση οδηγίας σχετικά με ειδικές διασφαλίσεις για παιδιά που είναι ύποπτοι ή κατηγορούμενοι σε ποινικές διαδικασίες.

2.4.2.1 Η οδηγία 2010/64/EK θεσπίστηκε με σκοπό την εξασφάλιση δίκαιης δίκης για άτομα που δεν μιλούν ή δεν κατανοούν τη γλώσσα στην οποία διεξάγεται η ποινική διαδικασία. Υπάρχουν, ωστόσο, και άλλοι, μη γλωσσικοί λόγοι για τους οποίους ο κατηγορούμενος μπορεί να μην είναι σε θέση να παρακολουθήσει δεόντως την ποινική διαδικασία, όπως για παράδειγμα το ενδεχόμενο να είναι ανήλικος ή να πάσχει από νοητική αναπηρία.

2.4.2.2 Με σκοπό να διασφαλίσει το δικαίωμα των παιδιών σε δίκαιη δίκη, η Επιτροπή κατήρτισε πρόταση οδηγίας. Η πρόταση οδηγίας εξασφαλίζει το δικαίωμα σε δίκαιη δίκη θεωπίζοντας τα εξής: (1) το δικαίωμα ενημέρωσης του παιδιού και του ασκούντος τη γονική μέριμνα σχετικά με τα δικαιώματα του παιδιού βάσει της παρούσας οδηγίας ή της μεταφοράς της στο εθνικό δίκαιο, (2) την καλύτερη συνδρομή από δικηγόρο, (3) το δικαίωμα σε ατομική αξιολόγηση, (4) το δικαίωμα σε ιατρική εξέταση σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του, (5) υποχρεωτική καταγραφή της ανάκρισης παιδιών με οπτικοακουστικά μέσα, (6) κάθε μορφή στέρησης της ελευθερίας των παιδιών θα πρέπει να αποτελεί έσχατο μέτρο, (7) το δικαίωμα ειδικής μεταχείρισης σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας, (8) το δικαίωμα για έγκαιρη και επιμελή εξέταση των υποθέσεων, (9) το δικαίωμα εξέτασης της υπόθεσης κλεισμένων των θυρών, (10) το δικαίωμα των παιδιών και του ασκούντος τη γονική μέριμνα να παρίστανται αυτοπροσώπως στη δίκη, (11) το δικαίωμα στην παροχή του ευεργετήματος πενίας.

2.4.2.3 Παρόμοιες εγγυήσεις προβλέπονται και για ενήλικους που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση, αλλά λόγω της δυσκολίας να οριστεί επακριβώς η έννοια του «ενήλικου που βρίσκεται σε ευάλωτη κατάσταση», η Επιτροπή προτίμησε να συμπεριλάβει στις εγγυήσεις αυτές σε μία ανακοίνωση αντί σε οδηγία.

2.4.3 Πρόταση οδηγίας σχετικά με την προσωρινή χορήγηση ευεργετήματος πενίας

2.4.3.1 Στην οδηγία 2013/48/EK θεσπίζεται το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο. Προκειμένου το δικαίωμα αυτό να εφαρμόζεται στην πράξη, απαιτείται η παροχή νομικής συνδρομής σε άτομα που δεν διαθέτουν επαρκή οικονομικά μέσα για την αμοιβή δικηγόρου.

2.4.3.2 Η Επιτροπή διατυπώνει συστάσεις σχετικά με τα κριτήρια πρόσβασης σε νομική συνδρομή και εξασφάλισης της ποιότητας και της αποτελεσματικότητάς της. Η Επιτροπή επιλέγει να διατυπώσει στο θέμα αυτό μόνον συστάσεις, λόγω του κόστους που συνεπάγεται ενδεχομένως για τα κράτη μέλη, καθώς και λόγω της αρχής της αναλογικότητας όσον αφορά τη δράση της Ένωσης.

2.4.3.3 Ωστόσο, η Επιτροπή προτείνει μία οδηγία σχετικά με την προσωρινή χορήγηση ευεργετήματος πενίας, ώστε η νομική συνδρομή να εξασφαλίζεται στις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει η μεγαλύτερη ανάγκη. Συγκεκριμένα, η προτεινόμενη οδηγία ορίζει ότι τα κράτη μέλη υποχρεούνται να προσφέρουν νομική συνδρομή αμέσως, δηλαδή πριν οι αρμόδιες αρχές του κράτους μέλους λάβουν οριστική απόφαση σχετικά με την χορήγηση (ή άρνηση) νομικής συνδρομής, σε δύο περιπτώσεις: (1) σε άτομα τα οποία κρατούνται και (2) σε άτομα για τα οποία έχει εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης και τα οποία κρατούνται στο κράτος μέλος που εκτελεί το ένταλμα.

3. Παρατηρήσεις

3.1 Οι προτάσεις της Επιτροπής επιδοκιμάζονται και στηρίζονται και επιπλέον αξιολογούνται ως εξαιρετικά θετικές.

3.2 Αυτό όμως δεν εμποδίζει τη διατύπωση ορισμένων επιφυλάξεων σχετικά με τα προτεινόμενα κείμενα, οι οποίες εκτίθενται στη συνέχεια. Πρόκειται τόσο για γενικότερους ενδοιασμούς όσο και για ενδοιασμούς τεχνικής και νομικής φύσης. Τα σχόλια αυτά δεν μειώνουν αλλά ενισχύουν την υποστήριξη της ΕΟΚΕ προς τις βασικές αρχές και τους στόχους των προτεινόμενων σχεδίων.

3.3 Γενικές παρατηρήσεις

3.3.1 Σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας

3.3.1.1 Η ΕΟΚΕ στηρίζει πλήρως την ενίσχυση του τεκμηρίου αθωότητας, όπως προτείνεται στην οδηγία για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας.

3.3.1.2 Η ΕΟΚΕ θα ήθελε να τονίσει ότι κανείς δεν μπορεί να θεωρηθεί ένοχος πριν καταδικαστεί τελεσιδικώς, και ότι αυτό αποτελεί απαραβίαστο δικαίωμα. Η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι η εμπιστοσύνη των πολιτών στη Δικαιοσύνη προϋποθέτει ότι οι δικαστές είναι απρόσβλητοι από κάθε πίεση ή επιρροή, ακόμη και από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης. Με αυτήν την έννοια και χωρίς αυτό να περιορίζει την συνταγματικά θεμελιωμένη ελευθερία του τύπου, θα πρέπει και τα ΜΜΕ να αποφεύγουν να υποκαθιστούν τις δικαστικές αρχές.

3.3.2 Σχετικά με τη διαδικασία προστασίας παιδιών και ευάλωτων ατόμων

3.3.2.1 Επίσης, η ΕΟΚΕ στηρίζει πλήρως την ενίσχυση των δικαιωμάτων ευάλωτων ατόμων σε ποινικές διαδικασίες, και ιδιαίτερα των παιδιών, όπως διατυπώνεται στην οδηγία σχετικά με ειδικές διασφαλίσεις για παιδιά και στην προτεινόμενη σύσταση με την οποία εξασφαλίζεται η αναγνώριση του ευάλωτου χαρακτήρα ορισμένων ατόμων και η συνεκτίμηση των αναγκών τους.

3.3.2.2 Παιδιά που, λόγω της κοινωνικής τους κατάστασης ή του κοινωνικού τους περιβάλλοντος, καταλήγουν στην εγκληματικότητα, περιέρχονται σε μία εξαιρετικά ευάλωτη κατάσταση όταν στερούνται την ελευθερία τους, λόγω των κινδύνων που αυτό συνεπάγεται για την σωματική, ψυχική και την κοινωνική τους ανάπτυξη.

3.3.2.3 Επιπλέον, η ΕΟΚΕ υπογραμμίζει ότι πρέπει να δίνεται προτεραιότητα στις πρωτοβουλίες που εξασφαλίζουν την όσο το δυνατό ταχύτερη κοινωνική επανένταξη των παιδιών που αντιμετωπίζουν ποινική διαδικασία.

3.3.2.4 Κατ' εφαρμογή της διάταξης στην οποία ορίζεται ότι το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο εφαρμόζεται επίσης στις ποινικές διαδικασίες που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε οριστική παύση της δίωξης, η ΕΟΚΕ θα θεωρούσε σκόπιμο να διευκρινιστεί ότι το δικαίωμα αυτό ισχύει επίσης και στα πλαίσια εναλλακτικών, αντί της ποινικής δίωξης, μέτρων.

3.3.3 Σχετικά με την προσωρινή νομική συνδρομή

3.3.3.1 Η ΕΟΚΕ συμφωνεί με τις αρχές που διατυπώνονται στην πρόταση οδηγίας σχετικά με την εξασφάλιση «προσωρινής χορήγησης ευεργετήματος πενίας» στις περιπτώσεις στις οποίες υπάρχει η μεγαλύτερη ανάγκη για πρόσβαση σε δικηγόρο.

3.3.3.2 Η ΕΟΚΕ αξιολογεί θετικά το γεγονός ότι οι αρχές αυτές ισχύουν και για άτομα για τα οποία έχει εκδοθεί ευρωπαϊκό ένταλμα σύλληψης. Η ΕΟΚΕ επικροτεί, επίσης, τη σύσταση για την περαιτέρω εναρμόνιση των κριτηρίων χορήγησης του δικαιώματος νομικής συνδρομής στα πλαίσια ποινικών διαδικασιών.

3.3.3.3 Η ΕΟΚΕ επισημαίνει ότι το δικαίωμα νομικής συνδρομής στα πλαίσια ποινικών διαδικασιών δεν πρέπει να διακυβεύεται λόγω δημοσιονομικών δυσχερειών που αντιμετωπίζουν ορισμένα κράτη μέλη και διερωτάται κατά πόσον θα μπορούσαν να διατεθούν για το σκοπό αυτό πόροι σε ευρωπαϊκό επίπεδο, για παράδειγμα με τη μορφή ευρωπαϊκού ταμείου.

3.4 Επιφυλάξεις νομικού και τεχνικού χαρακτήρα.

3.4.1 Πεδίο εφαρμογής των προτάσεων οδηγίας σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας και την προστασία των παιδιών σε ποινικές διαδικασίες.

3.4.2 Στον ορισμό του πεδίου εφαρμογής, τόσο της πρότασης οδηγίας για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας όσο και της πρότασης οδηγίας σχετικά με ειδικές διασφαλίσεις για παιδιά, διευκρινίζεται σαφώς ότι η προστασία αυτή ισχύει μόνον στα πλαίσια ποινικών διαδικασιών.

3.4.3 Ωστόσο, στο κείμενο των προτάσεων δεν διευκρινίζεται ο όρος «ποινική διαδικασία». Εγείρεται, συνεπώς, το ερώτημα αν πρόκειται μόνον για τις διαδικασίες που η νομοθεσία των κρατών μελών χαρακτηρίζει ως «ποινικές διαδικασίες», ή αν ο όρος «ποινικές διαδικασίες» που χρησιμοποιείται στις προτάσεις οδηγίας μπορεί να συμπεριλαμβάνει και διοικητικές διαδικασίες που επισύρουν κυρώσεις.

3.4.4 Σύμφωνα με μία ευρεία νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, ο ποινικός ή μη ποινικός χαρακτήρας μίας διαδικασίας κρίνεται με βάση τα λεγόμενα κριτήρια Engel, ήτοι, (1) τον χαρακτηρισμό της διαδικασίας όπως ορίζεται στο ποινικό δίκαιο του ενδιαφερόμενου κράτους, (2) τη φύση της παράβασης και (3) τη μορφή και την αυστηρότητα της κύρωσης. Επομένως, προκειμένου να εξασφαλιστεί το δικαίωμα δίκαιης δίκης που προβλέπεται στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, πολλές διοικητικές διαδικασίες θεωρούνται ποινικές. Σκοπός αυτής της νομολογίας είναι να μην επιτραπεί στα κράτη μέλη να αποφεύγουν την παροχή των θεμελιωδών διασφαλίσεων που προβλέπει η Σύμβαση απλώς και μόνον μέσω του χαρακτηρισμού που αποδίδουν στη διαδικασία.

3.4.5 Συνεπώς, θα ήταν σκόπιμο να έχει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο την ευχέρεια να ερμηνεύει τον όρο «ποινική διαδικασία» ανεξάρτητα από τον χαρακτηρισμό που θεσπίζει η εθνική νομοθεσία. Στην αντίθετη περίπτωση υπάρχει απτός κίνδυνος να μην επιτύχουν το στόχο τους οι διασφαλίσεις που προβλέπονται στις οδηγίες.

3.4.6 Στην έκτη αιτιολογική σκέψη της πρότασης οδηγίας για την ενίσχυση ορισμένων πτυχών του τεκμηρίου αθωότητας, διευκρινίζεται σαφώς ότι η οδηγία ισχύει μόνο για τις ποινικές διαδικασίες και ότι οι διοικητικές διαδικασίες που επισύρουν κυρώσεις δεν καλύπτονται από την οδηγία αυτή.

3.4.7 Η αιτιολογική αυτή σκέψη δεν επιτρέπει την ευρεία ερμηνεία της έννοιας της «ποινικής διαδικασίας» που συνιστά και κρίνει απαραίτητη το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων στα πλαίσια της διασφάλισης των δικαιωμάτων και αρχών που αποτελούν αντικείμενο αυτών των οδηγιών. Η ΕΟΚΕ κρίνει επομένως σκόπιμο να διαγραφεί αυτή η αιτιολογική σκέψη.

3.4.8 Η ερήμην διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 8 της οδηγίας σχετικά με το τεκμήριο αθωότητας

3.4.9 Στο προαναφερθέν άρθρο 8 ορίζεται ότι τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν τη δυνατότητα απόφασης του δικαστηρίου περί ενοχής ερήμην του κατηγορουμένου, υπό τον όρο ότι ο κατηγορούμενος είτε είχε κλητευθεί «εν ευθέτω χρόνω» αυτοπροσώπως και είχε ενημερωθεί σχετικά με την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης, είτε είχε ενημερωθεί με άλλον τρόπο πραγματικά και επισήμως για την προγραμματισμένη ημερομηνία και τον τόπο διεξαγωγής της δίκης αυτής, **κατά τρόπον ώστε να αποδεικνύεται σαφώς** ότι είχε γνώση της προγραμματισμένης δίκης.

3.4.10 Στο άρθρο 8 δεν διευκρινίζεται αν υπάρχει δυνατότητα διεξαγωγής της δίκης (ερήμην), ακόμη και όταν δεν είναι γνωστός ο τόπος διαμονής του κατηγορουμένου, ο οποίος δεν μπορεί συνεπώς να κλητευθεί. Σε αυτήν την περίπτωση θα μπορούσε να επιλεγεί η δυνατότητα κατάθεσης της κλήτευσης σε αστυνομικό τμήμα.

Βρυξέλλες 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τον καθορισμό των μέγιστων επιτρεπτών επιπέδων ραδιενέργειας στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές λόγω πυρηνικού ατυχήματος ή σε περίπτωση εκτάκτου κινδύνου από ακτινοβολίες»

COM(2013) 943 final — 2013/0451 NLE

(2014/C 226/13)

Στις 12 Φεβρουαρίου 2014, και σύμφωνα με το άρθρο 31 και 32 της Συνθήκης Ευρατόμ, το Συμβούλιο αποφάσισε να ζητήσει γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα:

Πρόταση κανονισμού του Συμβουλίου για τον καθορισμό των μέγιστων επιτρεπτών επιπέδων ραδιενέργειας στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές λόγω πυρηνικού ατυχήματος ή σε περίπτωση εκτάκτου κινδύνου από ακτινοβολίες

COM(2013) 943 final — 2013/0451 NLE.

Επειδή έχει ήδη εκφέρει γνώμη για το θέμα αυτό στη γνωμοδότησή της CES-6207-2013_00_00_TRA_AC που υιοθέτησε στις 16 Οκτωβρίου 2013 (*), κατά την 497η σύνοδο ολομέλειάς της στις 25 και 26 Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου 2014), η ΕΟΚΕ αποφάσισε με 127 ψήφους υπέρ, 7 κατά και 13 αποχές να μην καταρτίσει εκ νέου γνωμοδότηση για το εν λόγω θέμα, αλλά να παραπέμψει στη θέση που υποστηρίζει στο προαναφερόμενο έγγραφο.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

(*) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ NAT/621 με θέμα Σχέδιο πρότασης κανονισμού του Συμβουλίου για τον καθορισμό των ανώτατων επιτρεπόμενων επιπέδων ραδιενέργειας στα τρόφιμα και τις ζωοτροφές λόγω πυρηνικού ατυχήματος ή σε περίπτωση εκτάκτου κινδύνου από ακτινοβολίες, ΕΕ 2014/C 67/39, σελ. 183 της 6ης Μαρτίου 2014.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 89/608/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ και 91/496/ΕΟΚ όσον αφορά τις παραπομπές στη ζωοτεχνική νομοθεσία»

COM(2014) 4 final — 2014/0033 COD

(2014/C 226/14)

Στις 25 Φεβρουαρίου 2014 και στις 19 Μαρτίου 2014 αντιστοίχως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν, σύμφωνα με τα άρθρα 42 και 43 παρ. 2 της ΣΛΕΕ, να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

Πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την τροποποίηση των οδηγιών 89/608/ΕΟΚ, 90/425/ΕΟΚ και 91/496/ΕΟΚ όσον αφορά τις παραπομπές στη ζωοτεχνική νομοθεσία

COM(2014)4 τελικό — 2014/0033 COD.

Επειδή η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφέρει γνώμη για το θέμα αυτό στις γνωμοδοτήσεις της CES4014-2013_00_00_TRA_AC, που υιοθέτησε στις 16 Οκτωβρίου 2013 (*) και CES 1331/88, που υιοθέτησε στις 14 Δεκεμβρίου 1988 (**), αποφάσισε κατά την 497η σύνοδο ολομέλειάς της στις 25 και 26 Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου), με 139 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 17 αποχές να μην καταρτίσει εκ νέου γνωμοδότηση για το εν λόγω θέμα, αλλά να παραπέμψει στη θέση που υποστηρίζει στα προαναφερόμενα έγγραφα.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

(*) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ NAT/611 με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών, το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, καθώς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1069/2009, 1099/2009, 1107/2009, των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, [...] /2013 και των οδηγιών 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/119/ΕΚ, 2008/120/ΕΚ και 2009/128/ΕΚ (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους)» [COM(2013) 265 final — 2013/0140 (COD)] και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με τη διαχείριση των δαπανών που αφορούν, αφενός, τη διατροφική αλυσίδα, την υγεία των ζώων και την καλή μεταχείριση των ζώων και, αφετέρου, την υγεία των φυτών και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό, για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 98/56/ΕΚ, 2000/29/ΕΚ και 2008/90/ΕΚ, των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 178/2002, (ΕΚ) αριθ. 882/2004 και (ΕΚ) αριθ. 396/2005, της οδηγίας 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 66/399/ΕΟΚ, 76/894/ΕΟΚ και 2009/470/ΕΚ» [COM(2013) 327 final — 2013/0169 (COD)], ΕΕ 2014/C 67/34, σελ. 166 της 6ης Μαρτίου 2014.

(**) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ AGR/326 για την πρόταση κανονισμού (ΕΟΚ) του Συμβουλίου σχετικά με τους κτηνιατρικούς ελέγχους κατά τις ενδοκοινοτικές συναλλαγές με προοπτική την πραγματοποίηση της εσωτερικής αγοράς, την πρόταση κανονισμού (ΕΟΚ) του Συμβουλίου σχετικά με την ενίσχυση των ελέγχων για την εφαρμογή της κτηνιατρικής ρύθμισης, και την πρόταση κανονισμού (ΕΟΚ) του Συμβουλίου που τροποποιεί τον κανονισμό (ΕΟΚ) αριθ. 1468/81 περί της αμοιβαίας συνδρομής μεταξύ των διοικητικών αρχών των κρατών μελών και της συνεργασίας των αρχών αυτών με την Επιτροπή με σκοπό τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής των τελωνειακών ή γεωργικών ρυθμίσεων, ΕΕ 1989/C 56, σελ. 20 της 6ης Μαρτίου 1989.

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους ζωοτεχνικούς και γενεαλογικούς όρους για το εμπόριο και την εισαγωγή στην Ένωση ζώων αναπαραγωγής και του αναπαραγωγικού τους υλικού»

COM(2014) 5 final — 2014/0032 (COD)

(2014/C 226/15)

Στις 25 Φεβρουαρίου 2014 και στις 19 Μαρτίου 2014 αντιστοίχως, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο αποφάσισαν, σύμφωνα με τα άρθρα 42 και 43 παρ. 2 της ΣΛΕΕ, να ζητήσουν γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα

Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τους ζωοτεχνικούς και γενεαλογικούς όρους για το εμπόριο και την εισαγωγή στην Ένωση ζώων αναπαραγωγής και του αναπαραγωγικού τους υλικού

COM(2014) 5 final — 2014/0032 (COD).

Επειδή η ΕΟΚΕ έχει ήδη εκφέρει γνώμη για το θέμα αυτό στις γνωμοδοτήσεις της CES 4014-2013_00_00_AC, που υιοθετήθηκε στις 16 Οκτωβρίου 2013 (*) και CES 1334/88, που υιοθετήθηκε στις 14 Δεκεμβρίου 1988 (**)*, αποφάσισε κατά την 497η σύνοδο ολομέλειάς της στις 25 και 26 Μαρτίου 2014 (συνεδρίαση της 25ης Μαρτίου), με 135 ψήφους υπέρ, 3 ψήφους κατά και 17 αποχές να μην καταρτίσει εκ νέου γνωμοδότηση για το εν λόγω θέμα, αλλά να παραπέμψει στη θέση που υποστηρίζει στα προαναφερόμενα έγγραφα.

Βρυξέλλες, 25 Μαρτίου 2014

Ο Πρόεδρος
της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής
Henri MALOSSE

(*) Γνωμοδότηση της ΕΟΚΕ NAT/611 με θέμα «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τους επίσημους ελέγχους και τις άλλες επίσημες δραστηριότητες που διενεργούνται με σκοπό την εξασφάλιση της εφαρμογής της νομοθεσίας για τα τρόφιμα και τις ζωοτροφές και των κανόνων για την υγεία και την καλή μεταχείριση των ζώων, την υγεία των φυτών, το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό και τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα, καθώς και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΚ) αριθ. 999/2001, 1829/2003, 1831/2003, 1/2005, 396/2005, 834/2007, 1069/2009, 1099/2009, 1107/2009, των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1151/2012, [...] /2013 και των οδηγιών 98/58/ΕΚ, 1999/74/ΕΚ, 2007/43/ΕΚ, 2008/119/ΕΚ, 2008/120/ΕΚ και 2009/128/ΕΚ (κανονισμός για τους επίσημους ελέγχους)» [COM(2013) 265 final — 2013/0140 (COD)] και «Πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση διατάξεων σχετικά με τη διαχείριση των δαπανών που αφορούν, αφενός, τη διατροφική αλυσίδα, την υγεία των ζώων και την καλή μεταχείριση των ζώων και, αφετέρου, την υγεία των φυτών και το φυτικό αναπαραγωγικό υλικό, για την τροποποίηση των οδηγιών του Συμβουλίου 98/56/ΕΚ, 2000/29/ΕΚ και 2008/90/ΕΚ, των κανονισμών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου (ΕΚ) αριθ. 178/2002, (ΕΚ) αριθ. 882/2004 και (ΕΚ) αριθ. 396/2005, της οδηγίας 2009/128/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1107/2009 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και για την κατάργηση των αποφάσεων του Συμβουλίου 66/399/ΕΟΚ, 76/894/ΕΟΚ και 2009/470/ΕΚ» ΕΕ 2014/C 67/34, σελ. 166 της 6ης Μαρτίου 2014.

(**) Γνωμοδότηση της ΟΚΕ AGR/337 για την πρόταση κανονισμού σχετικά με τους όρους ζωοτεχνικού και γενεαλογικού χαρακτήρα που διέπουν την εμπορία ζώων φυλής (ράτσας), ΕΕ 89/C 56/10 ΕΕ 89/C 56/10, σελ. 25 της 6ης Μαρτίου 1989.

ISSN 1977-0901 (ηλεκτρονική έκδοση)
ISSN 1725-2415 (έντυπη έκδοση)

Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης
2985 Λουξεμβούργο
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

EL